

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till medborgarskapslag

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att en ny medborgarskapslag stiftas. I medborgarskapslagen föreskrivs om förvärv, behållande och förlust av finskt medborgarskap samt om bestämmande av medborgarskapsstatus. Finskt medborgarskap kunde förvärvas på grund av en förälders finska medborgarskap, födelseplats eller genom äktenskap mellan föräldrarna eller på ansökan eller anmälan. Finskt medborgarskap kunde förloras genom att faderskapet upphävs, att en sökande lämnar oriktiga uppgifter eller att en person inte har tillräcklig anknytning till Finland. Befrielse från finskt medborgarskap kunde ske på an-

sökan. En finsk medborgare skall behålla sitt medborgarskap även om han eller hon på ansökan eller på något motsvarande sätt skulle förvärva medborgarskap i en främmande stat. Den som tidigare förlorat sitt medborgarskap och hans eller hennes avkomlingar skall garanteras möjlighet att återförvärva finskt medborgarskap genom ett anmälningsförfarande. Myndigheternas uppgifter skall regleras noggrannare än nu. De centrala begreppen som gäller medborgarskap skall definieras.

Den föreslagna lagen är avsedd att träda i kraft under 2003.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning.....	4
2. Nuläge	5
2.1. Lagstiftning och praxis.....	5
2.2. Internationell utveckling och utländsk lagstiftning	9
Förebyggande av statslöshet.....	9
Flerfaldigt medborgarskap.....	9
Utredd identitet.....	11
Boendetid och språkkunskapsvillkoret.....	11
Förlust av medborgarskap.....	13
2.3. Bedömning av nuläget	15
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	15
Godkännande av flerfaldigt medborgarskap.....	16
Förebyggande och begränsning av statslöshet.....	17
Hörande	17
Förutsättning för utredd identitet.....	17
Effektivering av förfarandet.....	18
Förbättrandet av jämlikheten mellan könen och barnens rättsliga jämställdhet	18
Tillämpning av födelselandsprincipen och hittebarns medborgarskap	19
Naturalisation och medborgarskap efter anmälan.....	20
Förlust av medborgarskap.....	24
Ändringssökande	25
Övrigt.....	25
4. Propositionens verkningar	25
4.1. Ekonomiska verkningar	25
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal.....	26
4.3. Verkningar i fråga om olika medborgarkategoriernas ställning.....	26
5. Beredningen av propositionen och utlåtanden.....	26
6. Andra omständigheter som inverkar på propositionens innehåll	27
6.1. Samband med andra propositioner.....	27
6.2. Samband med internationella fördrag och förpliktelser.....	28
DETALJMOTIVERING.....	28
1. Motivering till lagförslaget.....	28
1 kap. Allmänna bestämmelser.....	28
2 kap. Finskt medborgarskap på grund av födelse.....	33
3 kap. Finskt medborgarskap på ansökan.....	37
4 kap. Finskt medborgarskap efter anmälan	51

5 kap.	Förlust och behållande av finskt medborgarskap	54
6 kap.	Bestämmande av medborgarskapsstatus och myndigheters meddelanden	58
7 kap.	Ändringssökande	61
8 kap.	Särskilda bestämmelser	61
9 kap.	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	66
2.	Närmare bestämmelser	69
3.	Ikrafttädande	69
4.	Lagstiftningsordning	70
LAGFÖRSLAG	73
Medborgarskapslag.....	73

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

I 5 § grundlagen föreskrivs om finskt medborgarskap. Om grunderna för förvärv och förlust av finskt medborgarskap skall bestämmas genom lag. Medborgarskap förvärvas på grund av födelse och föräldrarnas medborgarskap eller efter anmälan eller på ansökan. En person kan befrias från sitt medborgarskap, men befrielsen får inte leda till statslöshet.

I medborgarskapslagen (401/1968) föreskrivs om förvärv, bibehållande och förlust av medborgarskap och om befrielse från medborgarskap. I lagen finns också bestämmelser om Utlänningsverkets behörighet vad gäller bestämmandet av finskt medborgarskap. Genom medborgarskapsförordningen (699/1985) föreskrivs närmare om grunderna för förvärv, bibehållande och förlust av medborgarskap och om befrielse från medborgarskap samt om myndigheternas uppgifter.

I medborgarskapslagen föreskrivs om medborgarskap, dvs. det centrala lagstiftningsbandet mellan individen och staten. Lagen gäller alla finska medborgare, eftersom de grunder på vilka finskt medborgarskap övergår från en generation till en annan anges i denna lag. Lagen gäller också utlänningar, eftersom de grunder på vilka en utlänning förvärvar finskt medborgarskap anges i denna lag.

Under senare tid har medborgarskap i sin helhet minskat i betydelse vid jämförande av en individs rättigheter mellan statens egna medborgare och andra. Det kan ändå anses att medborgarskap är av stor betydelse, i synnerhet i krissituationer och när man jämför situationen för en statslös person med situationen för en person som är medborgare i någon stat. Att medborgarskap i en viss stat visas uppskattnings eller saknar uppskattnings beror på denna stats ställning bland de övriga staterna. Dessutom beror detta på hurdan livsmiljö staten i fråga erbjuder sina invånare. Ofta kopplas medborgarskap i första hand ihop med ett nationellt pass. I princip har medborgarskap dock en avsevärt viktigare

betydelse på basis av de rättigheter att delta i samhällslivet och de skyldigheter som medborgarskapet medför.

Ansökan om medborgarskap bygger på frivillighet. Det kan anses ligga i statens intresse att den utlänningsbefolkning som varaktigt bor i landet önskar bli medborgare här. Det ligger också i statens intresse att utsträcka medborgarskapet endast till den befolkningsdel som vill bo i staten varaktigt i enlighet med rådande laglighetsvärden och som självständigt förmår delta i samhället. Det kan också anses att det ligger i statens intresse att behålla också de medborgare som flyttat utomlands som sina medborgare så länge dessa behåller en fast förbindelse till staten. Naturalisering, dvs. beviljande av medborgarskap efter ansökan, bör ha en djupare betydelse än bara att man får finskt pass vilket underlättar flyttning eller resande ur landet. När medborgarskap beviljas skall både statens och individens fördel beaktas.

När gällande medborgarskapslag kom till, var den utländska befolkningens andel betydligt mindre än nu och merparten av den utländska befolkningen hade flyttat till landet på grund av en finsk make eller maka. Nu söks finskt medborgarskap ofta av en hel utländsk familj.

Den gällande medborgarskapslagstiftningen är bristfällig och delvis föråldrad. Bestämmelserna är generella och lämnar därför mycket rum för olika tolkningar. På grund av den bristfälliga regleringen förverkligas lagens principer inte alltid i praktiken, eftersom tillämpningen av dem i praktiken inte tillräckligt har beaktats i lagstiftningen. Detta medför problematiska situationer både från individens och statens synpunkt. Lagen skyddar inte heller tillräckligt väl individens rättsskydd. Lagen ger inte heller myndigheterna tillräckliga möjligheter att sköta de uppgifter som föreskrivits för dem. Lagens delvis föråldrade karaktär framgår också av de principer som utgör bakgrund till bestämmelserna i den, och som inte längre kan anses rättvisa eller ändamålsenliga.

För att avhjälpa bristerna i den nuvarande

lagstiftningen föreslås att en ny medborgarskapslag stiftas i vilken noggrannare än i den gällande lagen föreskrivs om grunderna för förvärv, behållande och förlust av finskt medborgarskap, om bestämmande av medborgarskapsstatus samt om myndigheternas uppgifter. Genom reformen tillgodoses och effektivteras god förvaltning och rättssäkerhet samt ett effektivt förverkligande av lagens principer i praktiken. Reformen skall också om möjligt svara på de behov som förändringarna i samhället medför.

Det föreslås att i lagens 1 kap. regleras lagens tillämpningsområde och syfte, de i lagen använda definitionerna samt de centrala behörighetsfrågorna och principerna. I 2 kap. skall enligt förslaget bestämmas om förvärv av finskt medborgarskap vid födelsen och på grund av födelse. I förslaget har beviljande av medborgarskap på ansökan och efter anmälan delats upp i olika kapitel för att klargöra ärendet och för att det i princip finns en betydande skillnad mellan grunderna för förvärv av medborgarskap. Det föreslås att i 3 kap. föreskrivs om naturalisation. I början av kapitlet uppräknas de allmänna villkoren för naturalisation. Därefter föreslås bestämmelser om de principer som gäller alla (bestämmelser om boendetid och språkkunskapsvillkoret). Därefter uppräknas undantagsgrunder i fråga om individuella orsaker samt undantagsgrunder som hänför sig till flyktingstatus eller medborgarskapsstatus. I lagens 4 kap. föreslås bestämmelser om beviljande av finskt medborgarskap efter anmälan. Det föreslås att i 5 kap. regleras sätten för förlust av finskt medborgarskap, vilka skall vara förlust av medborgarskap genom myndighetens beslut och förlust direkt med stöd av lag vid 22 års ålder på grund av att tillräcklig anknytning saknas samt befrielse på ansökan. I lagen skall också föreskrivas om behållande av medborgarskap i stället för förlust av medborgarskap vid 22 års ålder. I 6 kap. föreskrivs enligt förslaget om bestämmande av medborgarskapsstatus och om myndigheternas uppgifter. Det föreslås att i 7 kap. föreskrivs om ändringssökande och i 8 kap. om lagens särskilda bestämmelser. I 9 kap. finns ikraftträdelsebestämmelsen och övergångsbestämmelser.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Den nuvarande medborgarskapslagen trädde i kraft den 1 juli 1968 och medborgarskapsförordningen den 1 september 1985.

Gällande medborgarskapslag förhåller sig negativt till flerfaldigt medborgarskap i synnerhet vad gäller vuxna. Flerfaldigt medborgarskap som också kallas för dubbelt medborgarskap avser situationer då en person samtidigt är medborgare i flera än en stat. En person med flerfaldigt medborgarskap kan därför ha två eller flera medborgarskap. Om en finsk medborgare också har medborgarskap i en främmande stat, betraktas han eller hon som finsk medborgare i Finland. Även en finsk medborgare som vistas i utlandet, och som dessutom har medborgarskap i någon främmande stat, betraktas som finsk medborgare av finska myndigheter, men myndigheter i andra stater anser nödvändigtvis inte att han eller hon är finsk medborgare. Vistelserätten för en utlänning som har flera medborgarskap och som vistas i Finland bestäms enligt utlänningslagstiftningen utgående från vilket som är mest fördelaktigt för utlänningen. Enligt utlänningslagen tillämpas särskilda bestämmelser på nordiska medborgare och medborgare i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet jämfört med andra utlänningar.

Internationell rätt har traditionellt intagit en avvisande hållning till flerfaldigt medborgarskap. Flerfaldigt medborgarskap har ansetts vara ogynnsamt i synnerhet med tanke på säkerhetspolitik, skydd av medborgare och av ändamålsenlighetsskäl. Under senare tid har inställningen dock i regel blivit positivare. Den ändrade inställningen beror möjligen på att medborgarskap i sin helhet har minskat i betydelse. Flerfaldigt medborgarskap kan inte förhindras i alla situationer. Sålunda förekommer det situationer då en finsk medborgare samtidigt också kan vara medborgare i någon annan stat.

Det kan sägas att den nuvarande medborgarskapslagen och naturalisationspraxis försöker begränsa flerfaldigt medborgarskap. Också Finlands tidigare medborgarskapslagstiftning har förhållit sig kritiskt till flerfal-

digt medborgarskap. Inställningen har inte motiverats tydligt i regeringens propositioner. De viktigaste bakgrundsfaktorerna till den negativa inställningen kan dock anses vara ändamålsenlighets- och säkerhetssynpunkter. Det har inte ansetts vara ändamålsenligt att en finsk medborgare som flyttat från Finland till utlandet och som skaffar medborgarskap i boendestaten skulle förbli finsk medborgare. Det har inte heller ansetts ändamålsenligt att finskt medborgarskap skulle övergå från en generation till en annan, om personen inte har några eller endast mycket svaga förbindelser till Finland.

Säkerhetssynpunkterna hör framför allt samman med naturalisation av utlänningar som är bosatta i Finland. Det har inte ansetts vara rekommendabelt att det i Finland skulle uppstå minoriteter som har medborgarskap både i Finland och i någon annan stat. En sådan situation har ansetts kunna åstadkomma utom lojalitetskonflikter t.ex. i vissa uppgifter då en persons båda nationalitetsstaters intressen strider mot varandra också yttre strävan att påverka statens angelägenheter genom minoriteter som har medborgarskap i båda staterna.

Enligt gällande medborgarskapslag förvärvade ett barn finskt medborgarskap om modern är finsk medborgare (1 § 1 mom. 1 punkten). Om barnets fader är finsk medborgare och modern utlänning, förvärvade barnet finskt medborgarskap på grund av födelsen, om föräldrarna när barnet föds är gifta med varandra (1 § 1 mom. 2 punkten). Barnet förvärvade finskt medborgarskap också om fadern är död när barnet föds, men vid sin död var finsk medborgare och gift med barnets utländska moder (1 § 1 mom. 3 punkten). Ett barn som föds i Finland får finskt medborgarskap på grund av födelseplatsen, om barnet inte annars får medborgarskap i någon stat (1 § 1 mom. 4 punkten).

Ett hittebarn som påträffas i Finland anses som finsk medborgare så länge det inte konstateras att barnet är medborgare i någon annan stat (1 § 2 mom.).

En finsk mans och en utländsk kvinnas utom äktenskapet födda barn förvärvade finskt medborgarskap genom äktenskapet mellan föräldrarna eller efter medborgarskapsanmälan under de förutsättningar som anges i

medborgarskapslagen (3 och 3 a §).

En finsk medborgares utländska adoptivbarn har rätt att förvärva finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan under de förutsättningar som anges i lagen (3 b §).

En utlänning kan förvärva finskt medborgarskap på ansökan under de förutsättningar som anges i lagen (4 §). Den avgörande myndigheten har prövningsrätt och utlänningen har ingen absolut rätt att få medborgarskap på ansökan även om han eller hon uppfyller de föreskrivna villkoren. Å andra sidan kan undantag också göras från villkoren. Som förutsättningar för naturalisation nämns myndig ålder, fem års oavbrutet boende i Finland, hederligt levnadssätt och tryggad utkomst. En primär förutsättning för naturalisation anses vara utredd identitet. Kunskaper i finska eller svenska nämns inte i lagen som en förutsättning för naturalisation. Enligt medborgarskapsförordningen skall den sökande dock till sin ansökan foga en utredning om kunskaper i finska eller svenska. En sökande kan i sin egen ansökan söka medborgarskap också för ett minderårigt barn som bor i Finland och som den sökande har vårdnaden om.

Enligt vedertagen tillämpningspraxis görs avvikelser från villkoret på fem års boende i Finland enligt följande: av en tidigare finsk medborgare och ett barn som en finsk medborgare har vårdnaden om förutsätts att han eller hon eller barnet bor i Finland, av en finsk medborgares make förutsätts tre års boende i Finland, om det gällande äktenskapet har varat minst två år, och av en medborgare i ett annat nordiskt land förutsätts av reciprocitetsskäl två års boende i Finland. Enligt vedertagen tillämpningspraxis görs avvikelser från utkomstförutsättningen om den sökande har bott två år i Finland utöver den tid som normalt krävs av honom eller henne.

En förutsättning för naturalisation kan också anses vara kravet på befrielse från annat medborgarskap. Detta förutsätts dock inte av dem som har flyktingstatus i Finland eller av dem för vilka det är omöjligt att befria sig från sitt medborgarskap på grund av lagstiftningen eller tillämpad praxis i medborgarskapsstaten. Förutsättningen hör samman med förhindrande av flerfaldigt medborgarskap, vilket lagen i synnerhet beträffande

vuxna strävar efter.

I lagen har tagits fram vissa personkategorier som har ansetts ha rätt till finskt medborgarskap. Dessa kategorier har getts möjlighet att förvärva finskt medborgarskap på ett enklare sätt än genom ansökan. Den myndighet som avgör en anmälan har ingen prövningsrätt: om förutsättningarna uppfylls, beviljas medborgarskap. Om åter en enda av förutsättningarna inte uppfylls, kan utlänningen inte förvärva finskt medborgarskap efter anmälan. Varje typ av anmälan har sina egna förutsättningar. Övan har nämnts rätten för en finsk mans och en utländsk kvinnas barn utom äktenskapet och för en finsk medborgares utländska adoptivbarn att efter anmälan få medborgarskap. Andra som har rätt till anmälan är en person som fyllt 18 men inte 23 år och som har bott i Finland minst 10 år (5 §), en tidigare infödd finsk medborgare, som har flyttat från Finland efter att ha fyllt 18 år och de senaste två åren igen har bott i Finland (6 §) och en nordisk medborgare (10 § 4 och 5 mom.). I medborgarskapslagen och lagen om ändring av medborgarskapslagen ingår övergångsbestämmelser som ger möjlighet att återförvärva finskt medborgarskap för den som förlorat det på grund av äktenskap och för ett barn till en kvinna som är finsk medborgare.

Finskt medborgarskap förlorar den som förvärvar medborgarskap i en främmande stat på ansökan eller på något jämförbart sätt (8 § 1 punkten). Sitt medborgarskap förlorar också den som genom att träda i en främmande stats tjänst förvärvar medborgarskap i denna stat (8 § 2 punkten). Med att träda i en främmande stats tjänst avses såväl civiltjänst som militärtjänst. Båda lagrummen förutsätter aktiv verksamhet av personen själv eller i det fall som avses i 8 § 1 mom. av barnets vårdnadshavare. Ett barn kan förlora sitt finska medborgarskap också på den grunden att föräldern blir medborgare i en främmande stat enligt 8 § 1 eller 2 punkten, och barnet direkt med stöd av lag på grund av förälders medborgarskap (8 § 3 punkten).

I lagen ges staten möjlighet att med en främmande stat ingå ett avtal enligt vilket förlust av finskt medborgarskap kan regleras (8 a §). Sådana avtal har inte ingåtts.

Sitt finska medborgarskap förlorar direkt

med stöd av lag vid uppnående av 22 års ålder en finsk medborgare som är född utomlands och som utöver finskt medborgarskap har medborgarskap i någon främmande stat och som inte har tillräckliga förbindelser med Finland. Syftet med bestämmelsen är att bryta övergången av finskt medborgarskap från en generation till en annan i fråga om personer som inte har något eller mycket svag anknytning till Finland. Tillräcklig anknytning anses föreligga om personen har bott i Finland eller vistats här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet (8 b § 1 mom.). Sådana anses bland annat vara regelbunden fritidsvistelse i Finland eller tillfällig vistelse här för studier eller arbete. Också fullgörande av värnplikt eller civiltjänst anses påvisa tillräcklig anknytning till Finland för att medborgarskapet skall bibehållas. Förlust av finskt medborgarskap kan förhindras genom att ansökan om bibehållande av finskt medborgarskap görs innan personen fyller 22 år (8 b § 2 mom.). Bibehållande av medborgarskap efter ansökan förutsätter ett positivt beslut på ansökan.

Om en person förlorar sitt medborgarskap med stöd av 8 b § 1 mom., förlorar hans eller hennes barn också det samtidigt (8 b § 3 mom.). Barnet förlorar dock inte sitt medborgarskap om han eller hon har förvärvat det på någon annan grund än genom sin förälder som förlorar det, t.ex. från sin andra förälder. Barnet förlorar inte heller sitt medborgarskap om förlusten av medborgarskapet skulle leda till statslöshet.

En person kan på ansökan befrias från finskt medborgarskap om han eller hon också är medborgare i en främmande stat eller håller på att bli det (9 §). En person som bor i Finland befrias i allmänhet inte från finskt medborgarskap.

Utlänningsverket meddelar beslut på medborgarskapsansökan och -anmälan samt på ansökan om bibehållande av och befrielse från medborgarskap. Verket kan också avgöra om någon är finsk medborgare eller om någon varit finsk medborgare (13 §). Om Utlänningsverket konstaterar att en persons medborgarskap är något annat än det som är antecknat i befolkningsregistret, skall verket meddela Befolkningsregistercentralen därom (11 § 2 mom. medborgarskapsförordningen).

Utlänningsverkets beslut får på laglighets- ningsdomstolen (13 a §).
grund överklagas hos förvaltningsdomstolen
och av en part vidare hos högsta förvalt-

MEDBORGARSKAPSANSÖKNINGAR 1995 - 2001

ANHÄNGIGGJORDA OCH AVGJORDA

DE TIO STÖRSTA GRUPPERNA SOM ANSÖKT OM FINSKT MEDBORGARSKAP, ANTALET PERSONER

ANHÄNGIGGJORDA, ANTALET PERSONER

MEDBORGARSKAP	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	TOTAL
Somalia	75	619	1 539	484	577	420	325	4 039
Statslös	661	1 207	852	436	194	117	86	3 553
Ryska federationen	94	229	784	914	884	815	534	4 254
Estland	31	192	448	411	316	334	223	1 955
Irak	77	95	269	391	229	425	355	1 841
Vietnam	314	274	435	291	192	128	118	1 752
Iran	136	147	245	161	140	257	157	1 243
Jugoslavien	8	23	95	102	223	286	363	1 100
Turkiet	136	124	154	138	143	121	76	892
Kina	104	114	124	78	93	40	56	609
ÖVRIGA TOTAL	589	611	939	892	766	883	778	5 458
ALLA TOTAL	2 225	3 635	5 884	4 298	3 757	3 826	3 071	26 696

AVGJORDA, ANTALET PERSONER

MEDBORGARSKAP	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	TOTAL
Statslös	155	175	319	1 023	1 246	223	235	3 376
Ryska federationen	7	8	15	52	147	722	850	1 801
Somalia	-	1	7	179	417	386	296	1 286
Vietnam	20	70	151	327	170	170	174	1 082
Estland	-	4	6	39	105	408	389	951
Irak	5	5	7	79	96	188	235	615
Iran	1	33	49	149	131	112	75	550
Turkiet	18	12	30	78	141	110	112	501
Marocko	31	39	78	126	86	45	43	448
Kina	8	12	41	114	75	37	51	338
ÖVRIGA TOTAL	147	192	211	631	482	729	828	3 220
ALLA TOTAL	392	551	914	2 797	3 096	3 130	3 288	14 168

ANHÄNGIGGJORDA OCH AVGJORDA MEDBORGARSKAPSANMÄLNINGAR 1995-2001

Medborgarskaps- anmälningar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	TOTAL
Anhängiggjorda	283	317	378	429	343	436	480	2 666
Avgjorda	288	321	350	422	362	446	495	2 684

FÖRFRÅGNINGAR OCH UTREDNINGAR SOM GÄLLER MEDBORGARSKAP

Avgjorda, antalet personer

MEDBORGARSKAP	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002*	TOTAL
Anhängiggjorda	2184	1337	1285	1945	1448	1036	1080	673	10988
Avgjorda	1482	1313	1323	2403	1856	1046	1092	687	11202

*januari-juli

2.2. Internationell utveckling och utländsk lagstiftning

Rekvisiten för en stat anses i allmänhet omfatta bland annat ett visst territorium och en där permanent boende befolkning. Medborgarskap i staten bestämmer sålunda för sin del statens existens. Kännetecknande för medborgarskap och medborgarskapslagstiftning är att de i högsta grad anses höra till statens suveränitet. Å andra sidan begränsas statens suveränitet av allmänt godkända principer i den internationella rätten, som utom rättigheter för staterna också omfattar skyldigheter för dem. I synnerhet den av Europarådet 1997 godkända konvention om medborgarskap som trädde i kraft 2000, European Convention on Nationality, ETS N° 166 (nedan medborgarskapskonventionen) ger ramar för en god förvaltning i frågor som gäller medborgarskap och i vilka både individens och statens intresse bör beaktas.

Förebyggande av statslöshet

Med tanke på individen är det viktigt att han eller hon är medborgare i någon stat. Sådana situationer där en individ inte är medborgare i någon stat skall i den internationella rätten om möjligt undvikas. Fall av statslöshet uppstår, om ett barn inte vid födelsen eller på grund av födelse förvärvar en förälders eller sin födelsestats medborgarskap. En person kan också förlora sitt medborgarskap så att han eller hon blir statslös.

De centrala principerna i medborgarskapskonventionen är att förebygga och begränsa statslöshet. I anslutning till detta har Europarådet också 1999 godkänt en rekommendation för staterna om förebyggande och be-

gränsning av statslöshet, Recommendation no. R(99) 18 on the avoidance and the reduction of statelessness. Andra viktiga internationella konventioner för att förebygga och begränsa statslöshet är Förenta Nationernas (FN) konvention om statslösas rättsliga ställning från 1954 (FördrS 80/1968) och konvention om begränsning av statslöshet från 1961 (Convention Relating to the Status of Stateless Persons, Convention on the Reduction of Statelessness).

Flerfaldigt medborgarskap

Varje stat beslutar självständigt om hur den förhåller sig till flerfaldigt medborgarskap. Staten kan förhålla sig positivt eller negativt till flerfaldigt medborgarskap. I samma stat kan också inställningen till olika befolkningsgruppers flerfaldiga medborgarskap variera. Skillnaderna i förhållningssätten beror närmast på historiska, samhälleliga eller geografiska skäl eller ändamålsenlighetsskäl och de framgår av statens lagstiftning och tillämpningspraxis. Skillnaderna mellan stater beträffande lagstiftning och praxis leder ofta till problematiska situationer både ur lagskiparens och individens synvinkel. Till följd av att samhällena internationaliserats, känner ett allt större antal människor tillhörighet till flera än en stat. Det kan också påvisas att flerfaldigt medborgarskap medför både fördelar och nackdelar såväl för staten som för individen. Flerfaldigt medborgarskap gagnar individen t.ex. så att han eller hon har fullständiga rättigheter i flera stater än en. Han eller hon behöver inte något tillstånd för att flytta in i, bo eller arbeta i alla dessa stater vars medborgarskap han eller hon har. Dessutom har han eller hon möjlighet att delta i

samhällslivet, rösta och kandidera i alla nationalstater. Å andra sidan kan flerfaldigt medborgarskap vara till nackdel för individen, om han eller hon råkar i svårigheter i sin medborgarskapsstat och den andra medborgarskapsstaten inte då alltid kan bistå honom eller henne. Det kan också hända att den som har flerfaldigt medborgarskap blir tvungen att fullgöra värnplikt i samtliga nationalstater. Ur säkerhetssynpunkt kan flerfaldigt medborgarskap anses problematiskt för staten, eftersom flerfaldigt medborgarskap kan tänkas leda till lojalitet till flera än en stat.

I allmänhet begränsar också stater som förhåller sig positivt till flerfaldigt medborgarskap oförhindrad övergång av medborgarskap från en generation till en annan i situationer då en person inte längre alls har eller har endast svag anknytning till staten. Begränsningen gäller i allmänhet den del av befolkningen som bor utomlands. Dessa personer har ofta medborgarskap i flera än en stat. I lagstiftningen genomförs begränsningen i allmänhet antingen så att statens medborgarskap förloras direkt med stöd av lag på grund av att anknytning saknas eller att förvärv av medborgarskap begränsas för dem som föds utanför staten. Den princip som staten primärt följer vid förvärv av medborgarskap vid födelsen eller på grund av födelse dikterar i allmänhet förhållningssättet också till den nämnda begränsningen. Om förvärv av medborgarskap vid födelsen eller på grund av födelse i första hand bestäms på grund av en förälders medborgarskap, begränsar staten i allmänhet övergången av medborgarskap med en bestämmelse om förlust av medborgarskap (t.ex. Sverige). Om åter staten i första hand följer principen med födelseland vid bestämmande av erhållande av medborgarskap vid födelsen eller på grund av födelse, försöker staten i allmänhet begränsa uppkomsten av medborgarskap så att ett utomlands fött barn inte alltid förvärvar medborgarskap i staten även om barnets förälder skulle ha medborgarskap i staten (t.ex. Förenade kungariket och Amerikas förenta stater). En begränsning av oförhindrad övergång av medborgarskap i synnerhet för utomlands bosatta personer med flerfaldigt medborgarskap kan motiveras också med den princip med effektivt medborgarskap som

framfördes i samband med behandlingen av Nottebohm-fallet (Nottebohm Case, I.C.J. Reports 1955) vid FN:S rättsliga organ Internationella domstolen (International Court of Justice). Till händelsen hänvisas också i medborgarskapskonventionen av 1997. Med principen om effektivt medborgarskap förstås i den internationella rätten verklig och tillräcklig anknytning mellan individen och staten. Om medborgarskapsbandet inte uppfyller förutsättningen för effektivt medborgarskap, behöver andra stater enligt Internationella domstolen inte erkänna medborgarskapet i ett enskilt fall.

Medborgarskapskonventionen förhåller sig neutralt till flerfaldigt medborgarskap. Den ger staten möjlighet att förhålla sig på det sätt den anser bäst till flerfaldigt medborgarskap, positivt eller negativt. En klassificering av staternas inställning till flerfaldigt medborgarskap i sådana som förhåller sig positivt och sådana som förhåller sig negativt är inte entydig. En stat kan anse att den förhåller sig negativt till flerfaldigt medborgarskap även om lagstiftningen inte skulle innehålla ett täckande regelverk om förlust av medborgarskap eller principen med ett medborgarskap inte skulle tillämpas i naturalisationspraxis. Nedan har staterna klassificerats i sådana som förhåller sig positivt och sådana som förhåller sig negativt till flerfaldigt medborgarskap beroende på hur de huvudsakligen förhåller sig i sin lagstiftning och/eller tillämpningspraxis.

Av de nordiska länderna förhåller sig Sverige positivt till flerfaldigt medborgarskap. Sveriges nya medborgarskapslag (Lag om svenskt medborgarskap SFS 2001:82) trädde i kraft den 1 juli 2001. Genom denna lag ändrade Sverige sin tidigare till största delen negativa inställning till flerfaldigt medborgarskap till fördel för detta. Utgångspunkterna till att flerfaldigt medborgarskap godkändes var att medborgarskap minskat i betydelse och att det svenska samhället internationaliserats men dessutom också önskemålen från individnivån om att flerfaldigt medborgarskap skall godkännas. Vid övervägande av de fördelar och nackdelar som flerfaldigt medborgarskap medför för individen och staten konstaterades att fördelarna väger tyngre i vågskålen än nackdelarna. Trots att Sverige

före den nya lagens ikraftträdande har försökt undvika flerfaldigt medborgarskap genom sin lagstiftning och naturalisationspraxis, finns det enligt uppskattning cirka 300 000 personer i Sverige som förutom svenskt medborgarskap har medborgarskap i någon främmande stat. Detta har enligt medborgarskapskommitténs slutbetänkande år 1997 (SOU 1999:34) inte vållat några större problem. I Sverige har de negativa sidorna av flerfaldigt medborgarskap granskats framför allt med tanke på rösträtt och valbarhet, dubbel värnplikt, skydd av medborgare samt säkerhetssynpunkter. Eventuell dubbel värnplikt i samband med flerfaldigt medborgarskap eller en situation där en stat inte skulle kunna skydda sina medborgare rör enligt betänkandet i praktiken ganska få individer. Å andra sidan kan individen ofta undvika en sådan situation genom att låta bli att resa till sin nationalstat eller genom att ansöka om befrielse från detta medborgarskap. Enligt betänkandet finns i vissa situationer lojalitetsproblem som ansluter sig till säkerhetssynpunkter, men flerfaldigt medborgarskap leder egentligen inte till uppkomsten av sådana situationer. Enligt betänkandet är dubbel rösträtt en ofördelaktig sida av flerfaldigt medborgarskap. Eftersom det dock är få som utnyttjar sin rätt till deltagande i samhällslivet i alla sina medborgarskapsstater, behöver denna i och för sig negativa omständighet inte ges oskäligt stor betydelse med tanke på helheten. Enligt betänkandet är nackdelarna med flerfaldigt medborgarskap relativt begränsade.

Norge och Danmark förhåller sig negativt till flerfaldigt medborgarskap (Norge och Danmark har medborgarskapslagar från 1950, LOV 1950-12-08 nr 03: Lov om norsk riksborgarrätt, Lov nr. 252 om dansk indfodsret och naturalisationspraxis). I Norge har år 2000 färdigställts en icke-parlamentarisk kommittés betänkande om lagstiftning om norsk medborgarskap, NOU 2000:32, Lov om erverv og tap av norsk statsborgerskap (Statsborgerloven), som förhåller sig positivt till flerfaldigt medborgarskap. Enligt uppskattning överlämnas förslaget till ny medborgarskapslag till riksdagen i januari 2003.

Island förhåller sig positivt till flerfaldigt

medborgarskap beträffande utlänningar som skall naturaliseras, men negativt beträffande isländska medborgare (Islands medborgarskapslag från 1952, Lov nr. 100 om isländsk statsborgerret). Island förutsätter inte att en utlänning som ansöker om isländskt medborgarskap avstår från sitt dåvarande medborgarskap som ett villkor för förvärv av isländskt medborgarskap. En isländsk medborgare förlorar däremot direkt med stöd av isländsk lag sitt medborgarskap när han eller hon förvärvar en främmande stats medborgarskap på ansökan eller på något annat motsvarande sätt.

Av de övriga staterna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet förhåller sig Frankrike, Förenade konungariket, Grekland, Irland, Italien, Portugal, Schweiz och Spanien positivt till flerfaldigt medborgarskap. Belgien, Luxemburg, Nederländerna, Tyska förbundsrepubliken och Österrike förhåller sig negativt till flerfaldigt medborgarskap.

När det gäller andra stater kan det nämnas att bland annat Amerikas förenta stater, Australien, Estland, Kanada, och Ryska federationen förhåller sig positivt till flerfaldigt medborgarskap.

Utredd identitet

Villkoret för att identiteten har utretts framgår nödvändigtvis inte direkt av statens lagstiftning, även om man i praktiken förutsätter detta. I Sverige hör till villkoren för naturalisation att personens identitet styrkts. Om identiteten inte styrkts förutsätts av sökanden åtta års boende i landet i stället för fem års boende som är det normala villkoret. Dessutom förutsätts av identiteten sannolikhet. Utgångspunkten i Sverige är att fem års boendetid alltid förutsätter att den sökandes identitet styrkts med tillförlitliga dokument.

Boendetid och språkkunskapsvillkoret

Naturalisation innefattar en myndighets prövningsrätt. Syftet med naturalisationen kan anses vara att staten när den beviljar medborgarskap godkänner en utlänning som fullvärdig medlem i samhället med alla rättigheter och skyldigheter. I gengäld förutsätts det i allmänhet av utlänningen att han eller

hon före naturalisationen har visat sig kunna leva självständigt i samhället och omfatta de laglighetsvärden som anses viktiga i samhället. För att en utlänning skall uppfylla dessa förutsättningar, bör han eller hon i allmänhet bo en tillräckligt lång tid i staten. Av denna orsak innefattar naturalisation nästan alltid en förutsättning som gäller boende under en bestämd tid i den stat vars medborgarskap den sökande önskar förvärva. Staterna förutsätter inte alltid i sin lagstiftning uttryckligen språkkunskaper. Även om språkkunskapsvillkoret inte särskilt nämns i lag, kan den vara beaktad när längden på boendetiden bestäms. Om den krävda boendetiden är mycket lång, kan man tänka att den sökande under denna tid utan vidare har lärt sig det språk som används i samhället för att klara sig. Ett i lagen uttryckligen nämnt språkkunskapsvillkor effektiviserar sannolikt den sökandes önskan att lära sig språket och språkkunskapsförutsättningen kan sålunda anses främja utlänningens sysselsättning och allmänt taget underlätta hans eller hennes liv i den nya hemstaten.

Grunden för boendetiden och språkkunskapsvillkoret är att säkerställa att den sökande har tillräcklig färdighet att inneha de rättigheter och skyldigheter som medborgarskapet medför. En del av staterna förutsätter också av den sökande kunskaper om statens historia och samhällssystem.

En internationell jämförelse av den boendetid som krävs vid naturalisation är svår att göra, eftersom olika staters lagstiftning kan innehålla flera olika slag av naturalisationsförfaranden och eftersom de begrepp som används i lagstiftningen inte är enhetliga. Trots möjliga likheter i lagstiftningen kan tillämpningspraxis i staterna variera. Dessutom finns det i samband med naturalisationsprocessen och i synnerhet boendetidsvillkoret ofta undantagsbestämmelser som är av samma typ i flera stater, men också undantagsbestämmelser som används endast i vissa stater. I många staters lagstiftning föreskrivs eller tillämpas till exempel lindrigare boendetidsvillkor på en sökande som tidigare har haft medborgarskap i staten. En stat som har koloniallandsförflutet kan till exempel förutsätta kortare boendetid än normalt av en sökande som är medborgare i en tidigare koloni.

Staterna kan också ha helt individuella undantagsbestämmelser som i allmänhet bygger på statens historiska händelser eller samhällsförhållanden. En internationell jämförelse av regelverken om boendetid är inte motiverad på grund av att staterna delvis har individuella regler. Huvudprinciperna för boendetidsvillkoret och de undantag som i allmänhet görs redovisas nedan i fråga om de nordiska länderna, staterna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, Amerikas förenta stater, Kanada och Australien.

Den normala boendetiden varierar i allmänhet från fem till åtta år. Fem års boendetidskrav finns i Sverige, Frankrike, Förenade kungariket, Nederländerna och Amerikas förenta stater. Sju års boendetid förutsätts i Island och Norge och åtta års boendetid i Tyska förbundsrepubliken. Längre boendetid än enligt huvudregeln förutsätts i Danmark (nio år), Grekland, Italien, Luxemburg, Portugal, Spanien och Österrike (alla 10 år) samt Schweiz (12 år). Kortare boendetid än enligt huvudregeln förutsätts i Belgien (tre år), Irland (fyra år), Kanada (tre år) och Australien (två år).

Den normala boendetiden lindras i allmänhet i fråga om en tidigare medborgare i staten, en medborgares make och ett barn som söker medborgarskap tillsammans med en sökande.

Många stater förutsätter att den som förvärvar medborgarskap åtminstone i någon mån behärskar statens språk. En särskild bestämmelse har kunnat meddelas om språkkunskapsvillkoret. Detta villkor kan också förekomma i bakgrunden till de längsta boendetidsvillkoren eller det kan vara en integrationsförutsättning som i lagstiftningen förutsätts för naturalisation. Språkkunskapsvillkor finns i Danmark, Frankrike, Förenade kungariket, Nederländerna, Portugal, Spanien, Tyska förbundsrepubliken, Schweiz, Amerikas förenta stater, Kanada och Australien.

Regleringen av bedömningen av språkkunskaperna och hur de visas varierar. Staten kan förutsätta ett särskilt språkprov eller språkkunskaperna kan bedömas av den myndighet som tar emot ansökan. Vilka språkkunskaper som förutsätts kan dessutom variera mellan olika kategorier av sökande inom

staten.

Förlust av medborgarskap

Förlust av medborgarskap kan betraktas som ett överbegrepp som innehåller olika former av att medborgarskap mistas. Å ena sidan kan man med det avse en alldeles bestämd händelse då en individ upphör att vara medborgare i en stat. En jämförelse av olika staters regelverk om förlust av medborgarskap försvåras bland annat av att begreppen som används i de olika typerna varierar. I Finlands lagstiftning har med förlust av medborgarskap avsetts förvärv av medborgarskap i en främmande stat på grund av en individs eller vårdnadshavares egen verksamhet, vilket har till följd att medborgarskapsbandet mellan individen och Finland brister. Att medborgarskapsbandet brister som 22-åring när rekvisiten i lagen uppfylls har också kallats förlust av medborgarskap. Å andra sidan föreskrivs det i Finlands lagstiftning också om befrielse från medborgarskap på ansökan. Befrielse från medborgarskap kan också behandlas som en viss typ av förlust av medborgarskap. Som andra typer kan nämnas förfall och upphävande av medborgarskap.

När medborgarskap förfaller eller upphävs, anses beslutet om beviljande av medborgarskap eller grunden för förvärv av medborgarskap vara ogiltigt och det anses att förvärv av medborgarskapet på den grunden aldrig skett. Med upphävande av medborgarskap sammanhänger nära återkallande av medborgarskap, som kan användas som en administrativ åtgärd med upphävningsföljder. Ur en individs och samhällets synvinkel inbegriper förfall och upphävande av medborgarskap betydande problem, eftersom en person som på detta sätt förlorar sitt medborgarskap kan vara i en ställning som förutsätter medborgarskap i staten i fråga. Ett alternativ till förfall eller upphävande är förlust av medborgarskap, varvid personen anses dock ha varit statens medborgare innan han eller hon förlorade sitt medborgarskap. I dessa fall skall återförvärv av medborgarskap dock bygga på prövning.

Medborgarskapskonventionen och FN:s konvention om begränsning av statslöshet innehåller bestämmelser om förlust av med-

borgarskap. Den närmare regleringen av formen för förlust av medborgarskap får avgöras av de avtalsslutande staterna. En avtalsslutande stat kan sålunda välja sättet för förfall, upphävande, förlust eller annat mistande av medborgarskap. Även om konventionerna syftar till att förebygga och begränsa statslöshet, tillåter de att medborgarskap går förlorat i vissa situationer trots att en person till följd därav blir statslös.

Av staterna i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet föreskrivs om förfall eller upphävande av medborgarskap i lagstiftningen i Danmark, Frankrike, Förenade kungariket, Irland och Schweiz. Föreskrifter om förfall eller upphävande av medborgarskap finns också i Amerikas förenta stater och Kanadas lagstiftning. I fråga om övriga stater kan det nämnas att bestämmelser om förfall eller upphävande av medborgarskap eller med dem jämförbara bestämmelser finns också i lagstiftningen i till exempel Belgien, Luxemburg, Estland, Ryska federationen och Slovenien. Införande av bestämmelser om förfall eller upphävande av medborgarskap är aktuellt i Nederländerna. Nederländernas riksdag har godkänt bestämmelser om upphävande i Nederländernas medborgarskapslag. Bestämmelserna har inte ännu trätt i kraft. I Förenade kungariket är en reform av medborgarskapslagen på gång. En vitbok (White Paper) om det publicerades den 7 februari 2002. Enligt den blir det inga större ändringar i bestämmelserna om förlust av medborgarskap. I den norska medborgarskapslagskommitténs betänkande föreslås därmed jämförbara administrativa åtgärder för frångående av medborgarskap.

I Danmark har medborgarskapslagen ändrats den 5 april 2002 så att medborgarskap kan upphävas (Lov om ændring af indfodsretsloven og udlændingeloven, Frakendelse af dansk indfodsret erhvervet ved svig, Lov nr 193). Enligt lagens 8 A § kan medborgarskap upphävas om det har förvärvats genom svek. Som svek skall anses avsiktligt lämnande av osanna eller vilseledande uppgifter eller hemlighållande av uppgifter. För att medborgarskapet skall kunna upphävas skall den oriktiga eller hemlighållna uppgiften vara väsentlig med tanke på avgörandet av ärendet.

Enligt Irlands medborgarskapslag från 1956 kan medborgarskap som förvärvats genom naturalisation upphävas om det har fått svikligen eller genom att oriktiga eller vilseledande uppgifter lämnats om väsentliga omständigheter eller genom att sådana hemlighållits. Upphävande kan också vara en följd av att medborgerligt förtroende gått förlorat eller på grund av otillräcklig anknytning till Irland. Statslöshet som eventuellt följer av upphävandet beaktas vid beslutsfattandet.

I Frankrikes civillag från 1938 föreskrivs om framtagna av medborgarskap, om medborgarskap förvärvats genom lögn eller bedrägeri. Framtagnandet har upphävande verkan. Ett beslut kan inte fattas, om det har gått fler än två år från det lögnen eller bedrägeriet uppdagades. Beslutet har kollektiv verkan så att upphävandet av medborgarskapet också gäller barn som anses ha förvärvat franskt medborgarskap på grund av den persons medborgarskap vars medborgarskap har upphävts.

Enligt Förenade kungarikets medborgarskapslag från 1981 kan medborgarskap som förvärvats genom naturalisation eller registreringsförfarande upphävas, om det har förvärvats svikligen eller genom att osanna uppgifter uppsåtligen lämnats om väsentliga omständigheter eller genom att de hemlighållits. Det finns flera registreringsförfaranden. En del av dem kan jämföras med Finlands förfarande med medborgarskapsanmälan, en del påminner mera om naturalisation. Upphävande är också möjligt när det är fråga om en viss typ av majestätsbrott eller militära brott eller om personen i fråga har dömts till minst 12 månaders fängelsestraff under fem år efter att medborgarskap beviljades. Upphävande av medborgarskap förutsätter att upphävandet anses främja allmän fördel. Någon tidsgräns för upphävandet har inte uppställts. Enligt landets lagstiftning inverkar upphävandet inte på ett barns medborgarskap, om barnet har ansetts förvärva medborgarskapet på grund av den persons medborgarskap vars medborgarskap senare upphävts.

Förenade kungarikets lagstiftning innehåller också en administrativ process vars rättsliga verkningar kan jämföras med ett beslut om upphävande, nämligen annullering, som

kan användas på medborgarskap som förvärvats genom naturalisation eller registreringsförfarande i det fall att svikligt förfarande har förekommit i ett ärende som gäller identitet. Administrativ annullering av medborgarskap används då i stället för upphävande. I ett sådant fall anses naturalisations- eller registreringsbeslutet vara utan verkan. Annulleringsförfarandet förutsätter inte att det utreds om ett offentligt intresse föreligger, såsom vid upphävande.

I Schweiz medborgarskapslag från 1952 föreskrivs om annullering eller återtagande av medborgarskap. Ett beslut kan fattas om medborgarskapet har förvärvats genom att oriktiga eller vilseledande uppgifter lämnats om väsentliga omständigheter eller genom att sådana hemlighållits. Annulleringen av medborgarskapet gäller också ett barn som har förvärvat schweiziskt medborgarskap tillsammans med den person vars medborgarskap annulleras. Annulleringsbeslutet kan fattas inom fem år från det medborgarskapet beviljades.

I Amerikas förenta staters medborgarskapslag från 1952 föreskrivs om upphävande av medborgarskap. Upphävande är möjligt om medborgarskapet har förvärvats olagligen eller genom att osanna uppgifter lämnats om väsentliga omständigheter eller genom att sådana hemlighållits. Också Kanadas medborgarskapslag från 1985 innehåller motsvarande bestämmelser.

Enligt den ändring av Nederländernas medborgarskapslag som ännu inte godkänts slutligt kan medborgarskap upphävas, om det har förvärvats genom att osanna uppgifter lämnats, svikligen eller genom att väsentliga uppgifter hemlighållits. Upphävande skall inte vara möjligt när 12 år har förflutit från beviljandet av medborgarskapet. Tidsfristen skall dock inte tillämpas om personen i fråga har dömts till straff enligt en strafflag för krigstid eller för vissa brott mot mänskligheten. Upphävande skall vara möjligt även om det leder till statslöshet. Upphävandet kunde också gälla ett barn som fått medborgarskap i Nederländerna tillsammans med den person vars medborgarskap upphävs. Barnets medborgarskap skall upphävas samtidigt, om oriktiga uppgifter har lämnats om barnet eller om uppgifter hemlighållits. Ett barn som

fötts efter beviljandet av medborgarskapet skall inte anses ha förvärvat medborgarskap i Nederländerna av den förälder vars medborgarskap har upphävts.

2.3. Bedömning av nuläget

Den gällande medborgarskapslagen förhåller sig negativt till flerfaldigt medborgarskap i synnerhet vad gäller vuxna. Detta utvisas av bestämmelserna om förlust av finskt medborgarskap och en del av bestämmelserna om anmälan samt naturalisationspraxis. Fördelarna med flerfaldigt medborgarskap från individens synvinkel har blivit viktiga och förutsätter en ny utvärdering med tanke på inställningen till flerfaldigt medborgarskap.

Förvärv av finskt medborgarskap på grund av ett barns förälders medborgarskap ställer en finsk man i sämre ställning än en finsk kvinna. Ojämligheten mellan könen medför samtidigt att barnen inte sinsemellan har rättsligt likvärdig ställning. Den rättsliga jämställdheten mellan barnen minskas också av skillnaden mellan ett adoptivbarn och ett biologiskt barn vid förvärv av medborgarskap.

Den gällande medborgarskapslagen har utarbetats på dåvarande sätt och blivit mycket generell. Till exempel förutsättningarna för naturalisation är inte så reglerade att den sökande ur lagstiftningen kan få tillräcklig information om sin möjlighet att förvärva finskt medborgarskap på ansökan. Begreppen är bristfälliga och delvis inkonsekventa.

Den nuvarande medborgarskapslagen och medborgarskapsförordningen reglerar bristfälligt myndigheternas behörighet och uppgifter. Den bristfälliga regleringen försvårar en ändamålsenlig och effektiv behandling av medborgarskapsärendena hos olika myndigheter. Detta återspeglas direkt på individnivån. Systemet ger således inte tillräckliga garantier för att inte rättsförluster skulle inträffa.

Enligt gällande medborgarskapslag är förlust av medborgarskap inte möjlig på grund av att oriktiga uppgifter lämnats eller att faderskapet upphävts.

Den avgörande myndigheten har inte rätt att överklaga förvaltningsdomstolens beslut. Om myndigheten hade besvärsmätt, skulle si-

tuationen balanseras, eftersom man då skulle kunna säkerställa beslutens enhetlighet bättre än nu.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

I förslaget eftersträvas beaktande av både individens och statens intressen när förvärv, behållande och förlust av medborgarskap regleras. I förslaget skall strävan också vara att beakta arbetsfördelningen och samarbetet mellan myndigheterna för att säkerställa en effektiv behandling. De grundläggande begreppen har definierats, eftersom definitionen i lagen gör det lättare att förstå begreppen och främjar en allmän och enhetlig användning av dem. Sedan lagförslaget godkänts skall det vara möjligt att ansluta sig till medborgarskapskonventionen utan reservationer. I propositionen skall lagstiftningen preciseras så att den exakt motsvarar FN:s konvention om begränsning av statslöshet. Statslöshet kan allmänt taget anses som en olägenhet både ur individens och statens synvinkel. En av propositionens huvudprinciper är att förebygga och begränsa statslöshet bland annat genom att förhindra att fall av statslöshet uppkommer och genom att göra det lättare för dem som är ofrivilligt statslösa att förvärva medborgarskap.

I medborgarskapskonventionen lämnas förhållnings sättet till flerfaldigt medborgarskap beroende av den avtalslutande staten. I lagförslaget föreslås att flerfaldigt medborgarskap skall godkännas i betydligt större utsträckning än enligt gällande lag.

Identitet som inte utretts och i synnerhet uppträdande under flera identiteter kan anses vara en ogynnsam faktor ur samhällets synvinkel. För att förhindra och minska sådana fall understryks i propositionen kravet på utredd identitet för förvärv av finskt medborgarskap. En tillförlitligt utredd identitet föreslås som ett grundläggande villkor för förvärv av finskt medborgarskap oberoende av grunden för förvärvet.

Medborgarskapskonventionen och FN:s konvention om begränsning av statslöshet förutsätter att en medlemsstat garanterar medborgarskap för ett barn om barnets förälder när barnet föds är medborgare i med-

lemsstaten. I propositionen förbättras den finländska mannens ställning, vad beträffar övergång av det egna medborgarskapet till barnet, och samtidigt barnens rättsliga jämställdhet. Propositionen förhåller sig neutralt till olika former av samlevnad.

Vid förvärv av medborgarskap direkt med stöd av lag understryks grunden för förvärv av effektivt medborgarskap. Detta visas av att principen med födelseland tillämpas bara på de fall då ett barn som föds i Finland inte skulle ha rätt att förvärva föräldrarnas medborgarskap. Detta visas också av den verkan som upphävande av faderskap har på barnets finska medborgarskap.

I propositionen förbättras individens rättskydd vid erhållande av finskt medborgarskap direkt med stöd av lag genom att bestämda tider införs för en eventuell förlust av medborgarskap i de fall som gäller hittebarns medborgarskap och andra jämförbara fall.

I propositionen har förutsättningarna för naturalisation setts över. Den boendetid som utgör ett villkor för naturalisation föreslås bli förlängd för att förbättra färdigheten att bli en fullvärdig medlem av samhället med tillhörande rättigheter och skyldigheter för de utlänningar som ansöker om medborgarskap. Det föreslås att undantag kan göras från boendetiden både med stöd av bestämmelser som är gemensamma för alla sökande och av individuella skäl. Boendetid kunde också förvärvas med hjälp av separata avsnitt som tillbringats i Finland. Förlängd boendetid har också samband med det föreslagna språkkunskapsvillkoret som sökanden i regel skall uppfylla också i de fall då undantag görs från boendetiden. Syftet med språkkunskapsvillkoret är att främja och effektivera den sökandes möjligheter att verka i samhället. Utkomstvillkoret föreslås bli slopat som ett allmänt villkor för naturalisation.

För att trygga ett enhetligt beslutsfattande och att besluten skall vara förutsebara regleras i propositionen noga förutsättningarna för naturalisation och de principer och bestämmelser som hör samman med bedömningen av hur de uppfylls.

För att göra det lättare för ett utländskt adoptivbarn att förvärva medborgarskap föreslås att ett adoptivbarns ställning skall närmast till ett biologiskt barns ställning.

I propositionen föreslås bestämmelser om förlust av medborgarskap enligt prövning på grund av upphävande av faderskap och lämnande av oriktiga uppgifter. Förlust av medborgarskap skall vara möjlig om faderskapet upphävs och om barnet förvärvat medborgarskap på grund av faderns finska medborgarskap. Förlust skall också vara möjlig om medborgarskapet har förvärvats genom att oriktiga eller vilseledande uppgifter lämnats eller en väsentlig uppgift hemlighållits. Beslut om förlust av medborgarskap skall fattas under en bestämd tid. Medborgarskap kunde förloras också på den grunden att en utlandsfinländare inte längre har anknytning till Finland.

Behållande av medborgarskap föreslås göras så lätt som möjligt för utlandsfinländare.

För bestämmande av medborgarskapsstatus föreslås reglering av principer som skall iakttagas vid bestämmandet samt reglering av de olika myndigheternas uppgifter. Genom bestämmelserna förbättras rättssäkerheten, tillförlitligheten i fråga om medborgarskapsuppgifterna i myndigheternas personregister och effektiviseras behandlingen av medborgarskapsärenden.

Det föreslås att rättspraxisen och enhetligheten i beslutsfattandet skall förbättras genom att också den myndighet som avgjort ett ärende ges rätt att överklaga förvaltningsdomstolens beslut.

Det föreslås att finskt medborgarskap inom en bestämd tid skall ges tillbaka till dem som i tiden har förlorat det genom att förvärva en främmande stats medborgarskap samt till sådana personers avkomlingar.

Godkännande av flerfaldigt medborgarskap

Syftet med förslaget är att göra det lättare för de finska medborgare som bor utanför Finland att behålla sin anknytning till Finland och underlätta en eventuell återkomst till Finland. Förslaget eftersträvar också att den i Finland varaktigt bosatta utländska befolkningens önskan att ansöka om finskt medborgarskap inte, vad gäller lagstiftningen i Finland, skall bero på den sökandes möjligheter att behålla sitt dåvarande medborgarskap. I förslaget anses det vara viktigt att den utländska befolkning som flyttar till Finland

med tiden vill ha fullvärdiga rättigheter och skyldigheter att delta i det finska samhällslivet.

Ovan nämnda mål skall uppnås genom att flerfaldigt medborgarskap godkänns. Det föreslås att det finska medborgarskapet behålls om en finsk medborgare förvärvar en främmande stats medborgarskap på ansökan eller på något därmed jämförbart sätt. På motsvarande sätt skall en utlänning som vill bli finsk medborgare kunna behålla sitt dåvarande medborgarskap om lagstiftningen och tillämpningspraxisen i hans eller hennes nationalstat tillåter detta. Godkännandet av flerfaldigt medborgarskap kan anses påverka önskan att ansöka om finskt medborgarskap och därmed också erhållande av de färdigheter som i förslaget anses viktiga med tanke på naturalisation. I förslaget ingår inte någon bestämmelse enligt vilken en finsk medborgare skulle mista sitt medborgarskap då han eller hon förvärvar en främmande stats medborgarskap på ansökan eller på ett därmed jämförbart sätt. På motsvarande sätt skall det enligt förslaget inte vara möjligt att av en utlänning som ansöker om finskt medborgarskap förutsätta avstående från det dåvarande medborgarskapet som villkor för att förvärva finskt medborgarskap. I lagförslagets 9 kapitel ges de som förlorat finskt medborgarskap på grund av att de förvärvat medborgarskap i en främmande stat möjlighet att återförvärva finskt medborgarskap. I samma kapitel föreslås bestämmelser om möjligheten att stryka ett villkor i ett beslut om finskt medborgarskap att bli frigjord från det dåvarande medborgarskapet.

Förebyggande och begränsning av statslöshet

Statslöshet anses i propositionen som en negativ faktor både för individen och för staten. Av denna orsak bör det förhindras att fall av statslöshet uppstår och sådana fall skall om möjligt begränsas.

Enligt propositionen minimeras de situationer då en person kunde bli statslös på grund av tillämpning av medborgarskapslagen. Det föreslås att bestämmelser om förlust i denna lag eller i den medborgarskapslagstiftning som tidigare var i kraft inte skall tillämpas om detta leder till statslöshet. Ett

här fött barn skall förvärva finskt medborgarskap, om barnet inte förvärvar eller har rätt att förvärva en förälders medborgarskap. Finskt medborgarskap skall inte förloras och det skall inte vara möjligt att befrias från det, om en person av den orsaken skulle bli statslös. Den som är ofrivilligt statslös skall kunna beviljas medborgarskap efter en kortare boendetid än de andra och hans eller hennes ansökan skall behandlas i brådskande ordning.

Hörande

Förvärv av medborgarskap och befrielse från detta kan anses som en betydande omständighet som rör en individ. Det föreslås att ett barn som har fyllt 12 år skall höras i ett ärende som gäller honom eller henne. Barnets alla vårdnadshavare skall höras i ett ärende som gäller barnet, om deras vistelseort är känd. Om ett barn som fyllt tolv år eller en vårdnadshavare motsätter sig det, förhindrar detta att ärendet avgörs så som ansökts. Ansökan eller anmälan kan dock trots vårdnadshavarens eller barnets motstånd avgöras så som ansökts, om det är till barnets fördel.

Förutsättning för utredd identitet

Propositionen eftersträvar att förebygga att falska personuppgifter uppges.

I propositionen föreslås att en tillförlitlig utredd identitet skall vara ett primärt villkor för erhållande av finskt medborgarskap, eftersom det enligt förslaget inte skulle vara ändamålsenligt att ge medborgarskap till en person om vilken man inte vet vem han eller hon är.

Till identiteten måste ställning tas för det första i situationer då en person kommer till Finland antingen helt utan dokument som tillförlitligt visar identiteten eller med oriktiga eller förfälskade dokument. För det andra måste ställning också tas när tidigare meddelade personuppgifter eller en del av dem meddelas vara oriktiga eller när de visar sig vara oriktiga. En tidigare meddelad personuppgift kan visa sig vara oriktig till exempel om ett dokument som tillförlitligt visar personuppgifterna om personen fås.

Möjliga situationer som hör samman med outredd identitet kan finnas av många slag. I vissa fall kan den outredda identiteten hänga samman med tillförlitligheten hos ett eller flera dokument som utvisar identiteten eller olikheter mellan flera dokument eller ett dokument och de uppgifter som en person meddelat om sig själv. I många fall finns ingen dokumentation alls om identiteten att få. Härvid kan avgörandena beträffande en sådan person fattas på basis av de uppgifter som lämnas av personen själv eller vårdnadshavaren. Dessutom kan som hjälp anlitas DNA-undersökning och medicinsk bestämning av åldern. Tidigare använda personuppgifter som ansetts tillförlitliga kan också visa sig vara otillförlitliga eller rentav falska. Så kan det gå till exempel när det på tjänstens vägnar fås sådana nya uppgifter om en person som står i strid med tidigare uppgifter. Dessutom kan personen själv meddela att tidigare uppgifter är oriktiga eller försöka ändra dem eller en del av dem utan laglig grund eller tillförlitlig utredning. Å andra sidan kan också en persons identitet som inte utretts bli utredd om ett tillförlitligt dokument eller en tillförlitlig uppgift om identiteten fås.

I propositionen föreslås att om en tillräckligt lång tid förflutit och personen under denna tid konsekvent använt samma personuppgifter, skall detta leda till att medborgarskapsärendet kan behandlas trots att identiteten inte kan anses vara tillförlitlig utredd.

Effektivisering av förfarandet

I propositionen försöker man säkerställa att ärenden om finskt medborgarskap sköts så flexibelt och ändamålsenligt som möjligt.

Förbättrandet av jämlikheten mellan könen och barnens rättsliga jämställdhet

Propositionen strävar efter att öka jämlikheten mellan könen och den vägen barnens rättsliga jämställdhet oberoende av börd. Förslaget motsvarar till denna del medborgarskapskonventionen enligt vars artikel 6 punkt 1 underpunkt a en medlemsstat skall garantera att ett barn till en medborgare i medlemsstaten förvärvar medborgarskap från sin förälder direkt med stöd av lag. Enligt

konventionen kan undantag göras i fråga om barn som föds utomlands. Om medborgarskap för ett barn som föds utomlands inte garanteras direkt med stöd av lag, bör förvärv av medborgarskap dock underlättas. Enligt förslaget skall ett barn vars förälder, när barnet föds, är finsk medborgare alltid ha rätt att förvärva finskt medborgarskap.

Det föreslås att ett i Finland fött barn vars fader är finsk medborgare skall få finskt medborgarskap från sin fader direkt med stöd av lag utan särskilda åtgärder. En finländsk mans ställning skulle härigenom bli så lik en finländsk kvinnas ställning som möjligt. Möjligheten för ett barn som föds utom äktenskapet att förvärva sin fars medborgarskap underlättas och barnets ställning närmar sig ställningen för ett barn som fötts inom äktenskapet.

I propositionen föreslås dessutom att ett utomlands fött barn till en finländsk fader skall ha rätt att få faderns medborgarskap och att rätten kunde förverkligas genom anmälningsförfarande. I propositionen kompletteras de ovan nämnda grunderna för förvärv av medborgarskap genom reglering av medborgarskap på grund av äktenskap mellan föräldrarna.

Enligt medborgarskapskonventionen skall medborgarskap övergå från förälder till barn även om föräldern inte är barnets vårdnadshavare. Det kan förekomma fall då ett barns utländska ensamförsörjande mor inte vill att barnet får finskt medborgarskap av sin far, eftersom barnet i allmänhet vid födelsen får sin mors medborgarskap. Det är möjligt att barnet aldrig bor i Finland och att bandet till den finländska fadern och Finland blir mycket svagt eller rentav obefintligt. Det bör dock beaktas att ett barn enligt den gällande medborgarskapslagen alltid vid födelsen får finskt medborgarskap av sin mor, om denna är finsk medborgare, även om modern inte alltid är barnets vårdnadshavare. På samma sätt kan barnets band till den finländska modern och Finland också bli obefintligt. Oftast har barnet dock ett nära förhållande till sina föräldrar, och födelse i Finland betyder i allmänhet också boende i Finland. I reformen anses det vara primärt att jämlikheten mellan könen och barnens rättsliga jämställdhet förbättras. För genomförande av detta förutsätts

det att män och kvinnor bemöts så likartat som möjligt i lagstiftningshänseende när det egna finska medborgarskapet övergår till barnet.

I propositionen strävar man efter att närma adoptivbarnets ställning till det biologiska barnets ställning och på detta sätt öka barnens rättsliga jämställdhet.

Det föreslås att ett adoptivbarn vars adoptivförälder är finsk medborgare skall förvärva finskt medborgarskap direkt med stöd av lag, om adoptionsbeslutet fattas innan barnet fyller 12 år. Om adoptivbarnet är äldre, har han eller hon rätt att förvärva finskt medborgarskap efter anmälan.

Tillämpning av födelselandsprincipen och hittebarns medborgarskap

I propositionen föreslås att användningen av födelselandsprincipen skall begränsas enbart till sådana fall då ett barn skulle bli statslös i strid med vårdnadshavarens vilja.

Det föreslås att principen med födelseland skall tillämpas endast om ett i Finland fött barn till utländska föräldrar inte direkt med stöd av lag förvärvar en förälders medborgarskap och om barnet inte har rätt att förvärva en förälders medborgarskap.

Propositionen syftar till att den osäkerhet om medborgarskapsstatus som hänför sig till

ett hittebarns medborgarskap skall vara tidsbegränsad och skall undanröjas efter den utsatta tiden. Till denna del syftar propositionen också till att förbättra såväl individens rättsskydd som allmän fördel.

Som hittebarn betraktas ett omedelbart eller snart efter sin födelse påträffat barn vars föräldrar man inte har kännedom om. Enligt artikel 2 i FN:s konvention om begränsning av statslöshet antas ett barn ha fötts i den stat där barnet påträffas. Dessutom antas barnets föräldrar ha varit medborgare i denna stat när barnet föddes. Sålunda antas också barnet vara medborgare i samma stat, om det inte visas något annat. Ett hittebarn föreslås behålla sitt finska medborgarskap, om en skälig tid har förflutit från det att barnet påträffades och även om det senare skulle visa sig att barnet är medborgare i någon främmande stat.

Som finsk medborgare skall också anses ett i Finland fött barn vars föräldrars medborgarskap är okänt. Om kännedom om föräldrarnas medborgarskap erhålls under den utsatta tiden och om barnet har förvärvat medborgarskap från föräldern, skall barnet inte längre anses vara finsk medborgare. Barnet skall dock anses behålla finskt medborgarskap på samma sätt som ett hittebarn.

ÖVERGÅNG AV FINSKT MEDBORGARSKAP FRÅN FÖRÄLDERN TILL BARNET

I På grund av moderns medborgarskap	I På grund av faderns medborgarskap			
	A.	B.	C.	
	A. Barnet föds inom äktenskapet	B. Barnet föds i Finland utom äktenskapet	C.1. Barnet föds utomlands utom äktenskapet	C.2. Barnet föds utomlands utom äktenskapet
1) Tilläggs villkor - finns inte	1) Tilläggs villkor - finns inte	1) Tilläggs villkor - fastställande av faderskap - tidpunkten för fastställande av faderskap: i) innan barnet blir	1) Tilläggs villkor - fastställande av faderskap	1) Tilläggs villkor - fastställande av faderskap - omyndigt barn

		myndigt ii) sedan barnet blivit myndigt		
2) Sättet för förvärv - direkt med stöd av lag	2) Sättet för förvärv - direkt med stöd av lag	2) Sättet för förvärv i) direkt med stöd av lag ii) efter anmälan	2) Sättet för förvärv - efter anmälan	2) Sättet för förvärv - genom äktenskap mellan föräldrarna
3) Tidpunkten för förvärv - från födseln	3) Tidpunkten för förvärv - från födseln	3) Tidpunkten för förvärv i) retroaktivt från födseln ii) från dagen för registrering av anmälan	3) Tidpunkten för förvärv - från dagen för registrering av anmälan	3) Tidpunkten för förvärv - från dagen för ingåendet av äktenskapet eller fastställandet av faderskapet (den senare tidpunkten är avgörande)

Naturalisation och medborgarskap efter anmälan

Naturalisation bygger alltid i sista hand på prövning. Den sökande har ingen absolut rätt att förvärva finskt medborgarskap även om han eller hon uppfyller alla i lagen nämnda minimivillkor. Å andra sidan kan en sökande beviljas finskt medborgarskap fastän han eller hon inte skulle uppfylla de i lagen bestämda villkoren. Däremot bygger förvärv av finskt medborgarskap efter anmälan på principen att en person som uppfyller villkoren för förvärv av medborgarskap har rätt till finskt medborgarskap.

Huvudregeln för förvärv av finskt medborgarskap på annat sätt än vid födseln eller på grund av födelse är att en ansökan görs. Anmälningsförutsättningarna och de personkategorier som har rätt att göra anmälan har i lagförslaget utformats så noggrant som möjligt med beaktande utom av ändamålsenlighetssynpunkter och statens intresse också de rättigheter som individen med fog ansetts ha. Det föreslås att finskt medborgarskap efter anmälan skall ges följande personkategorier på de förutsättningar som föreskrivs särskilt för varje typ av anmälan: en utlänning vars fader är finsk medborgare, en finsk medborgares adoptivbarn, en i Finland länge bosatt

ung person samt en tidigare finsk medborgare och en nordisk medborgare. Dessutom ges en tidigare finsk medborgare och hans eller hennes avkomlingar i lagens övergångsbestämmelser möjlighet att förvärva finskt medborgarskap utan att boende i Finland förutsätts.

I lagförslaget föreslås att finskt medborgarskap på ansökan skall beviljas endast personer vars hemland otvivelaktigt kan anses vara Finland. Propositionen utgår från att erhållande av finskt pass för att underlätta resande eller förvärv av medborgarskap i Europeiska unionen för att flytta till en annan medlemsstat i unionen inte räcker som grund för förvärv av finskt medborgarskap. I propositionen understryks kunskaper om det finska samhället och kunskaper i finska eller svenska.

Vistelse som utlänning i Finland har redan underlättats på många olika sätt och en i Finland bosatt utlänning ställning och rättigheter är redan nära en finsk medborgares ställning och rättigheter. Boende och arbete i Finland har dessutom underlättats i synnerhet för medborgare i Europeiska unionen och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. En utlänning som är stadigvarande bosatt i Finland kan fritt arbeta eller studera här. En utlänning kan efter två års boende i Finland fullvärdigt delta i kommunalval. På samma sätt har de

sociala förmånerna i regel kopplats till boende i Finland och inte till finskt medborgarskap. Sålunda har en sökande inte något tvingande behov att förvärva finskt medborgarskap för att komma i åtnjutande av dessa förmåner. För att nå vissa rättigheter som är reserverade endast för finska medborgare (till exempel rösträtt och valbarhet i statliga val) och för att delta i vissa skyldigheter (till exempel värnplikt) förutsätts det redan betydande kunskaper om det finländska samhället och förmåga att klara sig självständigt på finska eller svenska i ganska krävande situationer.

Syftet med den boendetid som hör samman med förvärv av medborgarskap är att ge den sökande färdigheter att leva i det samhälle vars fullvärdiga medlem han eller hon vill bli genom att förvärva medborgarskap. En viktig faktor med tanke på det finska samhället kan anses vara tillräckliga kunskaper i finska eller svenska. Det tar tid att förvärva språkkunskaper, men i och med att de förbättras underlättas och försnabbas också sysselsättning och annat självständigt liv i det finska samhället. Bland annat genom villkoren för naturalisation kan man påverka den utländska befolkningens villighet att skaffa en sådan kunskapsnivå i finska eller svenska att det blir lättare att fungera i samhället. En förutsättning för förvärv av medborgarskap skall enligt förslaget vara nöjaktig förmåga att i tal och skrift använda finska eller svenska. På så sätt ökar önskan att bli medborgare intresset för studier i finska eller svenska och bidrar för sin del till livet i det finska samhället. En kort period av boende i Finland och bristfälliga kunskaper i finska eller svenska garanterar inte att de som naturaliserats har förmåga och färdigheter att aktivt fungera i samhället. Det har noterats att en del av dem som ansöker om finskt medborgarskap inte är intresserade av att leva i Finland utan tänker flytta någon annanstans, i regel till någon annan medlemsstat av Europeiska unionen, efter att ha förvärvat medborgarskap i Finland.

Enligt lagförslaget förutsätter förvärv av finskt medborgarskap på ansökan i regel sex års boende i Finland i stället för fem år som nu. Förvärv av medborgarskap skall förutsätta att ett självständigt liv i det finska samhället redan är på god väg.

Enligt artikel 6 punkt 4 underpunkterna a – g i medborgarskapskonventionen skall avtalsstaten göra det lättare för de personkategorier som nämns där att förvärva medborgarskap. Avtalsstaten behöver dock inte underlätta förvärv av medborgarskap, om de allmänna villkoren för förvärv av medborgarskap kan anses lindriga. Till de personkategorier som uppräknas i konventionen hör bland annat maken till en medlemsstats medborgare samt en i medlemsstaten bosatt person som är ofrivilligt statslös och en flykting. Medlemsstaten kan underlätta förvärv av medborgarskap på det sätt den vill, till exempel genom att underlätta naturalisation eller genom att bevilja medborgarskap direkt med stöd av lag eller efter anmälan.

Enligt propositionen skall naturalisation i regel förutsätta sex års boende i Finland utan avbrott eller en förvärvad boendetid på åtta år. Denna boendetid kan anses som ett sådant villkor för naturalisation som enligt medborgarskapskonventionen förpliktar staten att underlätta förvärv av medborgarskap för de personkategorier som räknas upp i konventionen. Enligt propositionen skall en del av de ovan nämnda personkategorierna förvärva medborgarskap direkt med stöd av lag, en del efter anmälan och för en del skall den boendetid som är villkoret för naturalisation förkortas.

Också den förkortade boendetiden borde dock vara tillräckligt lång så att det finns realistiska möjligheter att uppnå kravet på färdigheten att självständigt fungera i samhället.

Enligt lagförslaget kan boendetid också samlas ihop i stället för ett oavbrutet boende i Finland. I propositionen vill man å ena sidan beakta de ökande vistelserna utomlands på grund av internationaliseringen och å andra sidan försöka anpassa dem till den förmåga och färdighet att fungera i samhället som är en förutsättning för beviljande av medborgarskap.

Enligt gällande medborgarskapslag hör kunskaper i finska eller svenska inte till de egentliga förutsättningarna för naturalisation. Enligt gällande medborgarskapsförordning skall den sökande till sin ansökan foga en utredning om sina kunskaper i finska eller svenska. Nivån på de språkkunskaper som krävs har inte bestämts. I praktiken har det

observerats att de sökandes kunskaper i finska eller svenska varierar ytterst mycket och att en stor del av de sökande har mycket svaga språkkunskaper.

Den boendetid på fem år som krävs enligt gällande lag bör anses vara en rätt kort tid för anpassning i det finska samhället med tanke på naturalisation. Enligt lagens vedertagna tillämpningspraxis tillämpas dessutom på en stor del av de sökande en betydligt kortare boendetid. På en del sökande tillämpas å andra sidan, på grund av utkomstkravet i gällande lag, ett villkor på en längre boendetid på sju år. I propositionen föreslås att utkomstkravet slopas.

I propositionen föreslås en noggrannare reglering än nu av i synnerhet principerna om boendetiden och oförvitlighetsvillkoret för att öka möjligheterna att förutse beslutet och öka informationseffekten.

I fråga om de allmänna villkoren för naturalisation föreslås både allmänna och särskilda möjligheter till undantag. De särskilda undantagsmöjligheterna skulle bygga på orsaker som gäller den sökandes medborgarskapsstatus, flyktingstatus, familjeförhållanden och individuella förhållanden. Också i

fråga om barn föreslås undantag från de allmänna förutsättningarna för naturalisation.

De som har rätt till finskt medborgarskap skall förvärva finskt medborgarskap antingen direkt med stöd av lag eller efter anmälan. Rätt till anmälan på grund av födelse skall tillkomma en finsk mans barn som inte förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag. Finskt medborgarskap efter anmälan skall också ges en finsk medborgares utländska adoptivbarn, om adoptionsbeslutet har fattats efter det barnet har fyllt 12 år. Om beslutet har fattats tidigare, skall adoptivbarnet förvärva finskt medborgarskap direkt med stöd av lag.

I propositionen föreslås att rätt till anmälan också skall tillkomma 18—22-åriga unga personer som länge bott i Finland, tidigare finska medborgare och nordiska medborgare. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak de nuvarande bestämmelserna.

Anhängiggörande av medborgarskapsansökan och –anmälan föreslås bli reglerat så att det stöder principen med utredd identitet. Ansökan och anmälan skall alltid lämnas in personligen.

BOENDETIDSBESTÄMMELSERNA FÖR NATURALISATION

Oavbruten boendetid					
Gäller	Lagrum	Förutsätter boende i Finland			Anmärkningar
		När ansökan avgörs	Sedan ansökan gjordes	Tilläggs villkor	
sökande som fyllt 18 år	13 § 1 mom. 2 punkten underpunkt a	ja	ja	de senaste 6 åren utan avbrott	
15-17-årig medsökande	23 § 2 mom.	ja	ja	de senaste 4 åren utan avbrott	
medsökande under 15 år	23 § 1 mom.	ja	nej	nej	
15-17-årigt barn som sökande	24 § 3 mom.	ja	ja	de senaste 4 åren utan avbrott	boende tillsammans med den som gör ansökan
barn under 15 år som sökande	24 § 2 mom.	ja	ja	nej	boende tillsammans med den som gör ansökan

en finsk medborgares make	22 § 2 punkten underpunkt a	ja	ja	de senaste 4 åren utan avbrott	boende tillsammans varat minst 3 år
tidigare finsk medborgare eller medborgare i ett annat nordiskt land	21 §	ja	ja	de senaste 2 åren utan avbrott	
flykting eller ofrivilligt statslös	20 § 1 mom. 1 punkten underpunkt a	ja	ja	de senaste 4 åren utan avbrott	

Förvärvat boendetid					
Gäller	Lagrum	Förutsätter boende i Finland			Anmärkningar
		När ansökan avgörs	Sedan ansökan gjordes	Tilläggsvillkor	
sökande som fyllt 18 år	13 § 1 mom. 2 punkten underpunkt b	ja	ja	sammanlagt 8 år efter fyllda 15 år, varav de senaste 2 åren utan avbrott	
15-17-årig medsökande	23 § 2 mom.	ja	ja	sammanlagt 6 år efter fyllda 7 år, varav de senaste 2 åren utan avbrott	
15-17-årigt barn som sökande	24 § 3 mom.	ja	ja	sammanlagt 6 år efter fyllda 7 år, varav de senaste 2 åren utan avbrott	boende tillsammans med den som gör ansökan
finsk medborgares make	22 § 2 punkten underpunkt b	ja	ja	sammanlagt 6 år efter fyllda 15 år, varav de senaste 2 åren utan avbrott	boende tillsammans varat minst 3 år
flykting eller ofrivilligt statslös	20 § 1 mom. 1 punkten underpunkt b	ja	ja	sammanlagt 6 år efter fyllda 15 år, varav de senaste 2 åren utan avbrott	

Förlust av medborgarskap

Enligt förslaget skall det vara möjligt att förlora finskt medborgarskap endast i de fall då förlust inte leder till statslöshet.

Medborgarskap är av stor betydelse både för individen och för staten. Därför skall grunderna för förvärv och förlust av medborgarskap regleras noggrant och på så sätt att de oklarheter som eventuellt hänför sig till förvärv och förekomst av medborgarskap blir så fåtaliga och kortvariga som möjligt.

Upphävande av faderskap enligt lagen om faderskap (700/1975) kan betraktas som en oklarhetsfaktor som hänför sig till medborgarskap. I medborgarskapslagen föreslås bestämmelser om inverkan av upphävande av faderskap. Genom detta strävar man till att en förnuftig och godtagbar grund för förvärv av medborgarskap alltid kan visas. Å andra sidan har det ansetts viktigt att i lagen legalisera förvärv av medborgarskap på grund av faderskapet, om faderskapet inte upphävs inom en skäligen tid. Individens rättssäkerhet och allmänt intresse förutsätter att om faderskapet eventuellt upphävs först efter årtionden, har detta inte längre någon inverkan på det medborgarskap som förvärvats på grund av faderskap.

Medborgarskapskonventionen begränsar medlemsstatens möjligheter att föreskriva om förlust av medborgarskap. Enligt medborgarskapskonventionen är det inte längre möjligt för ett barn som blivit myndigt att till exempel på grund av upphävande av faderskap förlora det medborgarskap som han eller hon förvärvat direkt med stöd av lag.

I propositionen föreslås att finskt medborgarskap kan förloras om en mans faderskap upphävs och om barnet anses ha förvärvat finskt medborgarskap på grund av faderns medborgarskap. Upphävande av faderskap skall i regel inte ha någon verkan om fler än fem år har förflutit från barnets födelse eller fastställandet av faderskapet.

I propositionen föreslås att finskt medborgarskap som beviljats på ansökan eller efter anmälan kan förloras, om medborgarskapet har förvärvats på grund av att oriktiga uppgifter lämnats eller uppgifter hemlighållits. Förlust skall i regel inte vara möjlig efter det

att minst fem år gått sedan medborgarskapet beviljades. Också ett barn kan förlora sitt finska medborgarskap om barnet har förvärvat finskt medborgarskap tillsammans med eller på grund av den persons medborgarskap som förvärvat medborgarskap på grund av att han eller hon lämnat oriktiga uppgifter eller hemlighållit uppgifter.

I propositionen föreslås att finskt medborgarskap förloras direkt med stöd av lag vid 22 års ålder på grund av att tillräcklig anknytning saknas. Enligt förslaget förlorar en utlandsfinländare finskt medborgarskap när han eller hon fyller 22 år och inte längre har eller endast har svag anknytning till Finland.

I propositionen föreslås att en utlandsfinländare behåller sitt finska medborgarskap om han eller hon har tillräcklig anknytning till Finland. Tillräcklig anknytning kan visas genom boende i Finland, anmälan till en myndighet, beviljande av finskt pass eller fullgörande av värnplikt eller civiltjänst.

Enligt förslaget kan en person befrias från finskt medborgarskap på ansökan. En person som bor i Finland kan befrias endast om grunden för att bli befriad från medborgarskapet är någon annan än ett försök att undvika en skyldighet som hänför sig till finskt medborgarskap.

I propositionen föreslås bestämmelser om bestämmande av medborgarskapsstatus. Syftet är utom att utreda en persons medborgarskapsstatus också att förbättra tillförlitligheten i fråga om uppgift om medborgarskap i myndigheternas personregister och på detta sätt förbättra rättssäkerheten i avgöranden som bygger på registrens datainnehåll. Bestämmandet skall förutsätta att identiteten annars är utredd. Av myndigheterna förutsätts aktiv verksamhet i situationer då medborgarskapet inte annars framgår tillräckligt. En person vars medborgarskapsstatus bestäms skall förutsättas bistå myndigheten i mån av möjlighet.

Det föreslås att de som fyllt 18 år och som kunde mista sitt finska medborgarskap när de fyller 22 år skall informeras om en eventuell förlust av medborgarskapet. Utlänningsverket skall ansvara för informeringen. En finsk beskickning, polisen, Huvudstaben och civiltjänstcentralen skall för sin del sörja för in-

formationen till befolkningsregistersystemet när ett pass utfärdats eller värnplikt eller civiltjänst fullgjorts, om saken kan ha betydelse för behållande av finskt medborgarskap.

Ändringssökande

Det föreslås att en part får söka ändring hos vederbörande förvaltningsdomstol så som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Parten och beslutsfattaren skall kunna överklaga förvaltningsdomstolens beslut hos högsta förvaltningsdomstolen.

Övrigt

Det föreslås att ett dokument skall lämnas till Utlänningsverket i original. Tillförlitligheten av ett utländskt dokument skall om möjligt säkerställas med hjälp av krav som ställs på dokumentet. En part har översättningskyldighet i ett eget ärende. Utlänningsverket kan enligt prövning också godkänna andra handlingar.

Det föreslås att Utlänningsverket ur olika myndigheters personregister utan avgift skall få de uppgifter verket behöver för att fullgöra sina lagliga uppgifter.

Det föreslås att Utlänningsverket ges möjlighet att av andra myndigheter begära de uppgifter som behövs för avgörande av ett ärende. En part är skyldig att meddela myndigheterna sina kontaktuppgifter och ändringar i dem.

Vid delgivning av beslut skall i tillämpliga delar iaktas bestämmelserna om delgivning i förvaltningsärenden samt det som särskilt bestäms om elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden. Ett bifallande beslut kan enligt förslaget sändas till parten med posten. Ett annat beslut sänds med posten mot mot-tagningsbevis eller överlämnas bevisligen till parten eller dennes företrädare.

Det föreslås en övergångstid på ett år efter lagens ikraftträdande under vilken den tidigare lagens boendetid tillämpas i regel på medborgarskapsansökningar som anhängiggjorts under denna tid.

Det föreslås en möjlighet att inom en bestämd tid på fem år göra medborgarskapsanmälan för ett adoptivbarn, om barnet skulle ha rätt till finskt medborgarskap. Dessutom

föreslås en möjlighet för en person vars fader är finsk medborgare, en tidigare finsk medborgare och hans eller hennes avkomlingar att inom en bestämd tid på fem år göra medborgarskapsanmälan.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Ett omfattande godkännande av flerfaldigt medborgarskap uppskattas leda till att antalet medborgarskapsansökningar ökar. Finskt medborgarskap skall sannolikt sökas av många av dem som hittills inte ansökt om finskt medborgarskap, eftersom de inte velat avstå från sitt dåvarande medborgarskap. Önskan att söka medborgarskap kan anses gälla framför allt medborgare i Amerikas förenta stater, Kanada, Schweiz och flera stater som hör till Europeiska unionen.

I lagförslaget föreslås bestämmelser om nya typer av anmälningar genom vilka en finländsk mans och en utländsk kvinnas barn som fötts utomlands utom äktenskapet förvärvar finskt medborgarskap. I lagförslaget övergångsbestämmelser föreskrivs om tre tidsbestämda typer av anmälningar. Å andra sidan kommer antalet medborgarskapsanmälningar om adoptivbarn att minska, eftersom största delen av adoptivbarnen skall bli finska medborgare direkt med stöd av lag.

De utomlands bosatta finska medborgarnas antal ökar avsevärt efter att lagen trätt i kraft, eftersom finska medborgare inte längre förlorar sitt medborgarskap när de förvärvar på ansökan eller på därmed jämförbart sätt medborgarskap i en främmande stat, i allmänhet i den stat de är bosatta i.

Det är svårt att tillförlitligt beräkna ökningen i antalet ärenden som anhängiggörs. Tilläggspersonal kommer dock att behövas åtminstone under övergångsperioden. Därför kan ett eventuellt behov av tilläggsresurser och storleken på detta noggrannare utvärderas först efter att lagen trätt i kraft. Beroende på tidpunkten för lagens ikraftträdande kan det vara nödvändigt att återkomma till detta i tilläggsbudgeten för 2003 eller budgetpropositionen för 2004.

Lagförslaget skall medföra ett behov av tilläggsresurser vid Utlänningsverket och hos

anhängiggörande myndigheter, polisen och beskickningarna samt vid magistraterna och Huvudstaben. De ändringar i datasystem som lagförslaget förutsätter uppskattas medföra kostnader på minst 150 000 euro för enbart Befolkningsregistercentralen. Utlänningsverkets behov av tilläggsresurser skall i första hand finansieras med inkomster från avgifter genom att uppbära för prestationerna en avgift som motsvarar prestationens självkostnadsvärde enligt 6 § 1 mom. lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). För de andra myndigheternas del har möjligheter att täcka resursbehoven till exempel genom en ny intern allokering av anslagen ännu inte utretts.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Myndigheternas arbetsbörda ökar inom olika förvaltningsområden. Sådana myndigheter är framför allt Utlänningsverket, utrikesministeriet och Finlands beskickningar, Befolkningsregistercentralen och magistraterna, polisen samt Huvudstaben och civiltjänstcentralen.

Ett godkännande av det föreslagna flerfaldiga medborgarskapet leder till att ett avsevärt större antal personer har rösträtt och är valbara i statliga val. Det finns inget hinder för att rösta eller kandidera i val i två stater med undantag av valet till Europaparlamentet där man inte får rösta i flera än en medlemsstat av Europeiska unionen. I praktiken anses användningen av dessa rättigheter vara av ytterst liten betydelse, även om en noggrann uppskattning inte kan göras.

I utlandet bosatta finska medborgares valdeltagande har varierat från 3 % i valet till Europaparlamentet till presidentvalets 10 %. Antalet nya väljare uppskattas inte vålla problem för valmaskineriet i Finland eller i utlandet. Det kan inte uppskattas vilken inverkan de nya väljarna skall ha på fördelningen av platserna eller på att bli valda.

4.3. Verkningar i fråga om olika medborgarkategoriernas ställning

Flerfaldigt medborgarskap som i stor omfattning godkänts i propositionen ökar ojäm-

likheten i någon mån. En person som utom finskt medborgarskap har medborgarskap i någon främmande stat, kan på ansökan befrias från fullgörande av värnplikt eller civiltjänst under fredstid.

Propositionen ökar jämlikheten mellan könen och den vägen barnens rättsliga jämställdhet. Barnens rättsliga jämställdhet ökar också genom att adoptivbarnens ställning närmas de biologiska barnens ställning.

5. Beredningen av propositionen och utlåtanden

Propositionen har beretts som tjänstearbete vid inrikesministeriet och Utlänningsverket. Propositionsutkastet har behandlats i ministerarbetsgruppen för invandringspolitik och etniska relationer samt i tjänstemannarbetsgruppen som bistår ministerarbetsgruppen.

Verkan av flerfaldigt medborgarskap inom olika förvaltningsområden har utretts genom en utlåtanderond. Utlåtande begärdes av 17 instanser, bl.a. från de viktigaste ministerierna (utrikes-, justitie-, försvars-, finans- och arbetsministeriet), Ålands landskapsstyrelse samt de centrala ämbetsverken (Befolkningsregistercentralen och Huvudstaben).

Utgående från de avgivna utlåtandena är de gynnsamma verkningar som godkännandet av flerfaldigt medborgarskap medför från individens synpunkt att utlandsfinländare bevarar sin nationella identitet, att sysselsättning blir lättare i Finland i och med att allt fler vill ansöka om finskt medborgarskap samt att dessa personer kan fungera som resurspersoner mellan Finland och det tidigare hemlandet. Dessutom kan det vara motiverat ur människorättssynvinkeln att godkänna flerfaldigt medborgarskap. Det kan ytterligare ha betydande positiva verkningar med tanke på skydd av barn. Godkännandet av flerfaldigt medborgarskap kan också underlätta frivillig återflyttning till det tidigare hemlandet.

En negativ verkning av godkännandet av flerfaldigt medborgarskap är från individens synpunkt att det blir svårare att ge konsulär hjälp.

Godkänns flerfaldigt medborgarskap skall det enligt de avgivna utlåtandena ha en negativ inverkan på samhällets säkerhet. Kontroll

av organiserad internationell brottslighet och bekämpning av illegal underrättelseverksamhet mot Finland försvåras, möjligheter till extern inverkan på Finlands angelägenheter via minoriteter ökar, Finskt medborgarskap minskar i betydelse medan de rättigheter som medborgarskap medför behålls och fall av missbruk ökar. Med avseende på uppgifter som förutsätter lojalitet är det negativt att godkänna flerfaldigt medborgarskap, eftersom det möjliggör tillträde till uppgifter som är viktiga för samhällets säkerhet. Dessutom uppskattas människors engagemang för det finska samhället avta.

Med tanke på ändamålsenligheten leder godkännandet av flerfaldigt medborgarskap till att medborgarskap teoretiseras när anknytning till Finland fattas. Det är motiverat att godkänna flerfaldigt medborgarskap när arbetskraftsbehovet ökar. Det är också motiverat av demografiska skäl. Det skall också främja integreringen och användningen av utlandsfinländare som en resurs. Det praktiska myndighetsarbetet, bl.a. kontrollen av värnpliktiga, samt genomförandet av principen om valet för Europaparlamentet (rösträtt och valbarhet endast i en stat i samma val) uppskattas bli svårare. Dessutom fästs uppmärksamhet med tanke på ändamålsenligheten vid att en person inte utlämnas på grund av brott om personen har medborgarskap i den stat han eller hon är bosatt i.

Med avseende på jämställdhet uppskattades godkännandet av flerfaldigt medborgarskap eventuellt skapa en prioriterad personkategori.

Godkännandet av flerfaldigt medborgarskap uppskattades öka trycket för att ändra tjänstemanna- och värnpliktslagstiftningen samt att försvaga medborgarskapsprincipen i den internationella privaträtten.

Sammandrag har gjorts av de avgivna utlåtandena.

Utlåtande över inrikesministeriets förslag till ändring av medborgarskapslagen har begärts av 50 instanser, bl.a. av de ministerier och centrala ämbetsverk som nämnts ovan i samband med begäran av utlåtande om verkningar av flerfaldigt medborgarskap, justitietskanslersämbetet, riksdagens justitieombudsmans kansli, förvaltningsdomstolarna, delegationen för etniska relationer samt organisa-

tioner (bl.a. Amnesty International – Finländska sektionern r.f.), Flyktingrådsgivningen r.f., Finland-Samfundet r.f. och Utlandsfinländarparlamentet).

Sammandrag har gjorts av de utlåtanden som avgetts senast den 18 augusti 2002.

En totalreform av medborgarskapslagen ansågs vara nödvändig. I synnerhet propositionens mål som syftar till att förebygga och begränsa statslöshet samt att förbättra jämlikheten mellan könen och barnens rättsliga jämställdhet har stöttats. Propositionen ansågs vara alltför detaljerad och svårbegriplig. Dessutom kritiserades propositionens systematik och de enskilda paragrafernas struktur. Propositionen kritiserades också för otillräckligt beaktande av annan lagstiftning. Definiering av de grundläggande begreppen stöttades, lika väl som villkoret för utredd identitet, men en del av dem som avgav utlåtanden föreslog att de föreslagna bestämmelserna skulle jämkas. Möjligheten till förvärvat boendetid fick stöd. Slopanget av utkomstvillkoret fick stöd. I synnerhet bestämmelserna om boendetiden och oförvitlighetsvillkoret ansågs vara för detaljerade. Det föreslagna språkkunskapsvillkoret betraktades som för krävande. Bestämmelsen om förlust av medborgarskap på grund av verksamhet mot statens fördel fick å ena sidan stöd men å andra sidan mötte den motstånd. Utvidgad ändringssökande stöttades.

I den fortsatta beredningen av propositionen har de åsikter som framförts i utlåtandena beaktats. Regeringens proposition har på grund av de avgivna utlåtandena förkortats och förenklats avsevärt. Förfall och upphävande av medborgarskap som föreslagna former av förlust av medborgarskap har slopats. Regeringens proposition har finslipats i samarbete med justitieministeriet.

6. Andra omständigheter som inverkar på propositionens innehåll

6.1. Samband med andra propositioner

Lagmotion om ändring av medborgarskapslagen (180/1999 rd).

Enligt riksdagsledamot Riitta Prustis lagmotion borde medborgarskapslagen ändras så

att flerfaldigt medborgarskap skulle godkännas i alla situationer.

Riksdagen har under behandling regeringens proposition till Riksdagen med förslag om godkännande av det nordiska avtalet om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap och till lag om ikraftträdande av de avtalsbestämmelser som hör till området för lagstiftningen (RP 81/2002 rd).

6.2. Samband med internationella fördrag och förpliktelser

En nordisk medborgares förvärv av medborgarskap i ett annat nordiskt land regleras av avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap (FördrS 21/1999) och förordningen om denna (232/1999). Den gällande lagens 10 § och den föreslagna 30 § bygger i sin helhet på bestämmelserna i avtalet. Vid tillämpning av 5—6 § och 8 b § 1 mom. i gällande lag iaktas bestämmelserna i avtalet. På samma sätt skall man göra vid tillämpning av de föreslagna 28 § och 34 § 2 mom.

Genom regeringens proposition med förslag om godkännande av det nordiska avtalet om medborgarskap och till lag om detta, som är under behandling vid riksdagen, föreslås

att det nuvarande avtalet skall revideras. Revideringen av avtalet baserar sig på Sveriges reform av medborgarskapslagstiftningen som trädde i kraft år 2001. I det reviderade avtalet finns förutom tekniska ändringar också en innehållslig ändring som beror på att den nya svenska lagen omfattar en gynnsammare inställning till flerfaldigt medborgarskap än förut. I avtalet möjliggörs beviljande av medborgarskap i en avtalsstat under förutsättning att den som förvärvar medborgarskap avstår från sitt dåvarande medborgarskap. Genom en lag om ikraftträdande av avtalet möjliggörs att de bestämmelser som hör till avtalets lagstiftningsområde träder i kraft som lag. Till innehållet motsvarar avtalet den gällande lagens bestämmelser om ärendet. Godkännandet av avtalet har beaktats i denna proposition.

Godkännandet av propositionen gör det möjligt för Finland att godkänna också medborgarskapskonventionen och att ansluta till FN:s konvention om begränsning av statslöshet utan reservationer. Avsikten är att förelägga riksdagen regeringens proposition med förslag till lag om godkännande av medborgarskapskonventionen och till anslutning till FN:s konvention om begränsning av statslöshet särskilt.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Lagens tillämpningsområde och syfte.* Enligt paragrafens 1 mom. föreskrivs i medborgarskapslagen om villkoren för förvärv, behållande och förlust av finskt medborgarskap samt om förfarandet vid behandlingen av sådana ärenden. Förvärv av medborgarskap täcker förvärv direkt med stöd av lag och på ansökan eller efter anmälan. Med förlust av medborgarskap avses förlust genom myndighetens beslut och direkt med stöd av lag samt befrielse från medborgarskap på ansökan.

Det föreslås att i 2 mom. intas en bestämmelse som anger lagens mål. Enligt bestämmelsen skall både privatpersonens och statens fördel beaktas när förvärv och förlust av medborgarskap regleras. I bestämmelsen nämns dessutom som lagens syfte att förebygga och begränsa statslöshet samt iakttä och främja god förvaltning och rättssäkerhet. Syftet med bestämmelsen är att styra myndigheternas verksamhet och i synnerhet prövning. God förvaltning och rättssäkerhet, vilka nämns i förslaget till bestämmelsen, hänför sig särskilt till 21 § grundlagen som reglerar den grundläggande rättigheten i anslutning till dessa principer.

2 §. *Definitioner.* I paragrafen definieras de

grundbegrepp som hör samman med finskt medborgarskap och som behövs vid behandlingen av ärenden samt vid beslutsfattandet. I synnerhet de begrepp som används vid beskrivning av en persons medborgarskapsstatus klargörs och förenhetligas.

I 1 punkten definieras vad som avses med medborgarskap. Där beskrivs för det första det i lagstiftningen reglerade förhållande mellan individen och staten, som uttrycker individens ställning i staten. En tilläggsdefinition gäller användningen av begreppet medborgarskap i annan lagstiftning så att det i varje författning skall få en noggrann betydelse i fråga om innehållet. Med en helhet som uppstår på detta sätt avses en helhet som är sammansatt enbart av de i lagstiftningen för den definierade rättigheterna och skyldigheterna, som en skillnad till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer alla medlemmar i statssamhället. Medborgarskap kan således beskrivas också som en individs fullvärdiga medlemskap i staten. Definitionen skiljer medborgarskap från begreppet nationalitet, eftersom medborgarskap enligt definitionen inte omfattar nationellt ursprung. Från individens synpunkt garanterar medborgarskapet för individen vissa rättigheter och skyldigheter. Staten har åter rätt att genom sin lagstiftning besluta vilka den betraktar som sina medborgare. Statens självbestämmanderätt begränsas dock av internationella avtal och de principer som allmänt omfattats i den internationella rätten.

Utlänning har i 2 punkten definierats på samma sätt som i 2 § i gällande medborgarskapslag och i 1 § 2 mom. utlänningslagen (378/1991). Med utlänning avses en person som inte är finsk medborgare. En utlänning kan enligt definitionen också vara statslös eller ha okänt medborgarskap.

Statslöshet definieras i 3—4 punkten. Med statslös avses en person som inte är medborgare i någon stat. En person kan vara statslös för det första av den orsaken att ingen stats medborgarskapslagstiftning har kunnat tillämpas så att personen vid födelsen eller senare skulle ha haft rätt att få någon stats medborgarskap. Stater som i allmänhet kunde komma i fråga är personens föräldrars medborgarskapsstat eller –stater, om föräldrarna är medborgare i någon stat, eller perso-

nens födelse- eller boendestat. En person kan vara statslös också av den orsaken att han eller hon inte har utnyttjat sin rätt att bli medborgare i någon viss stat eller av egen vilja har velat bli befriad eller har befriats från sitt medborgarskap.

Med ofrivilligt statslös avses enligt 3 punkten en person som är statslös av den orsaken att han eller hon inte skulle ha eller inte skulle ha haft rätt att bli medborgare i någon stat. Ofrivilligt statslös är alltså inte en person som genom egen eller sin vårdnadshavares åtgärd har avstått från sitt tidigare medborgarskap och blivit statslös eller underlåtit att förvärva sådant medborgarskap för sig själv och ett barn i sin vårdnad som personen eller barnet skulle ha haft rätt till.

Med frivilligt statslös avses enligt 4 punkten andra statslösa än ofrivilligt statslösa. En statslös persons medborgarskapsstatus anses vara utredd, medan med en person med okänt medborgarskap enligt 5 punkten avses en person, vars medborgarskap eller statslöshet inte är känd.

Medborgarskapsstatus är enligt 6 punkten ett överbegrepp som används när man inte i detalj tar ställning till om en person har något medborgarskap eller om han eller hon är ofrivilligt statslös eller frivilligt statslös eller om han eller hon har okänt medborgarskap. Med en persons medborgarskapsstatus kan sammanhänga ett rättsligt tilläggsvärde beroende på personens tidigare medborgarskap eller statslöshet. Av denna orsak beror medborgarskapsstatus också på den tidigare medborgarskapsstatus.

I 7 punkten definieras barn som ogifta personer under 18 år.

Definitionen på make i 8 punkten omfattar förutom äkta makar och personer som lever i ett registrerat partnerskap också personer som lever i samboförhållande. Definitionen täcker också samboende par av samma kön.

Syftet med definitionerna av sökande och medsökande i 9 och 10 punkten är att klargöra olika personers ställning vid behandlingen och avgörandet av ett ärende om en persons medborgarskaps. Sådana ärenden är medborgarskapsansökan och –anmälan samt ansökan om befrielse från medborgarskap. Utanför bestämmelsen stannar olika typer av begärda utredningar av medborgarskapssta-

tus eller förfrågningar om dem. I samband med dessa kan man i regel inte tala om en viss sökande eller medsökande, eftersom utredning ofta görs på tjänstens vägnar eller begäran görs av en myndighet.

Med sökande avses en person som har gjort en ansökan om att förvärva finskt medborgarskap för sig själv eller en ansökan om befrielse från medborgarskap. För enkelhetens skull kallas också den för sökande som gjort anmälan och ett barn eller en annan person på vars vägnar vårdnadshavaren eller intressebevakaren har gjort en medborgarskapsansökan eller anmälan eller en ansökan om befrielse från medborgarskap.

Av definitionen på medsökande framgår principen att en sökande i samband med sin egen ansökan eller anmälan kan ansöka om finskt medborgarskap för sitt barn eller om befrielse från det. En grundläggande förutsättning är att den sökande är barnets vårdnadshavare.

3 §. *Utlänningsverkets uppgifter.* I paragrafen finns bestämmelser om Utlänningsverkets ställning i det beslutsfattande som angår medborgarskap. Till sitt innehåll motsvarar 1 mom. 13 § medborgarskapslagen och 11 § 2 mom. medborgarskapsförordningen.

I 2 mom. bestäms om blanketter. Enligt bestämmelsen skall Utlänningsverket fastställa formulären för ansöknings- och anmälningsblanketterna. Blanketter i enlighet med formulären skall användas för ansökan om och anmälan för förvärv av finskt medborgarskap samt för ansökan om befrielse från finskt medborgarskap.

4 §. *Förebyggande av statslöshet.* I paragrafen föreskrivs om en princip som skall iakttas i enskilda tillämpningssituationer. Genom denna princip strävar man efter målet enligt det föreslagna 1 § 2 mom., dvs. att förhindra statslöshet. Enligt bestämmelsen skall det vara förbjudet att tillämpa lagens bestämmelse om befrielse från finskt medborgarskap om tillämpningen skulle leda till statslöshet. I sådana fall skall personen behålla sitt finska medborgarskap. Det är fråga om en ny bestämmelse.

5 §. *Hörande av barn och vårdnadshavare.* I paragrafen bestäms om en särskild skyldighet att höra barn och vårdnadshavare. Det är fråga om en ny bestämmelse som avviker

från bestämmelserna om hörande i lagen om förvaltningsförfarande. Avvikandet grundar sig på beaktandet av barnets fördel i viktiga ärenden som rör barnet självt samt på överensstämmelse med utlänningslagstiftningen. Skyldigheten enligt nuvarande lagstiftning att höra barn som fyllt 15 år utvidgas i bestämmelsen till att gälla barn som fyllt 12 år.

Enligt 1 mom. skall en minderårig som fyllt 12 år höras om vårdnadshavaren på barnets vägnar har gjort en ansökan eller anmälan. Ett barn som fyllt 12 år skall också höras när det är medsökande i vårdnadshavarens ansökan eller anmälan.

Om vårdnadshavaren på en minderårigs vägnar gjort en ansökan eller anmälan, eller om en minderårig är medsökande i vårdnadshavarens ansökan eller anmälan, skall barnets eventuella övriga vårdnadshavare också höras med anledning av ansökan eller anmälan. Om vårdnadshavarens vistelseort är okänd och den inte kan klarläggas, förutsätts det dock inte att vårdnadshavaren hörs. Avvikelse från hörandeskyldigheten förutsätter att man försöker klarlägga vårdnadshavarens vistelseort. Avvikelse från skyldigheten att höra ett barn som fyllt 12 år är inte möjlig. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar till denna del de gällande bestämmelserna.

Enligt 2 mom. kan ett barn som fyllt 15 år inte förvärva finskt medborgarskap på ansökan eller efter anmälan och barnet kan inte heller befrias från finskt medborgarskap om barnet eller dess vårdnadshavare motsätter sig förvärvandet eller befriandet från medborgarskapet. I bestämmelsen krävs barnets och vårdnadshavarens samtycke. Det är inte längre tillräckligt att vårdnadshavaren endast är medveten om att ansökan eller anmälan är anhängig, vilket är tillräckligt enligt gällande lag. Syftet med bestämmelsen är att ta mer hänsyn till vårdnadshavarens åsikt i ett viktigt ärende som rör barnet som han eller hon har vårdnaden om.

Enligt 3 mom. kan ansökan eller anmälan godkännas trots att barnet eller vårdnadshavaren motsätter sig detta, om godkännandet av ansökan eller anmälan anses vara till barnets fördel. För avgörande av frågan begärs utlåtande från socialmyndigheten. Socialmyndigheten i fråga bestäms enligt bestämmelserna i socialvårdslagen (710/1982). Det

är fråga om en ny bestämmelse.

6 §. *Utredd identitet.* I paragrafen föreskrivs om principen för tillförlitligt utredd identitet. När denna princip regleras med tanke på enstaka tillämpningssituationer, skall ärendet bedömas utgående från privatpersonens och statens fördel såsom nämns i det föreslagna 1 § 2 mom. Det är fråga om ett grundläggande villkor för förvärv av finskt medborgarskap.

Enligt 1 mom. skall kravet på utredd identitet gälla alla beslut om förvärv av finskt medborgarskap oberoende av grunderna för förvärv. För varje grund gäller dessutom egentliga villkor för förvärv av medborgarskap som bestäms särskilt. Enligt förslaget skulle det inte vara ändamålsenligt att bevilja finskt medborgarskap för någon, om det inte klarlagts vem personen är. Från den föreslagna paragrafen kan man härleda en princip enligt vilken de egentliga villkoren för förvärv av medborgarskap inte utreds om personens identitet är oklar. Det är fråga om att i lagen inskriva den vedertagna tillämpningspraxis.

I 2 mom. föreskrivs på vilket sätt man kan lämna en utredning om identiteten och hurdana uppgifter har betydelse för utredning av identiteten. Paragrafen lämnar det för myndigheter att överväga om personuppgifter som företetts med hjälp av dokument eller på något annat sätt är sådana att en persons identitet kan anses ha utretts på ett tillförlitligt sätt.

Enligt paragrafen skall personen i fråga kunna lämna en utredning om sin identitet med hjälp av tillförlitliga dokument eller också på något annat sätt. Tillgängliga uppgifter om personens namn, födelsedatum och familjeband har betydelse för utredning av identitet. Dessutom kan även övriga personuppgifter, till exempel uppgifter om födelseort eller boningsorter vara av betydelse från fall till fall. Det är fråga om att i lagen inskriva den vedertagna tillämpningspraxisen. Eftersom besluten kan överklagas kommer det i sista hand att avgöras av en domstol om en utlännings identitet kan anses vara utredd eller inte.

Om en person anländer till Finland utan något dokument som visar identiteten eller med hjälp av ett förfalskat eller falskt doku-

ment, anses som personuppgifter i allmänhet de uppgifter som personen själv eller vårdnadshavaren lämnar. De personuppgifter som skapats på detta sätt kunde i princip när ett annat alternativ saknas litas på och identiteten anses utredd. Dokumentbevisning om identiteten skall alltså inte nödvändigtvis förutsättas. Dokumentbevisning kunde vara oskälig till exempel för dem som fått flyktingstatus. Dokumentbevisning har inte heller betydelse om ett dokument som utfärdats av någon stat inte heller i princip anses tillförlitliga eller om staten saknar en behörig instans som behörigen kunde utfärda dokument om en person.

I några fall kan man dock inte i princip lita på de uppgifter som en person lämnat. Om till exempel en person uppger sig ha bott länge i en viss stat trots att hans eller hennes kunskaper om denna stat är helt obefintliga.

I vissa fall får en utlännings tillstånd att stanna i Finland trots att han eller hon inte har något dokument som tillförlitligt visar identiteten eller trots att hans eller hennes identitet är oklar. När beslut fattas om asyl, uppehållstillstånd eller resedokument individualiseras personen i beslutet med de uppgifter som finns när beslutet fattas. Då kan man också bli tvungen att välja några uppgifter bland flera alternativa personuppgifter. Den identitet som på detta sätt skapats myndighetsvägen övergår i allmänhet som sådan på grundval av de fattade besluten till exempel till befolkningsdatasystemet, vars datainnehåll utnyttjas bland annat när identitetsbevis utfärdas. Personuppgifter som tidigare använts och som ansetts tillförlitliga kan också visa sig vara otillförlitliga eller direkt oriktiga. Så kan det gå till exempel när man på tjänstens vägnar om en person får ny information som står i strid med tidigare uppgifter. Dessutom kan personen själv meddela att de tidigare uppgifterna är oriktiga eller försöka ändra dem eller en del av dem utan laglig grund eller tillförlitlig utredning. Det kan också hända att personuppgifterna i ett resedokument eller födelseattest som utfärdats av en främmande stat eller något annat dokument som visar identiteten och vilka har ansetts tillförlitliga senare visar sig vara oriktiga eller att dokumenten är förfälskade eller gäller en annan person.

Enligt 6 § befolkningsdatalagen (507/1993) anses personuppgifter som registrerats i befolkningsdatasystemet vara en tillförlitlig utredning om en person och hans familjerättsliga ställning, om inte något annat visas. Registerbyrån skall dessutom kontrollera uppgifterna regelbundet för att säkerställa deras tillförlitlighet. I befolkningsdatasystemet registreras dock inga alternativa personuppgifter som eventuellt kommit upp i fråga om en person. I systemet antecknas inte heller att personuppgiften enbart baserar sig på personens egen anmälan och inte på något tillförlitligt dokument.

När ett medborgarskapsärende avgörs kan man inte vara bunden enbart av de personuppgifter som antecknats i befolkningsdatasystemet. Enligt den föreslagna paragrafen kan man när man utreder identiteten ta hänsyn till alla de uppgifter som personen tidigare lämnat om sin eller sitt barns identitet. Såvida avgörs ärendet utgående från de uppgifter som en helhet som finns om personen. Dessa uppgifter bygger på tidigare insamlade dokument som gäller personens ankomst till och vistelse i landet eller handlingar som inkommit vid anhängiggörandet och under behandlingen av ett medborgarskapsärende. Det är såvida inte fråga om inhämtande av personuppgifter utan om jämförelse av uppgifter som inhämtats tidigare med uppgifter som erhållits vid behandlingen av medborgarskapsärendet.

I 3 mom. föreskrivs om möjligheten att avvika från huvudregeln i 1 mom. Enligt bestämmelsen är undantag möjliga om en tillräckligt lång tid har förflutit under vilken personen konsekvent har använt endast de personuppgifter som antecknats i befolkningsdatasystemet. I bestämmelsen föreslås att 10 år är en tillräckligt lång tid. I sådana fall kan det inte anses att identiteten utretts, eftersom personen tidigare använt flera än en identitet. Förfluten tid och att personen använder endast en identitet visar dock att den identitet som används är av viss bestående natur och därför till en viss grad sannolik. Det är fråga om en ny bestämmelse.

7 §. *Egentligt bo och hemvist*. Först efter att tillräckligt länge ha bott i Finland får en utlänning som flyttat in i landet beredskap att aktivt delta i samhällslivet. Boende i landet

är en av de viktigaste utvärderingsgrunderna när man överväger beviljande av medborgarskap. Därför bör man vid bedömningen av boendet beakta särdragen med tanke på ändamålsenligheten när det gäller att bevilja medborgarskap. I paragrafen finns bestämmelser om utvärderingen av en utlänningsboende i Finland i de fall i vilka några särdrag hänför sig till boende med tanke på medborgarskap. I dessa fall används begreppet egentligt bo och hemvist för boende. Begreppet egentligt bo och hemvist används också i gällande medborgarskapslag.

En utlännings egentliga bo och hemvist är personens faktiska och huvudsakliga vistelseställe. Med faktiskt vistelseställe avses den plats där en person fysiskt vistas och med huvudsakliga den plats där personen vistas mest. Beträffande egentligt bo och hemvist förutsätts att båda kriterierna uppfylls. Huvudregeln kompletteras av bestämmelser som stämmer överens med utlänningslagstiftningen om utlänningens vistelse i Finland och dess art.

En person kan inte ha egentligt bo och hemvist i Finland, om han eller hon vistas här med någon annan grund än med ett uppehållstillstånd av permanent karaktär eller utan sådant, om personen enligt utlänningslagstiftningen är tillståndsskyldig. Ett gällande uppehållstillstånd av permanent karaktär (fortlöpande) förslår dock inte ensamt för att visa att egentligt bo och hemvist finns i Finland. Enligt bestämmelserna om uppehållstillstånd kan det vara skäligt att en lång, tillfällig vistelse utomlands inte avbryter tillståndets giltighet, utan att personen kan återvända till Finland utan att ansöka om ett nytt uppehållstillstånd. Med tanke på förvärv av medborgarskap garanterar först en tillräckligt lång vistelse i landet en tillräcklig grund för förvärv av medborgarskap och tillhörande rättigheter och skyldigheter.

Syftet med paragrafen är inte, och har inte heller varit med de gällande bestämmelserna, att koppla samman begreppet egentligt bo och hemvist med systemet enligt lagen om hemkommun (201/1994) och lagstiftningen före denna. Enligt paragrafen är hemkommunen enligt befolkningsdatasystemet inte avgörande när egentligt bo och hemvist bedöms, eftersom hemkommun inte nödvän-

digttvis motsvarar en persons faktiska vistelseort i det avseende som är ändamålsenligt när ett medborgarskapsärende avgörs. I bestämmelsen är inställningen till vistelsen utanför Finland strängare än i lagen om hemkommun. Inte heller det att man omfattas av det finländska socialskyddssystemet inverkar vid bedömningen av om egentligt bo och hemvist finns i Finland, eftersom två olika lagar med var sitt boendetidsbegrepp tillämpas i Finland vad gäller tillgång till socialskyddssystemet. Dessa är lagen om hemkommun och lagen om tillämpningen av lagen om bosättningsbaserad social trygghet (1573/1993). Dessutom tillämpas också internationella avtalsförpliktelser. Med tanke på ett medborgarskapsärende hör boendet samman med regelverket om tillfällig vistelse, vistelse av permanent karaktär och permanent vistelse enligt utlänningslagstiftningen, men dessutom också med villkoret för fysisk vistelse i Finland. En ordinarie adress i befolkningsdatasystemet och hemkommun är i allmänhet ett bevis på att en person de facto vistas i Finland på det sätt som förutsätts med avseende på avgörandet av ett medborgarskapsärende. Enligt 5 § lagen om hemkommun, till exempel, är det dock möjligt att den som flyttat till utlandet för en tid som är längre än ett år bevarar hemkommun i Finland. Enligt bestämmelsen i medborgarskapslagen skall däremot en sådan persons egentliga bo och hemvist inte anses finnas i Finland under denna tid. Det är också möjligt att man låter bli att göra en flyttningsanmälan trots att man flyttar från Finland. Detta kan bero på okunskap, glömska eller uppsåt. Uppsåt bygger oftast på ekonomiska orsaker, eftersom till exempel de sociala förmånerna i Finland i allmänhet bygger på boende i Finland och inte på finskt medborgarskap. I sådana fall anses en persons egentliga bo och hemvist inte längre finnas i Finland.

8 §. *Födelse i Finland.* I paragrafen beskrivs om situationer där en person anses ha fötts i Finland. Syftet med bestämmelsen är att få lagen att överensstämma med FN:s konvention om begränsning av statslöshet. Det är fråga om en ny bestämmelse.

Födelse på ett finskt fartyg eller luftfartyg skall jämföras med födelse i Finland, om

fartyget, när barnet föds, befinner sig på en främmande stats område eller internationellt område, till exempel i en hamn eller på ett internationellt område som inte anses höra till någon stat. Bestämmelsen motsvarar artikel 3 i FN:s konvention om begränsning av statslöshet. Ett fartygs nationalitet bestäms enligt 1 § sjölagen (674/1994) och ett luftfartygs nationalitet enligt 14 § luftfartslagen (281/1995).

2 kap. **Finskt medborgarskap på grund av födelse**

9 §. *Finskt medborgarskap vid barnets födelse.* Paragrafens 1 mom. 1 punkten, 2 punkten underpunkt a och 3 punkten underpunkt a motsvarar till sitt innehåll den gällande lagstiftningen. Ett barn förvärfvar finskt medborgarskap i första hand på basis av förälderns finska medborgarskap. Om barnets moder när barnet föds är finsk medborgare, förvärfvar barnet vid födelsen finskt medborgarskap på basis av moderns medborgarskap. Om åter barnets fader när barnet föds är finsk medborgare och gift med barnets utländska moder, förvärfvar barnet finskt medborgarskap på grund av sin faders finska medborgarskap och på basis av presumtion om en äkta mans faderskap enligt 2 § lagen om faderskap (700/1975). Ett barn förvärfvar vid födelsen finskt medborgarskap även om fadern är död, om denne vid döden var finsk medborgare och gift med barnets moder.

Om ett barn föds utanför äktenskapet, fastställs faderskapet om så önskas enligt lagen om faderskap och lagen om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden (352/1980). Enligt 15 § 3 mom. lagen om faderskap kan en man erkänna sitt faderskap också utomlands. Erkännandet träder dock inte i kraft förrän en behörig domare har godkänt erkännandet på det sätt som bestäms i 20 § lagen om faderskap. Faderskapserkännanden som gjorts annanstans än i de nordiska länderna är inte som sådana giltiga i Finland.

Enligt artikel 6 punkt 1 underpunkt a i medborgarskapskonventionen har ett barn som föds i en medlemsstat rätt till medborgarskap i medlemsstaten direkt med stöd av lag om barnets förälder har medborgarskap i denna medlemsstat. Om föräldraskap enligt

medlemsstatens lagstiftning bestäms till exempel på basis av fastställande av faderskap, kan man på förvärv av medborgarskap tillämpa de principer på basis av vilka föräldraskap till barnet bestäms.

Enligt 1 mom. 2 punkten underpunkt b förvärvar ett barn, som fötts utom äktenskapet och vars fader när barnet föddes var finsk medborgare och modern utlänning, finskt medborgarskap på grund av fastställandet av faderskapet om barnet föds i Finland. Barnet förvärvar därvid finskt medborgarskap retroaktivt från födelsen. Från definitionen på barn enligt den föreslagna 2 § 7 punkten följer ett tilläggs villkor enligt vilket faderskapet skall fastställas innan barnet fyller 18 år eller ingår äktenskap. Av jämställdhetsskäl i förhållande till en finländsk kvinna borde mannen vara finsk medborgare när barnet föds, däremot har mannens medborgarskap inte betydelse när faderskapet fastställs, eftersom barnet förvärvar finskt medborgarskap retroaktivt från födelsen och inte från det faderskapet fastställs. Det är fråga om en ny bestämmelse vars syfte är att förbättra jämlikheten mellan könen och barnens juridiska likställdhet.

Ett barn som föds utom äktenskapet i utlandet och vars fader är finsk medborgare förvärvar finskt medborgarskap antingen efter anmälan (26 §) eller genom äktenskap mellan föräldrarna (11 §).

Eventuellt fastställs faderskapet först när en lång tid har förflutit från barnets födelse. I sådana fall anses barnet som utlänning ända tills faderskapet fastställs, varefter barnet anses ha varit finsk medborgare ända sedan födelsen. Möjligheten att retroaktivt förvärva finskt medborgarskap har dock i paragrafen begränsats till uppnående av myndighetsåldern eller ingåendet av äktenskap dessförinnan. Begränsningen behövs eftersom förvärv av finskt medborgarskap retroaktivt eventuellt flera år efter barnets födelse kan medföra problem, och eftersom förvärv av finskt medborgarskap direkt med stöd av lag inte förutsätter samtycke av barnet eller barnets vårdnadshavare. Förvärv av finskt medborgarskap retroaktivt kan till exempel medföra oklarhet beträffande behållande av en persons dittillsvarande medborgarskap. De problem som oklara situationer eventuellt vållar

kan ytterligare öka när barnet närmar sig myndighetsåldern, till exempel bevarande eller erhållande av resedokument från den dittills enda medborgarskapsstaten och fullgörande av värnplikt kan då bli aktuella frågor.

Bestämmelsen i 1 mom. 2 punkten underpunkt b kompletteras av 1 mom. 3 punkten underpunkt b. Enligt den förvärvar ett i Finland fött barn på basis av fastställande av faderskap finskt medborgarskap retroaktivt från sin födelse också i det fall då fadern är död när barnet föds. Ett tilläggs villkor är enligt den föreslagna definitionen om barn att faderskapet fastställs innan barnet fyller 18 år eller gifter sig dessförinnan.

På basis av presumtion om en äkta mans faderskap enligt lagen om faderskap förvärvar ett barn finskt medborgarskap på grund av barnets utländska moders äkta mans medborgarskap. Om sådant förvärv av medborgarskap är det fråga i 9 § 1 mom. 2 punkten underpunkt a samt i 3 punkten underpunkt a. Om inverkan av upphävande av faderskap föreskrivs enligt förslaget i 32 §. Upphävande av en äkta mans faderskap enligt 4 § lagen om faderskap leder enligt förslaget dels till att faderskapspresumtionen upphävs och dels till att ett beslut om förlust av medborgarskap kan fattas. Likaså skulle upphävande av fastställt faderskap enligt 42 § lagen om faderskap ha samma verkan i de fall då barnet ansetts förvärva finskt medborgarskap med stöd av 9 § 1 mom. 2 punkten underpunkt b eller 3 punkten underpunkt b. Upphävande av faderskapet förhindrar inte att 9 § tillämpas på nytt när en ny mans faderskap blivit fastställt.

I 1 mom. 4 punkten uttrycks födelselandsprincipen, enligt vilken ett barns medborgarskap bestäms enligt födelseplatsen. Tillämpningen av födelselandsprincipen är sekundär.

Samma princip har också uttryckts som sekundär i gällande medborgarskapslag (1 § 1 mom. 4 punkten medborgarskapslagen). Enligt den förvärvar ett barn som föds i Finland finskt medborgarskap om det inte vid födelsen förvärvar medborgarskap i någon annan stat. Bestämmelsen garanterar nu att det inte föds statslösa barn i Finland.

Födelselandsprincipen skall inte tillämpas på de fall då ett barn förvärvar sin förälders medborgarskap direkt med stöd av lag, men

inte heller på de fall då barnet har rätt till sin förälders medborgarskap och då barnet förvärvar det till exempel genom en åtgärd som krävs av lagstiftningen i föräldrarnas medborgarskapsstat, såsom på grund av fastställande av faderskapet eller födelseanmälan eller på ett sätt som berättigar till förvärv av medborgarskap, till exempel efter medborgarskapsanmälan. Förvärv av finskt medborgarskap enligt födelseplatsen begränsas så att endast de kan förvärva det på denna grund som inte har möjlighet att förvärva sin förälders medborgarskap på annat sätt än genom naturalisation eller på ett sätt som kan jämföras med naturalisation, och som skulle bli statslösa utan en sådan åtgärd. Det framgår av lagstiftningen i föräldrarnas medborgarskapsstat om ett barn har rätt till sin förälders medborgarskap. Om man måste söka en förälders medborgarskap för ett barn och om den beslutande myndigheten har prövningsrätt i saken, kan barnet inte anses ha rätt till föräldrarnas medborgarskap, utan endast möjlighet att förvärva sin förälders medborgarskap. Om åter erhållandet av föräldrarnas medborgarskap endast förutsätter anmälan om barnets födelse till en myndighet i den behöriga staten på det sätt som den behöriga staten bestämmer eller någon annan motsvarande åtgärd, kan barnet anses ha rätt till sin förälders medborgarskap.

Bestämmelsen skall inte tillämpas om lagen i barnets förälders medborgarskapsstat innehåller en sekundär bestämmelse enligt vilken barnet får sin förälders medborgarskap, om barnet annars skulle bli statslös.

Enligt bestämmelsen skall det bero på vårdnadshavarens vilja om barnet förvärvar föräldrarnas medborgarskap i de fall då förvärv av medborgarskap förutsätter en åtgärd av vårdnadshavaren hos en myndighet i dennes medborgarskapsstat.

I 2 mom. föreskrivs om de fall då föräldrarna till ett barn som föds i Finland har flyktingstatus eller då man annars i Finland har gett dem skydd mot myndigheterna i deras medborgarsstat och då barnet inte förvärvar föräldrarnas medborgarskap direkt med stöd av lagen i föräldrarnas medborgarsstat. Då skall barnet förvärva finskt medborgarskap vid födelsen på grund av födelseplatsen. Om endast den ena av barnets föräldrar har flyktingsta-

tus eller uppehållstillstånd på grund av behov av skydd förutsätts dock att barnet inte heller förvärvar den andra föräldrarnas medborgarskap i enlighet med 1 mom. 4 punkten.

Förvärv av medborgarskap på annat sätt än direkt med stöd av lag förutsätter i allmänhet att en myndighet i staten i fråga kontaktas. I Finland kan en person med flyktingstatus inte åläggas att ta kontakt med myndigheterna i sin medborgarskapsstat, till exempel för att göra födelseanmälan om ett barn, om skydd har givits mot denna stat med stöd av utlänningslagstiftningen. Av denna orsak förvärvar ett barn till en person med flyktingstatus i Finland på grundval av födelseplatsen finskt medborgarskap, om föräldrarnas medborgarskap inte övergår direkt till barnet med stöd av medborgarskapsstatens lagstiftning, utan förutsätter registrering av barnets födelse eller annan medverkan av en myndighet i staten i fråga, eftersom det i dessa fall måste anses att barnet inte på grund av sin födelse har rätt åtminstone till detta medborgarskap.

I bestämmelsen likställs sådana föräldrar som beviljats uppehållstillstånd på grund av behov av skydd med föräldrar med flyktingstatus. Likställandet görs dock endast i de fall då grunden för tillståndet är att skydda den sökande mot myndigheterna i medborgarskapsstaten. Sålunda kan bestämmelsen inte tillämpas till exempel på uppehållstillstånd på grund av behov av skydd som utfärdats på grund av en naturkatastrof, eftersom barnets förälder i sådana fall inte är förhindrad på samma sätt som föräldern som beviljats flyktingstatus att stå i kontakt till exempel med medborgarskapsstatens representation.

10 §. *Adoptivbarn.* I paragrafen föreskrivs om finskt medborgarskap av en finsk medborgares utländska adoptivbarn under 12 år. Det är fråga om en ny bestämmelse som syftar till att förbättra barnens juridiska likställighet genom att bringa adoptivbarnens ställning närmare de biologiska barnens ställning. Enligt paragrafen förvärvar ett barn finskt medborgarskap direkt med stöd av lag.

I bestämmelsen förutsätts att adoptionen har slutförts och att den är giltig i Finland. Dessutom förutsätts det att åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare. Barnet förvärvar finskt medborgarskap

den dag då adoptionsbeslutet fattas, om de ovan nämnda villkoren uppfylls. En utländsk adoption kan slutföras i två faser så att vårdnaden om barnet först överförs till de blivande adoptivföräldrarna och adoptionsbeslutet fattas först senare. I sådana fall förvärvar barnet inte finskt medborgarskap enbart på den grunden att vårdnaden överförs till de blivande adoptivföräldrarna utan först när adoptionsbeslutet fattas. Giltigheten av en adoption bestäms enligt adoptionslagen (153/1985).

11 §. *Finskt medborgarskap genom föräldrarnas äktenskap.* Den föreslagna 9 § kompletteras av 11 §, där det föreskrivs om s.k. legitimation. Bestämmelsen kan tillämpas på ett barn som föds utomlands utom äktenskapet och vars fader är finsk medborgare. Med legitimation avses i detta sammanhang att barnet förvärvar faderns medborgarskap genom äktenskapet mellan barnets biologiska föräldrar. Eftersom barnet i legitimationsfall har fötts utom äktenskapet, hör fastställande av faderskap alltid till legitimationen. Faderskapet kan fastställas antingen innan äktenskapet ingås eller därefter. Enligt den föreslagna definitionen om barn (2 § 7 punkten) skall förvärv av medborgarskap genom föräldrarnas äktenskap begränsas till en ogift person under 18 år.

I 3 § i gällande medborgarskapslag föreskrivs om förvärv av finskt medborgarskap på basis av legitimation. Enligt den förvärvat ett barn finskt medborgarskap genom äktenskap mellan föräldrarna, om fadern är finsk medborgare när äktenskapet ingås, åtminstone den ena av föräldrarna är barnets vårdnadshavare och barnet är under 18 år och ogift. Fadern behöver inte vara finsk medborgare när barnet föds eller faderskapet fastställs.

Enligt 1 mom. förvärvat ett barn till en finländsk man och en utländsk kvinna, om barnet föds utomlands utom äktenskapet, finskt medborgarskap direkt med stöd av lag från den dag äktenskapet ingicks, om föräldrarna gifter sig med varandra. Fadern förutsätts vara och utan avbrott ha varit finsk medborgare från det barnet föddes. Dessutom förutsätts det att faderskapet har fastställts. Där emot skall på ett barn som föds i Finland utom äktenskapet dock i första hand tilläm-

pas 9 § 1 mom. 2 punkten underpunkt b även om föräldrarna gifter sig med varandra därför att barnet enligt 9 § 1 mom. 2 punkten underpunkt b förvärvat finskt medborgarskap retroaktivt från sin födelse.

Paragrafens 1 mom. kan tillämpas också på ett utomlands fött barn på vilket ursprungligen tillämpats faderskapspresumtionen enligt 2 § lagen om faderskap, och på grund av detta 9 § 1 mom. 2 punkten underpunkt a eller 3 punkten underpunkt a. Om till exempel ett barn hade fötts under tiden för äktenskap mellan en finländsk man och en utländsk kvinna, skulle barnet ha förvärvat finskt medborgarskap vid födelsen med stöd av 9 § 1 mom. 2 punkten underpunkt a. Sedermera upphävs moderns äkta mans faderskap och på grund av upphävande av faderskapet fattas beslut om förlust av medborgarskap enligt 32 §. Om åter en annan finländsk mans faderskap till barnet fastställs och föräldrarna gifter sig, förvärvat barnet finskt medborgarskap direkt med stöd av lag från den dag äktenskapet ingicks. Om barnet har fötts i Finland tillämpas dock naturligtvis 9 § 1 mom. 2 punkten underpunkt b.

Enligt 1 mom. borde fadern vara finsk medborgare när barnet föds, eftersom huvudprincipen för att barnet förvärvat finskt medborgarskap från föräldern är att föräldern är finsk medborgare när barnet föds. Fadern borde vara finsk medborgare också när äktenskapet ingås, eftersom barnet förvärvat finskt medborgarskap från den tidpunkten.

Enligt 2 mom. förvärvat ett barn finskt medborgarskap på grund av legitimation också när faderskapet fastställs först efter ingåendet av äktenskap. Fadern förutsätts vara finsk medborgare också när faderskapet fastställs, eftersom finskt medborgarskap då anses ha förvärvats först från fastställandet av faderskapet. Barnet har rätt att förvärva finskt medborgarskap på basis av faderns medborgarskap också i de fall då fadern dött efter ingåendet av äktenskap men innan faderskapet fastställts. Även i sådana fall förvärvat barnet finskt medborgarskap från den dag faderskapet fastställdes. Dessutom förutsätts att fadern var finsk medborgare vid sin död.

Enligt 11 § förvärvat barnet finskt medborgarskap trots att ingendera av föräldrarna är

barnets vårdnadshavare. Till denna del motsvarar bestämmelsen annat förvärv av medborgarskap direkt med stöd av lag och förvärv av medborgarskap efter anmälan på basis av föräldrarnas medborgarskap. Eftersom barnet förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag, behövs inte samtycke av barnets vårdnadshavare eller barnet för förvärv av finskt medborgarskap. Ett barn som fötts och möjligen hela sitt liv bott utomlands kunde dock när det är nästan myndigt förvärva finskt medborgarskap på grund av legitimation. Ett sådant barn har i allmänhet vid födelsen förvärvat också något annat medborgarskap antingen på grund av moderns medborgarskap eller födelseplatsen. Också tiden mellan fastställandet av faderskapet och ingåendet av äktenskap kan vara flera år. Om faderskapet fastställs innan äktenskap ingås, kan barnet dessutom förvärva finskt medborgarskap efter anmälan enligt 26 §.

Av ovan nämnda skäl och eftersom det kan anses att legitimationsgrunden endast kompletterar de grunder för förvärv av medborgarskap som anges i 9 § och i 26 §, begränsas förvärv av medborgarskap enligt 11 § till de fall då barnets fader har varit finsk medborgare utan avbrott från barnets födelse till ingåendet av äktenskap.

12 §. *Medborgarskap för hittebarn och barn till föräldrar med okänt medborgarskap.* I paragrafen föreskrivs om de fall då barnets medborgarskap är okänt. I dessa fall talar barnets fördel för att barnet i princip anses vara finsk medborgare. Bestämmelsen hänför sig till förvärv av finskt medborgarskap på basis av födelseplatsen (den föreslagna 9 § 1 mom. 4 punkten).

I 1 § 2 mom. i gällande medborgarskapslag finns bestämmelser om ett hittebarns medborgarskap. Den föreslagna bestämmelsen avviker från den gällande så att till bestämmelsen föreslås, för barnets fördel, intas en utsatt tid efter vilken det inte längre skulle ha någon betydelse med tanke på behållande av finskt medborgarskap om barnet konstaterades vara medborgare i någon främmande stat.

Enligt 1 mom. skall ett hittebarn i princip anses ha fötts i Finland som barn till finska föräldrar ända tills kännedom om barnets eventuella andra medborgarskap erhålls. Om kännedom om barnets utländska föräldrar el-

ler förälder fås, förloras medborgarskap i allmänhet på denna grund, eftersom barnet oftast konstateras ha förvärvat sin föräldrars medborgarskap. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar artikel 2 i FN:s konvention om begränsning av statslöshet.

Bestämmelsen utgår från att information om barnets medborgarskap i en främmande stat skall erhållas inom utsatt tid. Om information inte fås anses barnet ha behållit finskt medborgarskap. Finskt medborgarskap som erhållits på basis av hittebarns ställning påverkas inte av att barnet konstateras vara medborgare i en främmande stat efter att barnet fyllt fem år.

I 2 mom. föreskrivs om de situationer då medborgarskap av ett i Finland fött barns föräldrar eller förälder är okänt. Barnet anses då ha förvärvat finskt medborgarskap på basis av födelseplatsen enligt 9 § 1 mom. 4 punkten. Barnet skall dock anses vara finsk medborgare endast tills kännedom fås av föräldrarnas eller föräldrarnas medborgarskap. Dessutom förutsätts att barnet av föräldern förvärvat dennas medborgarskap. Med avvikelser från förvärv av medborgarskap enligt den föreslagna 9 § 1 mom. 4 punkten skall barnet behålla finskt medborgarskap även om han eller hon ännu inte har förvärvat sin föräldrars medborgarskap men han eller hon har rätt till det. En annorlunda inställning beror på att barnet ändå har ansetts ha förvärvat finskt medborgarskap på basis av födelseplatsen vilket inte är fallet i 9 § 1 mom. 4 punkten.

På samma sätt som i 1 mom. utgår bestämmelsen från att kännedom om barnets medborgarskap i en främmande stat skall erhållas fram till dess barnet fyller fem år. Om kännedom inte fås inom utsatt tid anses barnet ha behållit finskt medborgarskap. Det är fråga om en ny bestämmelse.

3 kap. **Finskt medborgarskap på ansökan**

13 §. *Allmänna villkor för naturalisation.* I 1 mom. föreskrivs om de allmänna minimivillkoren för naturalisation. Innan de allmänna villkoren för naturalisation prövas förutsätts det dock att den sökandes identitet kan anses vara tillförlitligt fastställd, eftersom en

tillförlitligt fastställd identitet enligt 6 § är ett primärt krav för naturalisation. Om identiteten är oklar, prövas inte de egentliga villkoren för naturalisation. Prövningen vore onödig, eftersom medborgarskap inte skulle beviljas i sådana fall.

Enligt 4 § 3 mom. i gällande medborgarskapslag förutsätts som villkor för förvärvandet av finskt medborgarskap att den sökande befrias från sitt dåvarande medborgarskap eller sina dåvarande medborgarskap. Befriande från medborgarskap förutsätts i Finland inte av en person som har flyktingstatus eller i de fall då befrielse från medborgarskap är omöjligt med stöd av medborgarskapsstatens lagstiftning och praxis i medborgarskapsstaten. På grund av det föreslagna godkännandet av flerfaldigt medborgarskap föreslås inte att en motsvarande bestämmelse tas med i villkoren för naturalisation. Av detta följer att den som naturaliseras kan behålla sitt dåvarande medborgarskap när han eller hon på ansökan förvärvar finskt medborgarskap. Om den sökande behåller sitt medborgarskap beror inte på finsk lagstiftning eller finsk praxis, utan på lagstiftning och praxis i den sökandes medborgarskapsstat. Den sökande kan förlora sitt dåvarande medborgarskap direkt med stöd av lagen när han eller hon på ansökan förvärvar finskt medborgarskap eller också kan han eller hon behålla medborgarskapet.

Enligt 1 mom. skall naturalisation innefatta ändamålsenlighetsprövning. Den sökande har inte någon ovillkorlig rätt att förvärva medborgarskap fastän han eller hon uppfyller villkoren enligt lagen. Sålunda skall de i lagen uttryckligen nämnda minimivillkoren kompletteras med en helhetsprövning av alla omständigheter som hänför sig till situationen för den sökande. Genom prövning utvärderas de omständigheter som talar för att den sökande godkänns för en ställning som för med sig alla för en finsk medborgare reserverade rättigheter och skyldigheter. Uppnåendet av en sådan ställning kan av individen anses förutsätta åtminstone något slags bindning till det finska samhället. Det föreslås att bestämmelser om prövning i samband med naturalisation intas dessutom i 3 mom.

Naturalisation innebär från statens synpunkt att förtroende visas för den sökande

och att den sökande har tillräckliga färdigheter att verka självständigt och fullt ut i det finska samhället. Om den sökandes identitet är oklar, finns i allmänhet inte ett sådant förtroende för den sökande. Med stöd av den föreslagna 6 § 3 mom. kan avvikelse göras från förutsättningen om en tillförligt utredd identitet, om identiteten kan anses vara tillräckligt sannolik. En sökande skall i allmänhet inte naturaliseras om identiteten är oklar. En sökande skall inte heller naturaliseras i de fall där det är uppenbart att den sökande ansöker om medborgarskap endast på den grunden att han eller hon som finsk medborgare kan flytta till någon annan stat, dit en flyttning på grund av den sökandes dåvarande medborgarskapsstatus är svår eller omöjlig. I sådana fall kan den sökande inte anses ansöka om själva medborgarskapet utan endast om en förmån som medborgarskapet medför. Dessutom skall en sökande inte naturaliseras heller i det fall att detta skulle medföra olägenhet med tanke på rikets säkerhet eller allmän ordning och säkerhet. Den medborgarskapsstatus som eventuellt uppstår på grund av naturalisationen, då en person utom finskt medborgarskap också skulle ha medborgarskap i någon främmande stat, kan öka behovet av prövning i synnerhet med tanke på rikets säkerhet.

Naturalisation förutsätter prövning från fall till fall. Av denna orsak skall den sökandes egenskaper och förhållande när ansökan avgörs vägas från så många synvinklar att de inte kan räknas upp som allmänna villkor för naturalisation.

1 mom. 1 punkten motsvarar till sitt innehåll den nuvarande lagstiftningen. Enligt den förutsätts det 18 års ålder av den sökande. Med en myndig person jämföras också den som är under 18 år men som är eller har varit gift. Ett barn kan enligt förslaget naturaliseras som medsökande tillsammans med sin vårdnadshavare (det föreslagna 43 § 1 mom.) eller under vissa förutsättningar självständigt med stöd av ansökan som vårdnadshavaren gjort på barnets vägnar (den föreslagna 24 §).

I 1 mom. 2 punkten föreskrivs att den sökande skall ha bott en viss tid i Finland. Villkoret benämns boendetid. Ett villkor för boendetiden är egentligt bo och hemvist, som definieras i 7 §. Boendetiden bestäms sålun-

da också av utlänningslagstiftningens bestämmelser om vistelse i Finland under hela den boendetid som förutsätts. Av den sökande förutsätts rätt till permanent vistelse i Finland enligt utlänningslagstiftningen. Detta betyder att den sökande skall ha ett giltigt uppehållstillstånd som utfärdats för permanent vistelse i landet och ett giltigt resedokument. Upphållstillstånd krävs inte, om det inte krävs enligt utlänningslagstiftningen.

Om boendetidens innehåll, början och fortgåendet av oavbruten boendetid bestäms närmare i 14—16 §. Det föreslås att bestämmelser om avvikelser från boendetiden införs i 18 § 1 mom. Syftet med boendetiden är att säkerställa att den som söker medborgarskap har på grund av sin vistelse i Finland före ansökan skaffat sig färdigheter att självständigt fungera i samhället.

Av den sökande krävs att han eller hon har bott i Finland från det ansökan väcktes och fortfarande bor här när beslutet fattas. Dessutom krävs att den sökande innan beslutet fattas har bott i Finland utan avbrott de senaste sex åren (oavbruten boendetid) eller utan avbrott de senaste två åren samt dessutom sammanlagt åtta år (förvärvad boendetid) efter att han eller hon fyllt 15 år. Enligt 4 § 1 mom. 2 punkten i den gällande lagen förutsätts att den sökande utan avbrott har bott fem år i Finland före ansökan, från vilket avvikelse regelrätt görs i enlighet med 2 mom. och den tillämpningspraxis som följs med stöd av den för detta en finsk medborgare, en finsk medborgares maka, en medborgare i ett annat nordiskt land eller ett barn för vilket en finsk medborgare har vårdnaden. Det finns inga bestämmelser om förvärvad boendetid i gällande lag.

Enligt 1 mom. 2 punkten underpunkterna a—b skall den sökande ha bott i Finland antingen utan avbrott de senaste sex åren eller sammanlagt åtta år, varav endast de två senaste åren utan avbrott. Den sökande kan således i stället för en oavbruten boendetid förvärva största delen av den krävda boendetiden genom att bo i Finland i olika avsnitt. Denna möjlighet behövs, eftersom flera sökande har svårt att uppfylla kravet på boende utan avbrott även om den sökandes anknytning till Finland skulle vara fast och ostridig. Det har blivit betydligt vanligare att den sö-

kande själv eller maken vistas utomlands vanligen i samband med arbetsuppgifter eller studier. Vad gäller förvärvad boendetid, krävs det dock två år länge boendetid jämfört med den oavbrutna boendetiden. Den längre boendetiden vid förvärvandet av boendetid behövs dock, eftersom perioderna i Finland kan infalla till och med under flera årtionden. Sålunda kan den sökande antas få självständig beredskap att fungera i samhället långsammare än när han eller hon bor utan avbrott i Finland. När boendetiden sprids över en lägre tidsperiod är integreringen i samhället inte lika effektiv som när personen bor här utan avbrott. Syftet med den krävda boendetiden på två år före beslutsfattandet är att vinna tillräcklig säkerhet om att naturalisationen är ändamålsenlig samt garantera att behandlingen av ansökan löper när det gäller kontakter som den sökande möjligen behöver.

Kravet på en hederlig vandel i 4 § 1 mom. 3 punkten i gällande medborgarskapslag tillämpas så att den täcker förutom att man gör sig skyldig för en straffbar gärning också att man på grund av ovillighet att betala försummar betalningsförpliktelser.

Beviljande av medborgarskap skall enligt 1 mom. 3 punkten förutsätta att den sökande inte har gjort sig skyldig till ett brott för vilket straff är föreskrivet. Villkoret skall kallas oförvitlighetsvillkor. Tillämpningen av föreskriften förutsätter inte att gärningen har lett till att straff utdöms utan den kan tillämpas också när tillräcklig bevisning om skuld finns, även om gärningsmannen inte dömts till straff i domstol. Bestämmelsen kan tillämpas också om någon under 15 år begått ett brott. Avsikten med föreskriften är att betona betydelsen av att en person inte gjort sig skyldig till en straffbar gärning. Det föreslås att det i 19 § föreskrivs om avvikelserna från oförvitlighetsvillkoret.

Bestämmelsen omfattar också gärningar där allmän åklagare enligt 7—8 § lagen om rättegången i brottmål (689/1997) låtit bli att väcka åtal eller där en polisman enligt 2 § 2 mom. förundersökningslagen (449/1987) har gett en anmärkning.

I 1 mom. 4 punkten föreskrivs om skyldigheten att sköta betalningsförpliktelser. Avsikten med bestämmelsen är att understryka vik-

ten av att samhälleliga betalningsförpliktelser sköts frivilligt. Enligt bestämmelsen förutsätts att den sökande inte i väsentlig grad har försummat sina förpliktelser.

Med väsentlig försummelse avses att försummelsen grundat sig på betalningsovillighet och inte på betalningsoförmåga. Försummelsen kan enligt bestämmelsen gälla underhållsskyldighet och offentlighetsrättsliga betalningsförpliktelser. De sistnämnda är t.ex. skatter, böter och avgifter av skattena-tur.

Bestämmelsen hindrar inte naturalisation om orsaken till att förpliktelsen inte har skötts är godtagbar. Den sökandes livssituation som nedsätter betalningsförmågan kan enligt bestämmelsen bygga på studier, sjukdom, invaliditet, arbetslöshet eller någon därmed jämförbar omständighet. Betalningsoförmågan baserar sig således på att sökandens inkomster eller tillgångar är små jämfört med betalningsförpliktelserna. En omständighet som kan jämföras med de nämnda kan vara t.ex. att den sökande bytt arbetsplats, vilket har lett till en betydande nedgång i inkomstnivå eller en betydande nedgång i makens inkomstnivå, om makens inkomster påverkar den sökandes möjligheter sköta sina betalningsförpliktelser.

Enligt 1 mom. 5 punkten skall den sökande tillförlitligt kunna redogöra för hur han eller hon får sin utkomst. Det är fråga om en ny bestämmelse. Enligt propositionen skall det inte längre krävas att den sökandes och hans familjs utkomst anses tryggad (4 § 1 mom. 4 punkten i gällande medborgarskapslag). Bestämmelsen tillämpas så att det av den sökande krävs att han eller hon självständigt eller med en familjemedlems hjälp kan sköta sin utkomst utan betydande samhälleligt stöd. Att en person lever enbart på utkomststöd hindrar eller försvårar enligt propositionen inte förvärv av medborgarskap. Däremot förutsätts det att uppgift fås om den sökandes utkomstkälla. Det är viktigt att utkomstkällan utreds för att man skall kunna bedöma om den sökande uppfyller de andra villkoren i 1 mom. Om den sökande t.ex. får sin utkomst genom olaglig verksamhet, uppfyller han eller hon inte oförvitlighetsvillkoret. Att reda ut utkomstkällan är viktigt också med tanke på utredandet av boendetiden.

I gällande medborgarskapslag finns inget språkkunskapsvillkor. Däremot skall den sökande enligt 1 § 2 mom. medborgarskapsförordningen till medborgarskapsansökan foga en utredning över sina kunskaper i finska eller svenska. Tillämpningen av bestämmelsen försvåras av att nivån på språkkunskaperna och bedömningen av den saknar reglering.

Enligt 1 mom. 6 punkten förutsätts av den sökande nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska. I stället för muntliga kunskaper kan den sökande påvisa att han eller hon har motsvarande kunskaper i finskt teckenspråk. Det är fråga om ett nytt villkor för naturalisation, eftersom villkoret föreskrivs bland de andra villkoren och nivån på de språkkunskaper som krävs fastställs. Avsikten med bestämmelsen är att understryka vikten av språkkunskaper, eftersom det utan tillräckliga kunskaper i finska eller svenska är svårt att verka som finsk medborgare i det finska samhället. Det föreslås att påvisandet av språkkunskaper föreskrivs i 17 § och avvikelserna från språkkunskapsvillkoret föreskrivs i 18 §.

Paragrafens 2 mom. hänvisar till en möjlighet att avvika från de allmänna villkoren för naturalisation. Avvikelse är möjlig endast på bestämda grunder.

14 §. *Boendetid.* I paragrafen föreskrivs om bedömningen av uppfyllandet av boendetiden i särskilda fall. Det är fråga om en ny bestämmelse som delvis grundar sig på den vedertagna tillämpningspraxisen. Avsikten med bestämmelsen är att göra boendetiden skäligen när den sökandes funktionsförmåga anses vara begränsad.

I paragrafen föreskrivs om en möjlighet till undantag i fråga om förutsättningen för tillåtet boende, vilken grundar sig förutom på den föreslagna definitionen av egentligt bo och hemvist också på uppfyllandet av de i 1 mom. 2 och 3 punkten föreslagna allmänna villkoren för naturalisation. Den sökandes ålder, hälsotillstånd eller någon annan liknande orsak kan berättiga till undantag från förutsättningen för tillåtet boende så, att hela den tid eller en del av den som tillbringats i landet utan tillstånd kan godkännas som tillåtet boendetid. I bestämmelsen avses närmast fall då giltigheten för uppehållstillståndet eller resedokumentet försumrats.

15 §. *Boendetidens början.* I paragrafen föreskrivs om den tidpunkt från vilken boendetiden i olika fall börjar. Det är fråga om en ny bestämmelse, som till största delen grundar sig på den vedertagna tillämpningspraxisen. Avsikten med bestämmelsen är att förtydliga tidpunkten när boendetiden börjar.

Enligt 1 mom. 1 punkten börjar boendetiden i Finland från flyttningsdagen, om den sökande redan före flyttningen till Finland har beviljats tillstånd till den eller om han eller hon har rätt att flytta till Finland utan uppehållstillstånd. Nordiska medborgare och medborgare i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har rätt att flytta till Finland utan att skaffa uppehållstillstånd före detta. Till denna del gäller bestämmelsen endast medborgare i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eftersom bestämmelser om tidpunkten från vilken en nordisk medborgares boendetid börjar föreslås i 4 punkten. Den sökande bör vid ankomsten till Finland ha ett uppehållstillstånd av permanent karaktär, så att boendetiden kan anses börja redan från flyttningsdagen. I 1 mom. 1 punkten föreskrivs också om de fall då en person har giltigt uppehållstillstånd i Finland trots att han eller hon faktiskt har vistats länge utanför Finland. I dessa fall är det fråga om återflyttning till Finland och inte flyttning.

Dagen för flyttning till Finland framgår oftast av den stämpling som finns i resedokumentet och som gjorts i samband med inresekontrollen vid gränsen. I samtliga fall stämplas dock inte resedokumentet. I dessa fall kunde man i princip lita på personens eget meddelande, om den uppgivna dagen för flyttning till Finland verkar tillförlitlig.

Enligt 1 mom. 2 punkten börjar den sökandes boendetid från dagen för beviljande av det första uppehållstillståndet av permanent karaktär, om den sökande inte vid flyttningen till Finland har ett i 1 punkten avsett tillstånd. Ett sådant tillstånd kan beviljas av Utlänningsverket eller i vissa fall av den lokala polisen. Till exempel de som anländer till Finland med turistvisum och som först efter ankomsten ansöker om tillstånd att flytta till Finland, kan räkna att boendetiden börjar från den dag då det första uppehållstillståndet av permanent karaktär beviljas.

Enligt 1 mom. 3 punkten kan en sökande

som beviljats flyktingstatus i Finland räkna att boendetiden börjar redan från det ansökan gjordes, om han eller hon på basis av denna ansökan beviljats asyl. Om däremot en sökande inte har fått asyl utan endast uppehållstillstånd, börjar boendetiden först från den dag det första uppehållstillståndet av permanent karaktär beviljades. För den som fått asyl anses boendetiden börja redan från ankomsten hit, eftersom de som har fått flyktingstatus enligt konventionen om flyktingars rättsliga ställning har rätt att komma till Finland och vistas här. Med personer med flyktingstatus likställs de som har fått uppehållstillstånd på grund av behov av skydd. Vad gäller de sistnämnda är det fråga om ett nytt likställande.

Enligt utlänningslagstiftningen behöver nordiska medborgare inte uppehållstillstånd när de vistas i ett annat nordiskt land. Av denna orsak börjar boendetiden för en nordisk medborgare enligt 1 mom. 4 punkten förutom från flyttning till Finland från registreringen som invandrare i befolkningsdatasystemet. Båda förutsättningarna skall uppfyllas för att boendetiden skall anses börja. För en nordisk medborgare som tillfälligt vistas i Finland börjar boendetid inte alls förväras.

Flyttning mellan de nordiska länderna regleras av överenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om folkbokföring (FördrS 49/1990). Överenskommelsen tillämpas på flyttning från ett nordiskt land till ett annat nordiskt land oberoende av den flyttandes medborgarskap. En sådan flyttning förutsätter att ett nordiskt flyttningsbevis registreras i den magistrat till vars verksamhetsområde en person flyttar. Erhållandet av flyttningsbevis förutsätter i sin tur att en flyttningsanmälan görs i utflyttningslandet. Överenskommelsen förhindrar samtidigt boende enligt befolkningsregistret i flera nordiska länder än ett. Sålunda förutsätter flyttning från ett annat nordiskt land till Finland att bestämmelserna i överenskommelsen iakttas.

I 2 mom. föreskrivs om boendetiden i fall då en persons identitet varit oklar men senare blivit fastställd. En tid som tillbringats här med oklar identitet godkänns i princip inte för boendetiden. Om den oklara identiteten

har berott på t.ex. att den sökande uppsåtligt försökt dölja sin identitet, är det inte ändamålsenligt att den sökande skall få tillgodoräkna sig en tid, under vilken han eller hon försökt vilseleda myndigheterna. Enligt bestämmelsen börjar den godtagbara boendetiden först när den sökande framlägger en utredning av sin identitet. Utredningsskyldigheten ligger hos den sökande och utredningen skall stämma överens med den föreslagna 6 § 1 mom. Det är fråga om en ny bestämmelse, som skall inverka positivt på viljan att utreda identiteten.

Också den tid som tillbringats här med oklar identitet eller en del av den kunde dock under vissa förutsättningar av särskilda skäl godkännas för boendetiden. Ett sådant skäl kan t.ex. vara initiativtagande i utredandet av identiteten och tid som tillbringats i Finland som minderårig, om en persons oklara identitet har berott på uppgifter som vårdnadshavaren i tiden lämnat om barnet. Vid prövningen kunde också beaktas längden av den tid som tillbringats här med oklar identitet samt grunderna för att identiteten blivit fastställd. Ett tillägsvillkor är dock att tiden här med oklar identitet uppfyller boendetidsvillkoren.

16 §. *Avbrott i oavbruten boendetid.* Avbrott i boendetiden och dess verkningar hör samman med den oavbrutna boendetiden, eftersom ett väsentligt drag hos den förvärvade boendetiden är att den krävda boendetiden förvärvas genom tidsmässigt separata perioder. Det är fråga om en ny bestämmelse, vars syfte är att förtydliga på vilket sätt vistelse utanför Finland inverkar på den oavbrutna boendetiden. Avbrott i den oavbrutna boendetiden medför att den tid som föregår avbrottet inte kan räknas med i en period av oavbrutet boende som börjar på nytt. Avbrottet skall dock inte skicka tillbaka den sökande till nollläget när det gäller att förvärva boendetid, utan bara till en förflyttning av grunden för bestämmande av boendetiden från oavbruten till förvärvad boendetid. Det finns inte heller något hinder för att boendetiden anses ha förvärvats på nytt utan avbrott, om detta är förmånligast för den sökande.

Enligt 1 mom. avbryts den oavbrutna boendetiden i princip om den sökande vistas länge utanför Finland. Frånvarotider som kan godtas i den oavbrutna boendetiden benämns

korta frånvarotider och de definieras i 2 mom. Flyttning från Finland och långa frånvarotider avbryter den oavbrutna boendetiden. På basis av utlänningslagstiftningen kan den sökande bevara sitt gällande uppehållstillstånd även om han eller hon vistas länge utanför Finland. I dessa fall börjar en ny period av oavbruten boendetid från och med återflyttningen till Finland. Om den sökande inte har uppehållstillstånd av permanent karaktär vid återflyttningen till Finland, börjar en ny, oavbruten boendetid enligt 15 § först från den dag ett uppehållstillstånd av permanent karaktär beviljas.

Den oavbrutna boendetiden avbryts också när den sökande största delen av tiden vistas utomlands. Då kan också samverkan av de korta frånvarotider som kan godtas i den oavbrutna boendetiden leda till att den oavbrutna boendetiden avbryts.

Det föreslås att det i bestämmelsen också tas med ett omnämnande om skälighet. Enligt det kan en vistelse utomlands av vägande personliga skäl ha sådan inverkan att den oavbrutna boendetiden inte anses ha avbrutits. Möjligheten till förvärvad boendetid begränsar bestämmelsens nödvändighet.

I 2 mom. föreskrivs om kort frånvaro från Finland som i regel inte påverkar den oavbrutna boendetiden. Sådana frånvarotider kunde anses vara tillfälliga till sin natur. Korta frånvarotider dras inte av från den förvärvade boendetiden. Trots korta frånvarotider anses en persons egentliga bo och hemvist hela tiden finnas i Finland även om han eller hon vistas en kort tid åt gången utomlands, t.ex. på semesterresor. Vistelsestaten eller syftet med vistelsen utomlands skall enligt förslaget inte ha någon verkan i fråga om kort frånvaro.

Korta frånvarotider indelas i fyra grupper på basis av deras längd och antal. Den sökande får utnyttja maximitiden för tillåten frånvaro enligt de olika grupperna.

Enligt 2 mom. 1 punkten är korta frånvarotider alla frånvarotider under en månad. Sådana frånvarotider är i allmänhet semester- eller arbetsresor eller resor i annat syfte som är tänkta att vara helt tillfälliga och som gjorts som sådana. Enligt 2 mom. 2 punkten skall vid beräkandet av den oavbrutna boendetiden som korta frånvarotider också an-

ses frånvarotider på minst en månad men mindre än två månader, vilka får vara högst sex. Syftet med godtagandet av sådan frånvaro är att ge den sökande möjlighet att t.ex. varje år tillbringa hela sin semester i sitt tidigare hemland utan att sådana relativt långa och även regelbundna frånvarotider påverkar förvärvet av oavbruten boendetid.

Enligt 2 mom. 3 och 4 punkten godkänns, när den oavbrutna boendetiden beräknas, som korta frånvarotider utöver vad som anges ovan dessutom högst en frånvaro på minst två men under sex månader och högst en frånvaro på sex månader. Även om i synnerhet en frånvaro på sex månader inte i och för sig kan anses som en kort frånvaro, kan godtagandet av en så lång enstaka frånvaro anses motiverat i fall då t.ex. arbete eller studier eller skötsel av privata angelägenheter i det tidigare hemlandet förutsätter en ganska lång, men dock klart tillfällig vistelse utomlands.

I 3 mom. föreskrivs om längre frånvarotider än de som anges i 2 mom. och som i regel inte avbryter den oavbrutna boendetiden. Sådana är frånvarotider på minst ett halvt men under ett år. De tillfälliga frånvarotiderna skall anses vara så långa att den sökande inte har rätt att inräkna dem i den oavbrutna boendetiden, men de skall dock inte avbryta den oavbrutna boendetiden. En frånvarotid på minst ett år avbryter förvärvandet av oavbruten boendetid.

17 §. *Bevis på språkkunskaper.* I paragrafen föreskrivs på vilket sätt den sökande kan påvisa att hans eller hennes språkkunskaper motsvarar nivån enligt de allmänna förutsättningarna för naturalisation (13 § 1 mom. 6 punkten). Det är fråga om en ny bestämmelse. Avsikten med bestämmelsen är att få ett förfarande som med tanke på jämställdheten kan jämföras.

Enligt bestämmelsen kan nöjaktiga muntliga och skriftliga färdigheter i finska eller svenska påvisas genom språkexamen, skolutbildning eller också på något annat sätt. En lämplig språkexamen är en allmän språkexamen på färdighetsnivå tre eller statens språkexamen med nöjaktiga kunskaper. Med stöd av förordningen om allmänna språkexamina (669/1994) utarbetas skalor för språkkunskapernas färdighetsnivå. På färdighets-

nivå tre har en person sådana språkkunskaper att han eller hon klarar sig i de vanligaste muntliga och skriftliga situationerna även om nya situationer vållar problem. Om statens språkexamen föreskrivs i förordningen om ådagaläggande av kunskap i finska och svenska språken (442/1987). I regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ny språklag och lagstiftning som har samband med den (RP 92/2002) ingår ett förslag till lag om den språkkunskap som krävs av offentligt anställda. Syftet med lagen är att upphäva lagen angående den språkkunskap, som skall av statstjänsteman fordras (149/1922). Ovan nämnda förordning har utfärdats med stöd av 6 § i denna lag. Vad gäller språkkunskaper som krävs av personalen vid offentliga samfund enligt lagförslaget, bestäms i 10 § om språkexamina för statsförvaltningen.

När man visar genom skolutbildning att språkkunskapsvillkoret uppfylls förutsätter detta att den grundläggande utbildningens lärokurs fullgörs med finska eller svenska som modersmål. Att den grundläggande utbildningens lärokurs fullgörs med finska eller svenska som andra språk är dock ingen garanti för att språkkunskaperna är på en nöjaktig nivå.

Språkkunskaperna kan även visas genom skolutbildning, som baserar sig på t.ex. att den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts med finska eller svenska som andra språk, genom studentexamen eller en annan slutexamen. Då skall emellertid den som utfärdar examensintyg över statens språkexamina utvärdera att språkkunskapsnivån motsvarar den nivå som förutsätts. Enligt gällande bestämmelser kan intyg utfärdas av statens språkexaminationsnämnd, dess medlem eller adjungerad medlem.

Språkkunskapsvillkoret kan enligt bestämmelsen också påvisas på annat sätt än genom språkexamen eller skolutbildning. Det kan då vara fråga om t.ex. en avlagd kurs i finska eller svenska. Även i sådana fall skall den som utfärdar examensintyg över statens språkexamen utvärdera att språkkunskaperna motsvarar den nivå som förutsätts i språkkunskapsvillkoret.

18 § *Undantag från boendetiden och språkkunskapsvillkoret.* I paragrafen före-

skrivs om individuella skäl på basis av vilka undantag kan göras från den boendetid och det språkkunskapsvillkor som hör till de allmänna villkoren för naturalisation. Naturalisation skall dock inte vara möjlig om inte den sökande uppfyller alla de villkor för naturalisation från vilka avvikelse inte får göras. Det är fråga om en ny bestämmelse vars syfte är att möjliggöra naturalisation under lindrigare villkor än de allmänna villkoren för naturalisation när det finns ett särskilt vägande skäl för naturalisation.

Om avvikelse görs från boendetiden, bör avvikelse från språkkunskapsvillkoret också tillåtas, eftersom en avsevärt kortare tid av boende i Finland än den boendetid som normalt förutsätts ofta kan medföra att språkkunskaper enligt de allmänna villkoren för naturalisation inte nödvändigtvis har hunnit förvärvas.

Bestämmelsen ger också en möjlighet att förvärva finskt medborgarskap efter en jämförelsevis kort vistelse i Finland jämfört med de allmänna villkoren för naturalisation. För att anknytningen till Finland inte skall bli alltför svag och för att naturalisation också i dessa fall skall anses ändamålsenlig, förutsätts det dock att den sökande skaffat sig färdigheter för ett självständigt liv i det finska samhället. I bestämmelsens 1 mom. 1 punkten beskrivs dessa färdigheter med fast anknytning och det skall alltid prövas separat om sådan finns. Som fast anknytning nämns i bestämmelsen uttryckligen laglig och långvarig vistelse i Finland. En utlänning kan t.ex. ha vistats i Finland flera år på annat sätt än med uppehållstillstånd av permanent karaktär som studerande eller annars tillfälligt enligt utlänningslagstiftningen. Vistelsen skall dock ha varit i överensstämmelse med utlänningslagstiftningen. Olovlig vistelse i Finland uppfyller inte villkoret. Enligt bestämmelsen kan fast anknytning till Finland knytas också på något annat sätt än genom långvarig vistelse av tillfällig karaktär. Som sådana kan betraktas t.ex. fortlöpande kontakter till släktingar som bor i Finland eller arbete som hör samman med Finland, om den sökande på dessa grunder kan anses ha fått sådan anknytning till Finland som motsvarar långvarig tillfällig vistelse.

Enligt 1 mom. 2 punkten förutsätts det all-

tid att den sökande har bott i Finland i minst två år och fortfarande bor i Finland och att boendet är av permanent karaktär.

För att en undantagsbestämmelse enligt paragrafen över huvud taget skall kunna tillämpas borde något av villkoren enligt 1 mom. 2 punkten underpunkterna a—d dessutom kunna tillämpas på den sökande.

Enligt 1 mom. 2 punkten underpunkt a skall oskäliga svårigheter för en sökande att sköta arbetsuppgifter tala för avsteg från de normala villkoren. En tillämpning av undantagsbestämmelsen skall granskas både från den sökandes och hans eller hennes arbetsgivares synvinkel. För att undantagsbestämmelsen skall kunna åberopas förutsätts dessutom att arbetsförhållandet är en ordinarie huvudsyssla. Arbetet skall naturligtvis finnas i Finland, eftersom det alltid förutsätts att en sökande bor i Finland. Möjligheten till undantag kan inte åberopas om den sökande först håller på att söka sig till sådana uppgifter, eftersom en stor del av de sökande kunde åberopa undantagsbestämmelsen och tillämpningen av den inte längre skulle bero på personliga skäl. I bestämmelsen avses närmast fall då den sökandes nuvarande försörjning skulle äventyras om han eller hon inte får finskt medborgarskap. Till exempel i vissa uppgifter förutsätter en resultatrik skötsel av arbetet upprepade resor till utlandet med kort varsel. Om sådant resande blir omöjligt eller oskäligt svårt på grund av en persons medborgarskapsstatus och den vägen på grund av hans eller hennes resedokument, kan undantagsbestämmelsen tillämpas. En tillämpning förutsätter också att den sökandes arbetsinsats ur arbetsgivarens synvinkel vore oskäligt svår att ersätta med en annan arbetstagare. Sålunda bör arbetsuppgifterna vara av sådan art att det skulle ta en lång tid att lära upp en ny arbetstagare för motsvarande uppgifter.

I 1 mom. 2 punkten underpunkt b avses sådana 65-åriga och äldre sökande för vilka det på grund av ålderdomssvaghet eller åldersrelaterad sjukdom anses skäligt att bevilja medborgarskap med avvikelse från boendetiden eller språkkunskapsvillkoret eller båda. Med beaktande av levnadsförhållandena avses ett sakläge som hör samman med den sökandes individuella förhållanden i Fin-

land och som beviljande av finskt medborgarskap klart skulle förbättra.

Enligt 1 mom. 2 punkten underpunkt c kan medborgarskap i undantagsfall beviljas en sökande som på grund av ett misstag av en finsk myndighet, felaktigt har betraktats som finsk medborgare. Tilläggsvillkor för tillämpningen av undantagsbestämmelsen är att den sökande inte kan anses vara ansvarig för felet, en minimitid på 10 år för det oriktiga sakläget samt att felet medfört en betydelsefull påföljd. Ett misstag av en utländsk myndighet möjliggör inte tillämpning av undantagsbestämmelsen eftersom de finska myndigheterna inte kan vara ansvariga för beslut som fattats av myndigheter i andra stater.

En person kan oriktigt vara införd i befolkningsdatasystemet som finsk medborgare. En felaktig medborgarskapsuppgift beror i allmänhet på att de finska myndigheterna inte har fått vetskap om en persons nya medborgarskap, varvid bestämmelsen om förlust av medborgarskap i gällande lag inte har kunnat tillämpas. En myndighet kan också av misstag ge en utlänning finskt pass eller anteckna ett utländskt barn i en passinnehavares finska pass. Myndighetens misstag kan bero på anteckning av en föråldrad och därför oriktig uppgift om medborgarskap i befolkningsdatasystemet och ett antagande om finskt medborgarskap på grund av detta.

Som en betydelsefull påföljd kan endast en sådan påföljd betraktas som bygger på en finsk medborgares ställning, alltså en finsk medborgares rättigheter eller skyldigheter. För att en betydelsefull påföljd kan uppstå av felet, förutsätter det att felet förelegat en viss tid. Som ett exempel på betydelsefull påföljd kan nämnas fullgörande av värnplikt och godkännande som kandidat i ett statligt val eller erhållande av ett sådant arbete som enligt lag förutsätter finskt medborgarskap.

Som en betydelsefull påföljd skall inte anses t.ex. beviljande av finskt pass, en föråldrad eller annars oriktig anteckning i befolkningsdatasystemet eller att en anmälan om rösträtt sänts.

I 1 mom. 2 punkten underpunkt d ges en möjlighet att också annars göra avsteg från boendetiden och språkkunskapsvillkoret av synnerligen vägande skäl som kan jämföras med underpunkterna a—c. En sådan orsak

kan t.ex. vara ett misstag av en finsk myndighet, som förelegat en kortare tid än 10 år, men som dock medfört en betydelsefull påföljd som hör samman med en finsk medborgares rättigheter eller skyldigheter. Bestämmelsen är också tillämplig om en utländsk myndighet av misstag på grund av ett beslut som en finsk myndighet fattat har betraktat den sökande som finsk medborgare och om detta medfört en betydelsefull påföljd för den sökande.

Enligt 2 mom. kan undantag göras från språkkunskapsvillkoret också enbart på grund av den sökandes hälsotillstånd. Ett undantag förutsätter dock en sådan grad av dålig kondition, sjukdom, utvecklingsstörning eller annat handikapp att det på grund därav är omöjligt att uppfylla språkkunskapsvillkoret eller oskäligt kräva att det uppfylls.

19 §. *Undantag från oförvitlighetsvillkoret.* Enligt paragrafen kan en sökande under vissa förutsättningar naturaliseras även om han eller hon inte uppfyller oförvitlighetsvillkoret. I paragrafen föreskrivs om de bedömningsgrunder utgående från vilka den sökandes situation granskas som en helhet. Utifrån helhetsbedömningen kan undantag göras från oförvitlighetsvillkoret av välgrundade skäl. Enligt oförvitlighetsvillkoret förutsätts det av en sökande att han eller hon inte har gjort sig skyldig till en straffbar gärning. Enligt undantagsbestämmelsen skall naturalisationen inom där angivna gränser vara möjlig också om den sökande har dömts till ett eller flera straff. Syftet med bestämmelsen är att garantera en möjlighet till förvärv av medborgarskap genom beaktande av tidens gång och individuella förhållanden även om man i princip förhåller sig negativt till klandervärd uppträdande. En naturalisation är dock inte möjlig om inte den sökande uppfyller alla de villkor för naturalisation som undantag inte kan göras från. Det är fråga om en ny bestämmelse vars syfte är att i lagen reglera principerna för enskilda tillämpningssituationer. Genom bestämmelsen möjliggörs också styrning av beslutsfattandet.

Hederlighetsvillkoret enligt 4 § 1 mom. 3 punkten i den gällande medborgarskapslagen tillämpas på basis av om personen har gjort sig skyldig till ett eller flera brott så, att en så kallad kalkylerad väntetid bestäms utgående

från utdömda straff. Under den kalkylerade väntetiden naturaliseras den sökande i princip inte utan ett välgrundat skäl. Syftet med den kalkylerade väntetiden är ett jämlikt bemötande av de sökande genom ett förenhetligande av beslutsfattandet. Efter att den kalkylerade väntetiden bestämts beaktas de individuella förhållandena i samband med helhetsbedömningen. Då kan undantag göras från den kalkylerade väntetiden.

Enligt det föreslagna 1 mom. skall vid helhetsbedömningen av den sökandes situation beaktas tiden som har förflutit sedan brottet eller brotten, de utdömda straffen, arten av gärningen och om personen upprepade gånger gjort sig skyldig till straffbara gärningar. Vid bedömningen kan dessutom andra omständigheter som inverkat på saken beaktas. Att den sökande exempelvis meddelats besöksförbud enligt lagen om besöksförbud (898/1998) kan anses vara en sådan omständighet.

I bestämmelsen föreskrivs om möjligheten att ålägga den sökande en väntetid under vilken en naturalisation är möjlig endast av tungt vägande skäl. I fråga om ett ovillkorligt straff kan väntetiden vara minst ett år och högst sju år räknat från det att straffet avtjänats. Provtiden för den som förställts i villkorlig frihet anses höra till avtjänandet av straffet. I fråga om villkorliga fängelsestraff, samhällstjänst, ungdomsstraff och bötesstraff kan väntetiden vara ett år eller högst tre år räknat från dagen för begåendet av brottet. Väntetidens längd bestäms i förhållande till hur klandervärt brottet är. Enligt bestämmelsen kan inrikesministeriet ge närmare anvisningar om hur väntetiden bestäms. Inrikesministeriet har således möjlighet att styra beslutsfattandet.

Enligt 2 mom. kan även straff som utdömts utomlands beaktas. Förutsättningen är dock att det för gärningen som förorsakat domen föreskrivs straff även i Finland och att det utdömda straffet inte är oskäligt strängt jämfört med grunderna för rättsordningen i Finland. Staten där straffet utdömts är i praktiken avgörande i fråga om beaktandet av utländska domar.

20 §. *Undantag i fråga om flyktingar och ofrivilligt statslösa.* I paragrafen föreskrivs om en grund för undantag från boendetiden

enligt 13 § 1 mom. 2 punkten. Undantaget bygger på den sökandes flyktingstatus i Finland eller på att den sökande är statslös utan sin vilja. Sökande som har fått uppehållstillstånd i Finland på grund av behov av skydd likställs med personer med flyktingstatus. En naturalisation skall dock inte vara möjlig om inte den sökande uppfyller de villkor för naturalisation från vilka undantag inte kan göras. I bestämmelsen föreskrivs dessutom om behandlingen av medborgarskapsansökan av en person med flyktingstatus, en person som fått uppehållstillstånd på grund av behov av skydd och en person som är statslös utan sin vilja. Det är fråga om en ny bestämmelse vars syfte är att möjliggöra en fördelaktig särbehandling av sökanden som befinner sig i en svagare ställning beträffande medborgarskapsstatus än andra sökande.

I artikel 34 i konventionen om flyktingars rättsliga ställning föreskrivs följande om beviljande av medborgarskap: "Fördragsslutande stat skall så mycket som möjligt underlätta flyktingarnas införlivande med samhället och deras naturalisation. Särskilt skall fördragsslutande stat bemöda sig om att påskynda naturaliseringsförfarandet och att så mycket som möjligt nedbringa avgifterna och kostnaderna för detta." I artikel 1 anges vad som avses med flykting i konventionen.

I artikel 32 i konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning (FördrS 80/1968) föreskrivs följande om beviljande av medborgarskap: "Fördragsslutande stat skall så mycket som möjligt underlätta statslösa personers införlivande med samhället och deras naturalisation. Särskilt skall fördragsslutande stat bemöda sig om att påskynda naturaliseringsförfarandet och att så mycket som möjligt nedbringa avgifterna och kostnaderna för detta." Enligt artikel 1 avses med uttrycket "statslös person" den som ej av någon stat med tillämpning av dess lagstiftning anses såsom dess medborgare. Med statslös avses en person som saknar medborgarskap. I konventionen om förhindrande av statslöshet avses med en person som saknar medborgarskap det samma som med statslös i konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning.

I artikel 6 punkt 4 underpunkt g i medborgarskapskonventionen nämns att statslösa

personer och personer som är erkända som flyktingar och som har legal och varaktig hemvist inom statens territorium utgör sådana persongrupper vars möjligheter att få medborgarskap de konventionslutande staterna skall underlätta. I konventionen avses med flykting en person som definierats som flykting enligt konventionen om flyktingars rättsliga ställning. Konventionsstaterna kan dock om de så önskar utvidga begreppet så att det omfattar också andra personer som den anser har flyktingstatus. I fråga om statslösa förpliktas konventionsstaterna att för personer som är ofrivilligt statslösa underlätta förvärv av medborgarskap.

Enligt 1 mom. 2 punkten skall boendetiden för en flykting, för en person som fått uppehållstillstånd på grund av behov av skydd och för en person som är ofrivilligt statslös vara två år kortare än boendetiden enligt de allmänna villkoren för naturalisation. En flyktings ställning och ställning för den som fått uppehållstillstånd på grund av behov av skydd bestäms enligt utlänningslagstiftningen. Lindringen av boendetiden skall gälla både den oavbrutna och den förvärvade boendetiden. Den oavbrutna boendetiden skall vara fyra år i stället för sex år och den förvärvade boendetiden sex år i stället för åtta år. De övriga villkoren gällande boendetiden skall vara desamma som för andra sökande.

Enligt 2 mom. skall en i 1 mom. avsedd persons medborgarskapsansökan behandlas i brådska ordning.

Genom bestämmelsen underlättas förvärv av medborgarskap för flyktingar, för dem som fått uppehållstillstånd på grund av behov av skydd och för dem som är ofrivilligt statslösa genom att boendetiden förkortas och behandlingen av ansökan för snabbas. De kostnader som tas ut för medborgarskapsansökan, behandlingsavgiften, har sänkts från självkostnadsvärdet.

De som har flyktingstatus, de som fått uppehållstillstånd på grund av behov av skydd och de som är ofrivilligt statslösa behöver inte på grund av flyktingkapet, sin ställning som är jämförbar med detta eller sin statslöshet nödvändigtvis ha en sämre ekonomisk ställning än andra sökande. Av dessa orsaker är avgiften för behandling av ansökan densamma som för andra sökande.

Enligt bestämmelsen skall lättnad i fråga om boendetiden och behandlingen inte ges andra statslösa än de som är ofrivilligt statslösa. Lättnader för alla statslösa skulle sannolikt öka statslösheten, eftersom statslösheten sålunda ger fördelar och eftersom en del stater befriar sina medborgare från medborgarskap även om de blir statslösa.

Enligt 4 § lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) skall bl.a. beslut på ansökan vara avgiftsbelagda, om det inte finns grundad anledning för avgiftsfrihet. Enligt 6 § 1 mom. skall storleken på den avgift som staten uppbär för en offentligrättslig prestation motsvara beloppet av statens totalkostnader för prestationen (självkostnadsvärde). Enligt 3 mom. får det bestämmas att avgift uppbärs till lägre belopp än prestationens självkostnadsvärde eller att avgift inte alls skall uppbäras, på de grunder som anges i bestämmelsen. I 3 mom. föreskrivs vidare att det för vissa grupper får bestämmas att avgift skal uppbäras till ett lägre belopp än självkostnadsvärdet eller att avgift inte alls skall uppbäras.

År 1997 var självkostnadsvärdet för en medborgarskapsansökan 8697 mark. På grund av snabbare behandling uppgick självkostnadsvärdet enligt en utredning år 1999 till 2600 mark. Självkostnadsvärdet påverkas framför allt av de personalresurser som står till buds. Enligt 3 § inrikesministeriet förordning av den 28 december 2001 om utlänningsverkets avgiftsbelagda prestationer (1417/2001) uppbär Utlänningsverket av sociala eller humanitära skäl eller av skäl som hänför sig till internationella avtal en lägre handlägningsavgift än självkostnadsvärdet för de prestationer som nämns i bestämmelsen. Som sådana nämns bl.a. ansökan om medborgarskap. Som bilaga till förordningen finns en avgiftstabell enligt vilken avgiften för handläggning av medborgarskapsansökan är 336 euro.

21 § *Undantag i fråga om tidigare finsk medborgare och nordisk medborgare.* I paragrafen bestäms om en undantagsgrund som hänför sig till boendetiden enligt 13 § 1 mom. 2 punkten och som baserar sig på den sökandes medborgarskapsstatus. Enligt bestämmelsen krävs av en tidigare finsk medborgare och av en medborgare i ett annat

nordiskt land en boendetid på endast två år. Boendetiden förutsätts vara oavbruten. Övriga boendetidsvillkor är samma som för andra sökande. En naturalisation är emellertid inte möjlig om den sökande inte uppfyller de villkor för naturalisation från vilka avvikelser inte kan göras. Det är fråga om en ny bestämelse vars syfte är att möjliggöra en fördelaktig särbehandling av de sökande som i princip har bättre färdigheter än andra för att fungera i det finska samhället.

En person som tidigare varit finsk medborgare, har ofta själv länge bott i Finland och har efter att ha flyttat från Finland i allmänhet förvärvat medborgarskap i den stat där han eller hon varit bosatt och samtidigt förlorat sitt finska medborgarskap. Efter att ha flyttat tillbaka till Finland innehar personen vanligtvis redan de kunskaper och färdigheter som förutsätts förvärvas först under boendetiden. I sådana fall är det motiverat att förkorta boendetiden så att den tidigare finska medborgaren så fort som möjligt kan delta i samhällslivet på ett fullvärdigt sätt om han eller hon så önskar.

Alla tidigare finska medborgare har emellertid inte bott i Finland och flyttar kanske till Finland först på äldre dagar. I sådana fall är oftast åtminstone den ena föräldern finsk medborgare eller har tidigare varit finsk medborgare. Man kan anta att det finländska samhället och det finska eller svenska språket är rätt så bekanta för en sådan tidigare finsk medborgare trots att personen inte själv tidigare varit bosatt i Finland. Det finns dock även sådana tidigare finska medborgare för vilka det finska samhället i dess helhet är lika främmande som för vilken utlänning som helst som flyttar till Finland.

Syftet med undantagsbestämmelsen är att sådana personer som har färdighet att betydligt snabbare fungera självständigt i det finska samhället än andra sökande skall ha möjlighet att snabbt få tillbaka det finska medborgarskapet. Trots ett tidigare finskt medborgarskap är undantagsbestämmelsen dock inte tillämplig på t.ex. en sökande som inte alls kan finska eller svenska, om inte även undantagsbestämmelsen gällande språkkunskapsvillkoret är tillämplig.

Den lättnad gällande boendetiden som ges i paragrafen och som gäller medborgare i de

övriga nordiska länderna baserar sig på ömsesidighet och likheterna mellan de nordiska samhällena. På basis av likheterna mellan samhällena kan den sökande påfallande snabbt antas uppnå färdighet att fungera självständigt i det finska samhället. Tillämpningen av undantagsbestämmelsen skall dock vara på samma sätt begränsad som beträffande tidigare finska medborgare.

22 §. *Undantag i fråga om en finsk medborgares make.* I paragrafen föreskrivs om en undantagsgrund som hänför sig till boendetiden enligt 13 § 1 mom. 2 punkten och som baserar sig på att den sökande har finsk make. En naturalisation är emellertid inte möjlig om den sökande inte uppfyller de villkor för naturalisation som man inte kan avvika från. Det är fråga om en ny bestämelse vars syfte är att möjliggöra en fördelaktig särbehandling av de sökande som snabbare än andra sökande kan antas förvärva färdigheter att fungera i det finska samhället.

I artikel 6 punkt 4 underpunkt a i medborgarskapskonventionen nämns att maken till en medborgare i en avtalsstat är en person vars förvärvande av medborgarskap avtalsstaten skall underlätta.

Samlevnaden med en finsk make kan även anses påskynda den sökandes färdighet att fungera självständigt i det finska samhället i jämförelse med en sökande som t.ex. bor ensam eller tillsammans med en utländsk make.

Enligt 8 § lagen om registrerat partnerskap (950/2001) likställs ett registrerat partnerskap med ett äktenskap och en part i ett registrerat partnerskap med en make, om inte något annat uttryckligen föreskrivs. Enligt den föreslagna definitionen ovan i 2 § 8 punkten likställs sambo med make. Även par av samma kön anses vara sambon.

Enligt 1 mom. 1 punkten förutsätts av den sökande att makarna bor tillsammans och har bott tillsammans i minst tre år. Kravet på att makarna skall bo tillsammans hänför sig å ena sidan till utredandet av förhållandets faktiska giltighet och å andra sida till uppfattningen, som ligger till grund för undantagsbestämmelsen, att samlevnaden med en finländare främjar en djupare insikt om samhället. Genom den fastställda minimitiden på tre år för boendet tillsammans försöker man förhindra missbruk av undantagsbestämmelsen i

fall av skenäktenskap och i fall som kan jämföras med skenäktenskap. Om makarna är frånskilda eller om de inte längre bor tillsammans är undantagsbestämmelsen inte tillämplig.

Enligt 1 mom. 2 punkten krävs av den sökande en boendetid som är två år kortare än boendetiden enligt de allmänna villkoren för naturalisation. Boendetidslättnaden gäller både oavbruten boendetid och förvärvad boendetid. Den oavbrutna boendetiden är fyra år i stället för sex år och den förvärvade boendetiden är sammanlagt sex år i stället för sammanlagt åtta år. Övriga villkor som gäller boendetiden är samma som för andra sökande.

23 §. *Undantag i fråga om medsökande.* I paragrafen bestäms om undantag som gäller naturalisation av medsökande. Syftet med bestämmelsen är att underlätta naturalisation av barn i de fall där vårdnadshavaren i samband med sin egen ansökan också ansöker om medborgarskap för sitt barn. Medsökande har indelats i sådana som är under 15 år och sådana som fyllt 15 år vid tiden för beslutsfattandet. Det är fråga om en ny bestämmelse som syftar till att barnets fördel beaktas.

Enligt artikel 6 punkt 4 underpunkt c i medborgarskapskonventionen skall de konventionsslutande staterna göra det lättare för ett sådant barn att få medborgarskap, vars förälder är på väg att få eller har fått medborgarskap i medlemsstaten i fråga.

Enligt 1 mom. räcker det att en under 15-årig medsökandes egentliga bo och hemvist finns i Finland när beslutet fattas. Sålunda behöver den medsökande inte ens bo i Finland när ansökan väcks, utan t.ex. ett barn som under behandlingen av ansökan flyttar till sin vårdnadshavare i Finland kunde fogas till vårdnadshavarens ansökan om medborgarskap som medsökande innan ansökan avgörs. Också ett barn som föds under den tid ansökan behandlas kunde vid behov fogas till medborgarskapsansökan, om den sökande är barnets vårdnadshavare. Eftersom boendetid enligt de allmänna villkoren för naturalisation inte förutsätts, och eftersom den medsökande kan vara ett nyfött barn, förutsätts inte heller språkkunskaper enligt de allmänna villkoren för naturalisation av den medsökande.

Enligt 2 mom. skall på en medsökande som vid tiden för beslutsfattandet fyllt 15 år tillämpas en kortare boendetid än boendetiden enligt de allmänna villkoren för naturalisation. I oavbruten boendetid krävs fyra år i stället för sex år och förvärvad boendetid sammanlagt sex år. Boendetid kan förvärvas efter fyllda sju år. Av en medsökande som fyllt 15 år förutsätts att han eller hon uppfyller språkkunskapsvillkoret enligt de allmänna villkoren för naturalisation.

24 §. *Naturalisation av barn.* I paragrafen bestäms om sådana exceptionella situationer då den sökande är ett barn. I sådana fall förutsätts att den person som på barnets vägnar gjort ansökan själv är finsk medborgare. Huvudregeln är att barnet förvärvar finskt medborgarskap antingen vid födelsen eller på grund av födelse eller samtidigt med sin vårdnadshavare på ansökan eller efter anmälan av vårdnadshavaren. Det förekommer emellertid situationer då de ovan nämnda metoderna för förvärvande inte är möjliga och då det ändå är motiverat att barnet skall förvärva finskt medborgarskap. Bestämmelsen behövs t.ex. om en finsk medborgare får omvårdnaden av ett utländskt barn som dock inte adopteras. Det förekommer även fall då barnen till en person som tidigare på ansökan förvärvat finskt medborgarskap flyttar till Finland först efter att vårdnadshavaren redan naturaliserats. Det är fråga om en ny bestämmelse som syftar till att barnets fördel beaktas. Hänvisningen till medborgarskapskonventionen ovan i motiveringen till 23 § är också tillämplig i samband med naturalisation av barn.

Syftet med bestämmelsen är att underlätta naturalisation av barn när den vårdnadshavare som är barnets faktiska fostrare är finsk medborgare. Bestämmelsen är dock avsedd att användas endast i undantagsfall. En naturalisation är inte möjlig om inte barnet uppfyller de villkor för naturalisation som man inte får avvika från.

I bestämmelsen förhåller man sig på samma sätt som beträffande medsökande barn olika till barn under 15 år och barn som fyllt 15 år. Enligt bestämmelsen är beslutstidpunkten avgörande.

I 1 mom. bestäms om krav som ställs på den som gör ansökan. Den som gör ansökan

skall vara finsk medborgare och barnets vårdnadshavare. Ett tilläggskrav är att barnet skall bo hos den som gör ansökan. Syftet med undantagsbestämmelsen är inte att naturalisera barn som vistas utomlands. Man får nödvändigtvis inte uppgifter om egentligt bo och hemvist i fråga om ett barn under skolåldern. För att man skall kunna försäkra sig om att barnets egentliga bo och hemvist är i Finland bör den som gör ansökan vid behov bevisa att han eller hon faktiskt bor i Finland.

Enligt 2 mom. kan man om den sökande är ett barn under 15 år avvika från boendetiden och språkkunskapsvillkoret. Barnets egentliga bo och hemvist förutsätts emellertid vara i Finland. Möjligheten att avvika från både boendetiden och språkkunskapsvillkoret behövs eftersom den sökande även kan vara ett mycket litet barn.

I 3 mom. bestäms om barn som fyllt 15 år. Även då kan man avvika från boendetiden, men däremot inte från språkkunskapsvillkoret. Av ett barn krävs en oavbruten boendetid på fyra år i stället för sex år. Alternativt krävs av ett barn en förvärvad boendetid på sammanlagt sex år, varav de senaste två åren utan avbrott. Enligt bestämmelsen kan boendetid förvärvas efter fyllda sju år.

I 4 mom. hänvisas till 21 §. Om ett barn som fyllt 15 år tidigare varit finsk medborgare eller är medborgare i något nordiskt land tillämpas den boendetid på två år som gäller tidigare finska medborgare eller nordiska medborgare på honom eller henne utgående från hans eller hennes medborgarskapsstatus.

25 §. *Ansökan som är anhängig när den sökande blir myndig.* I paragrafen föreskrivs om verkan av att ett barn blir myndigt på en anhängig medborgarskapsansökan när barnet är sökande i en ansökan som vårdnadshavaren gjort eller medsökande i sin vårdnadshavares ansökan. Att bli myndig medan ansökan om medborgarskap behandlas har stor betydelse, eftersom syftet med naturalisering av ett barn kan vara ett annat än syftet med naturalisering av en myndig. När ett barn naturaliseras är det ytterst viktigt att barnets fördel beaktas. Vid naturalisering av en vuxen beaktas inte bara individens intresse utan också statens intressesynpunkter beaktas mera. Rättshandlingsförmågan avslutar rätten för barnets tidigare vårdnadshavare att agera

för ett barn som blivit myndigt, eftersom en myndig i ett ärende som gäller dennes medborgarskap inte kan bemötas som ett barn som tas om hand. Den som har blivit myndig har efter det självständig behörighet i sitt eget medborgarskapsärende. Det är fråga om en ny bestämmelse.

I 1 mom. föreskrivs om verkningar av att en medsökande blir myndig på den sökandes ansökan. Att medsökanden blir myndig medför att den som blivit myndig skall komplettera ansökningen för egen del. Kompletteringen innebär utöver den tidigare medsökandes viljeförklaring angående en fortgång av naturaliseringsproceduren att de uppgifter som inte var nödvändiga som medsökande införskaffas. I praktiken kommer man att förfara så att en medsökande som blivit myndig fyller i en ny ansökningsblankett i egenskap av sökande. Ansökningen behandlas samtidigt med och i anslutning till den tidigare ansökningen och således krävs inte någon särskild handläggningsavgift. Den sökande behöver inte vidta några åtgärder för att behandlingen av ansökan skall fortsätta för hans eller hennes del och för de eventuella minderåriga medsökandes del som finns med i ansökan.

I 2 mom. föreskrivs om verkningarna av att ett barn blir myndigt i de fall då vårdnadshavaren har gjort ansökan på barnets vägnar. Enligt bestämmelsen förutsätter en fortsatt behandling av ansökan efter att den sökande blivit myndig att han eller hon skriftligt bekräftar den ansökan som gjorts av den tidigare vårdnadshavaren. Genom bekräftelsen visar den som blivit myndig sin vilja att förvärva finskt medborgarskap och tar ställning till att de uppgifter som lämnats om honom eller henne i den tidigare ansökan är riktiga. Efter bekräftelsen fortsätter behandlingen av ansökan på ansökan av den som blivit myndig och inte på ansökan av den tidigare vårdnadshavaren. Om ansökan inte bekräftas, avslås den.

Enligt 3 mom. skall Utlänningsverket sätta ut en tid under vilken ansökan skall kompletteras eller bekräftas. Den utsatta tiden får inte vara oskälig. I bestämmelsen föreskrivs dessutom om den boendetid som krävs av en sökande som kompletterat eller bekräftat sin ansökan. I vartdera fallet skall på den sökan-

de tillämpas den boendetid som krävs av en medsökande som fyllt 15 år eller av ett barn som fyllt 15 år. Av den sökande förutsätts bara fyra års oavbruten boendetid i stället för sex år och i stället för åtta års förvärvad boendetid endast sex år. Boendetiden kan förvärvas efter fyllda sju år. För att lindring enligt bestämmelsen skall kunna tillämpas, förutsätts det dock att den sökande uppfyller villkoret för minskad boendetid innan myndighetsåldern uppnåtts.

4 kap. **Finskt medborgarskap efter anmälan**

26 §. *Utlänning vars far är finsk medborgare.* Paragrafen gör det möjligt för en utlänning att förvärva finskt medborgarskap om fadern vid barnets födelse var finsk medborgare. Bestämmelsen kompletterar förvärv av medborgarskap vid födelsen som föreslås i 9 §. Bestämmelsen täcker barn som fötts utomlands utom äktenskap samt personer som är myndiga när faderskapet fastställs. Det är delvis fråga om en ny bestämmelse vars syfte är att främja jämlikheten mellan könen och barnens rättsliga jämställdhet.

Om det föreslagna flerfaldiga medborgarskapet godkänns leder detta till att den sökande behåller sitt tidigare medborgarskap om lagstiftningen i medborgarstaten i fråga och praxis som bygger på denna tillåter detta.

Enligt gällande medborgarskapslag förvärvade ett utom äktenskap fött barn till en finsk man inte finskt medborgarskap endast på den grunden att faderskapet fastställts. Barnet förvärvade finskt medborgarskap om föräldrarna gifter sig (3 §) eller efter anmälan (3 a §). En person som blivit myndig kan inte förvärva medborgarskap i något av dessa fall. Vid legitimation förutsätts det att åtminstone den ena av föräldrarna är barnets vårdnadshavare. Gör man anmälan skall fadern vara vårdnadshavare och barnet bo i Finland. Jämfört med nuläget skulle den föreslagna paragrafen göra det lättare för ett barn till en finsk man att förvärva medborgarskap.

Enligt paragrafen har alla de personer rätt att förvärva finskt medborgarskap efter anmälan vars fader vid barnets födelse var finsk medborgare och som inte har förvärvat med-

borgarskap med stöd av 9 §. Fastställt faderskap ger personen rätt till finskt medborgarskap. Fadern behöver inte vara vårdnadshavare i de fall då anmälan görs för barnet.

Paragrafen skall tillämpas på personer som fötts utom äktenskapet, om fadern vid barnets födelse var finsk medborgare och modern utlänning. Paragrafens 1 punkt skall tillämpas på ett sådant i Finland fött utländskt barn vars faders faderskap har fastställts först efter att personen fyllt 18 år eller ingått äktenskap. Paragrafens 2 punkt skall tillämpas på varje person som fötts utomlands och vars faders faderskap har fastställts. I detta fall har det ingen betydelse om faderskapet fastställs innan personen fyllt 18 år eller ingått äktenskap eller först senare.

Ett barn som föds utanför Finland utom äktenskapet av en finländsk fader och en utländsk moder får inte finskt medborgarskap enbart på grund av fastställande av faderskapet, utan först efter anmälan, eftersom olika staters faderskapsavgöranden kan stå i strid med Finlands rättsordning och emedan de finska myndigheterna behöver försäkra sig om barnets födelse och mannens faderskap på grundval av tillförlitliga dokument.

27 §. *Adoptivbarn som fyllt tolv år.* I paragrafen föreskrivs om förutsättningarna för ett utländskt barn att förvärva finskt medborgarskap i de fall då barnet har fyllt 12 år och barnets adoptivförälder är finsk medborgare. Paragrafen kompletterar den föreslagna 10 § enligt vilken adoptivbarn under 12 år förvärvade finskt medborgarskap direkt med stöd av lag.

Om det föreslagna flerfaldiga medborgarskapet godkänns leder detta till att den sökande behåller sitt tidigare medborgarskap om lagstiftningen i medborgarstaten i fråga och praxis som bygger på denna tillåter detta.

Enligt 3 b § i gällande lag förvärvade ett utländskt adoptivbarn efter anmälan finskt medborgarskap, om åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare och vårdnaden om barnet tillkommer denna förälder och adoptionen är giltig i Finland.

Enligt paragrafen förvärvade ett adoptivbarn som fyllt 12 år finskt medborgarskap efter anmälan om åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare och adoptionen är giltig i Finland. Det föreslås att den

finska adoptivföräldern inte behöver vara barnets vårdnadshavare. Då motsvarar bestämmelsen de bestämmelser i vilka barnet förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag eller efter anmälan på basis av föräldrarnas finska medborgarskap.

28 §. *Ung person.* I paragrafen föreskrivs om möjligheten för en ung person som länge bott i Finland att förvärva finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan. Syftet med bestämmelsen är att ge en utlänning som bott i Finland under en stor del av sin barndom eller ungdom medborgarskap genom underlättat förfarande. En sådan person antas ha acklimatiserat sig så väl i det finska samhället att det är ändamålsenligt att bevilja honom eller henne finskt medborgarskap efter anmälan. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 5 § i den nuvarande medborgarskapslagen med tanke på tidpunkten för anhängiggörande av anmälan och längden på boendetiden.

Om det föreslagna flerfaldiga medborgarskapet godkänns leder detta till att den sökande behåller sitt tidigare medborgarskap om lagstiftningen i medborgarstaten i fråga eller praxis som bygger på denna tillåter detta.

Enligt artikel 6 punkt 4 i medborgarskapskonventionen skall en konventionsstat underlätta förvärv av medborgarskap för de persongrupper som uppräknas i den. I punkt 4 underpunkt f nämns en person som bor lagligen och permanent i en konventionsstat och vars boende i denna stat har börjat innan personen fyllt 18 år. Konventionen överlåter åt konventionsstaten att besluta om längden på den krävda boendetiden.

I artikel 6 punkt 4 underpunkt e i konventionen nämns de personer för vilka förvärv av medborgarskap skall underlättas, dvs. personer som fötts och bor i konventionsstaten.

I det nordiska avtalet om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap (FördrS 21/1999) bestäms om likställande av hemvist i en nordisk stat med hemvist i en annan nordisk stat (artikel 1). I paragrafen föreslås att bestämmelsen i avtalet intas i författningen.

Enligt 1 mom. skall en ung person som fyllt 18 men inte 23 år ha rätt att förvärva finskt medborgarskap efter anmälan, om hans

eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland sammanlagt minst tio år från det anmälan gjordes, varav de två senaste åren utan avbrott. Enligt definitionen på egentligt bo och hemvist i den föreslagna 7 § skall av den sökande förutsättas rätt till permanent vistelse i Finland enligt utlänningslagstiftningen. Av den sökande förutsätts dessutom att han eller hon inte har dömts till fängelsestraff. Det föreslås att ett utdömt fängelsestraff förhindrar anmälningsförfarandet, eftersom naturalisation enligt prövning då anses vara ändamålsenligare.

I 2 mom. föreskrivs om möjligheten att avvika från förutsättningarna enligt 1 mom. Av en person som fötts i Finland krävs i stället för 10 års boende sammanlagt sex år, varav de senaste två åren utan avbrott. Boende i något annat nordiskt land skall likställas med boende i Finland. Likställelsen gäller dock endast fem år före anmälan gjordes och endast tills den sökande fyllt 16 år.

I 3 mom. föreskrivs om de särskilda situationer där personen inte har rätt till medborgarskap enligt 1 mom. Om personen har förlorat finskt medborgarskap på grund av att han eller hon lämnat oriktiga uppgifter, skall han eller hon inte ha rätt att återförvärva medborgarskap efter anmälan. I annat fall kunde förlust av medborgarskap förbli utan avsedd betydelse. Det föreslås att i 33 § föreskrivs om förlust av medborgarskap på denna grund.

I 4 mom. föreskrivs om situationer där försvarstillstånd har införts enligt lagen om detta (1083/1991). Under försvarstillstånd kan en medborgare eller tidigare medborgare i en fiendestat inte förvärva medborgarskap efter anmälan.

29 §. *Tidigare finsk medborgare.* I paragrafen föreskrivs om tidigare finska medborgares möjlighet att återförvärva sitt finska medborgarskap efter medborgarskapsanmälan. Syftet med bestämmelsen är att garantera finskt medborgarskap för personer som antas ha bra beredskap för att anpassa sig till det finska samhället. Om den sökande inte uppfyller villkoret för boende i Finland enligt bestämmelsen, kan han eller hon förvärva finskt medborgarskap genom underlättat ansökningsförfarande enligt 21 §. Det är fråga om en ny bestämmelse.

Om det föreslagna flerfaldiga medborgarskapet godkänns leder detta till att den sökande behåller sitt tidigare medborgarskap om lagstiftningen i medborgarstaten i fråga och praxis som bygger på denna tillåter detta.

Enligt 1 mom. har en myndig, tidigare finsk medborgare rätt till finskt medborgarskap, om hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland från det anmälan gjordes och dessförinnan sammanlagt minst 10 år, varav de senaste två åren utan avbrott. Enligt definitionen på egentligt bo och hemvist i den föreslagna 7 § skall av den sökande förutsättas rätt till permanent vistelse i Finland enligt utlänningslagstiftningen.

Enligt 2 mom. skall en tidigare finsk medborgare ha rätt att återförvärva medborgarskap genom ett anmälningsförfarande, om han eller hon har förlorat sitt medborgarskap, när han eller hon fyllt 22 år, på den grunden att han eller hon inte har tillräcklig anknytning till Finland. I den föreslagna 34 § föreskrivs om förlust av medborgarskap på grund av otillräcklig anknytning (1 mom.) och om tillräcklig anknytning (2 mom.). Det förutsätts dessutom att den sökande inte har fått information om risken för förlust. I den föreslagna 37 § föreskrivs om Utlänningsverkets skyldighet att lämna information. Täckande meddelande är dock omöjligt, eftersom befolkningsdatasystemet inte innehåller information om samtliga finska medborgare. Även om en person har antecknats i befolkningsdatasystemet, kan hans eller hennes adressuppgifter vara föråldrade eller saknas totalt.

Avsikten med 2 mom. är att ge möjlighet att på skäligen grunder återförvärva medborgarskap, eftersom personen i sådana fall nödvändigtvis inte skulle ha förlorat sitt medborgarskap, om han eller hon hade fått information om förfarandet för att förhindra detta. Av den sökande förutsätts inte boende i Finland. Enligt den föreslagna 44 § 1 mom. kan anmälan också anhängiggöras utomlands. Det är fråga om en ny bestämmelse.

I 3 mom. föreskrivs om situationer där en tidigare finsk medborgare inte kan återförvärva sitt medborgarskap efter anmälan som avses i 1 mom. Om personen har förlorat finskt medborgarskap på grund av att han el-

ler hon lämnat oriktiga uppgifter, skall han eller hon inte ha rätt att återförvärva medborgarskap efter anmälan. Enligt förslaget skall i 28 § 3 mom. föreskrivas om motsvarande hinder för anmälningsförfarandet.

30 §. *Nordisk medborgare*. I paragrafen föreskrivs om möjligheten enligt avtalet om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap (FördrS 21/1999) för nordiska medborgare att efter anmälan förvärva medborgarskap i en annan avtalsstat. Samtliga nordiska länder är avtalsstater. Syftet med avtalet är att göra det lättare för en medborgare i en avtalsstat att förvärva medborgarskap i en annan avtalsstat. En uppfattning att de nordiska samhällena är likadana ligger bakom avtalet. På basis av avtalet är det ändamålsenligt att bevilja medborgarskap genom underlättat förfarande, eftersom en nordisk medborgare kan anses snabbt acklimatisera sig i det finska samhället. Till innehållet motsvarar bestämmelsen 10 § 4—5 mom. i gällande medborgarskapslag.

Om det föreslagna flerfaldiga medborgarskapet godkänns leder detta till att den sökande behåller sitt tidigare medborgarskap om lagstiftningen i medborgarstaten i fråga och praxis som bygger på denna tillåter detta.

I 1 mom. föreskrivs om nordiska medborgares förutsättningar att förvärva finskt medborgarskap. Enligt bestämmelsen förutsätts av den sökande 18 års ålder och att hans eller hennes egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste sex åren. Dessutom förutsätts det att han eller hon inte under denna tid har dömts till frihetsstraff. Den sökande behöver inte vara infödd nordisk medborgare, men han eller hon bör ha förvärvat sitt medborgarskap på något annat sätt än genom naturalisation. Sålunda bör han eller hon ha förvärvat medborgarskap antingen direkt med stöd av lag eller genom anmälningsförfarandet.

I 2 mom. föreskrivs om möjligheten för en nordisk medborgare som är tidigare finsk medborgare att återförvärva sitt finska medborgarskap. Av den sökande förutsätts endast att hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns i Finland och att han eller hon efter att ha förlorat sitt finska medborgarskap utan avbrott varit medborgare i någon avtalsstat. Det är av ingen betydelse på vilken grund

den sökande tidigare förvärvat finskt medborgarskap.

31 §. *Tidpunkten för förvärv av medborgarskap.* I paragrafen föreskrivs om den tidpunkt då finskt medborgarskap anses ha förvärvats efter anmälan. Medborgarskap anses ha förvärvats retroaktivt den dag då anmälan har anhängiggjorts hos den behöriga myndigheten. Den behöriga myndigheten är antingen den lokala polisen eller en beskickning. Förvärv av medborgarskap redan då förutsätter dock att alla villkor för förvärv av medborgarskap har uppfyllts på dagen för anhängiggörandet. Om någon av villkoren uppfylls först efter dagen för anhängiggörandet, men innan anmälan avgörs, anses medborgarskap ha förvärvats först den dag då samtliga villkor för förvärv av medborgarskap uppfylls. Till innehållet motsvarar bestämmelsen 12 § i gällande lag samt den vedertagna tillämpningspraxisen.

5 kap. **Förlust och behållande av finskt medborgarskap**

32 §. *Inverkan av upphävande av faderskap.* I paragrafen föreskrivs om vilken inverkan upphävande av faderskap har på medborgarskap. Enligt propositionen kan upphävande av faderskap leda till att medborgarskapet förloras. Beslutet skall prövas och det är knutet till en bestämd tid. Avsikten med den bestämda tiden är att förhindra att det osäkra rättsläget fortsätter. Om beslut om förlorande av medborgarskap fattas, kvarstår hos barnet en ställning som tidigare finsk medborgare med därtill hörande underlättade möjligheter att återfå finskt medborgarskap. Bestämmelsen gäller bara de barn vars finska medborgarskap har grundat sig på faderns finska medborgarskap och upphävande av faderskap. Det är fråga om en ny bestämmelse. Eftersom motsvarande bestämmelse saknas i den nuvarande medborgarskapslagen, tillämpas lagen så att upphävande av faderskap inte påverkar medborgarskapet.

I artikel 7 i medborgarskapskonventionen anges de fall då en medlemsstat i sin nationella lagstiftning kan bestämma om förlust av medborgarskap. Medborgarskapskonventionen låter medlemsstaten avgöra formen för förlust av medborgarskap. Sålunda kan en

medlemsstat i sin nationella lagstiftning bestämma att medborgarskap förloras antingen direkt med stöd av lag eller genom beslut av en myndighet. Enligt artikel 7 punkt 1 underpunkt f kan upphävande av faderskap leda till förlust av medborgarskap. En förutsättning är att barnet har förvärvat medborgarskapet direkt med stöd av lag. Dessutom kan upphävande av faderskap inverka på medborgarskapet endast om det medan barnet är minderårigt konstateras att den man, enligt vars medborgarskap barnet har ansetts förvärva medborgarskap i medlemsstaten, inte var barnets fader. Förlust av medborgarskap får enligt artikel 7 punkt 3 inte heller i detta fall leda till statslöshet.

Enligt artikel 5 punkt 1 i FN:s konvention om förhindrande av statslöshet är förlust av medborgarskap på grund av upphävande av faderskap inte möjlig om det leder till statslöshet.

Enligt 1 mom. tillämpas bestämmelsen både på barn som föds i och utanför äktenskap. I det senare fallet borde barnet ha fått finskt medborgarskap direkt med stöd av lag, antingen genom fastställande av faderskap eller genom legitimation. Om faderskapet hos den äkta mannen till barnets mor har upphävts innan barnet fyllt fem år, kan beslut fattas om att barnet förlorar sitt finska medborgarskap. Beslutet kan också fattas i det fall då talan om upphävande av faderskapet har väckts innan barnet fyllt fem år. När det gäller fastställt faderskap börjar den utsatta tiden på fem år från fastställandet av faderskapet. På motsvarande sätt kan beslut om förlust av medborgarskap fattas också när talan om upphävande av faderskapet har väckts inom fem år från fastställandet av faderskapet.

Enligt den föreslagna 4 § som gäller förhindrande av statslöshet skall upphävande av faderskap inte inverka på barnets finska medborgarskap, om förlusten av finskt medborgarskap leder till att barnet blir statslöst. Ett sådant fall kan komma i fråga t.ex. när en finsk mans och en utländsk kvinnas barn som fötts inom äktenskapet i utlandet inte har förvärvat något medborgarskap från sin mor eller grund av födelseorten, och om den finländska mannens faderskap senare upphävs.

I 2 mom. föreskrivs om den prövning som

skall göras före beslutet om förlust av medborgarskap. Beslutet skall fattas utifrån en helhetsbedömning av barnets situation och vid bedömningen skall i synnerhet barnets ålder och anknytning till Finland beaktas. Ju äldre barn det är fråga om, desto tyngre skall skälen vara för att beslutet skall kunna fattas, eftersom ett äldre barn redan har personliga anknytning till Finland. Däremot kan beslutet fattas t.ex. om faderskapet har upphävts inom kort efter barnets födelse eller om barnet bor utomlands eller skall flytta från Finland.

Beslut om förlust av medborgarskap fattas av Utlänningsverket på grundval av den föreslagna behörighetsbestämmelsen i 3 §. Ändring i beslutet kan sökas hos förvaltningsdomstolen.

33 §. *Förlust av medborgarskap på grund av lämnande av oriktiga uppgifter.* Enligt propositionen kan lämnandet av oriktiga eller vilseledande uppgifter eller hemlighållandet av uppgifter leda till förlust av medborgarskap som beviljats på ansökan eller anmälan. Beslut om förlust av medborgarskap kan fattas om det efter att medborgarskapet beviljats framgår att den sökande lämnat eller hemlighållit en väsentlig uppgift. Uppgiften skall vara av sådan betydelse att den sökande inte skulle ha beviljats medborgarskap om uppgiften hade funnits till hands när beslutet fattades. Beslutet om förlust av medborgarskap skall prövas och det är knutet till en bestämd tid. Avsikten med den bestämda tiden är att förhindra att det osäkra rättsläget fortsätter. Om beslut om förlust fattas, kvarstår hos personen en ställning som tidigare finsk medborgare. Det är fråga om en ny bestämmelse, var syfte är att i förskott förhindra lämnande av oriktiga uppgifter eller hemlighållande av uppgifter. Å andra sidan är syftet med bestämmelsen att möjliggöra ingripande i efterskott då medborgarskapet redan beviljats.

I artikel 7 i medborgarskapskonventionen uppräknas de fall då en konventionsstat i sin nationella lagstiftning kan besluta om förlust av medborgarskap. Sätten för förlust (förlust, förfall, upphävande) får bestämmas av konventionsstaten. Enligt artikel 7 punkt 1 underpunkt b nämns förvärv av en konventionsstats medborgarskap bl.a. genom att oriktiga uppgifter lämnas eller en väsentlig omständighet hemlighålls som möjliga grunder för

förlust av medborgarskap. Enligt artikel 7 punkt 2 kan en konventionsstat i vissa fall föreskriva om förlust av ett barns medborgarskap då dess förälders medborgarskap anses ha gått förlorat. Enligt konventionen kan förlust av medborgarskap på grund av lämnande av oriktiga uppgifter eller hemlighållande av väsentliga omständigheter leda till motsvarande förlust för ett barn, förutsatt att barnets andra förälder inte är medborgare i medlemsstaten i fråga.

Enligt artikel 8 punkt 2 underpunkt b i FN:s konvention om begränsning av statslöshet kan en medlemsstat besluta om förlust av medborgarskap, om medborgarskapet förvärvats genom lämnande av oriktiga uppgifter eller bedrägeri. Enligt artikel 6 kan medlemsstaten besluta att också barnet till en sådan person förlorar sitt medborgarskap. Beslut om förlusten av ett barns medborgarskap kan dock inte fattas om det leder till att barnet blir statslöst.

Enligt 1 mom. skall förlusten av en sökandes medborgarskap begränsas till finskt medborgarskap som beviljas på ansökan eller efter anmälan. När ansökan eller anmälan lämnas in ger den sökande till myndigheterna de uppgifter som ansökan eller anmälan bygger på. Dessa uppgifter borde givetvis stämma överens med de uppgifter som den sökande lämnat myndigheterna i samband med andra ansökningar eller vid andra kontakter. Under behandlingen av ärendet kan den sökande ända tills beslutet fattas underrätta den myndighet som behandlar ärendet, om de uppgifter som han eller hon tidigare lämnat är bristfälliga eller oriktiga.

I bestämmelsen ställs också villkor som gäller naturen av en oriktig uppgift som eventuellt kan leda till förlust av medborgarskap. Uppgiften bör vara på så sett väsentlig att den hade påverkat beslutets innehåll. Beslutet om förlust förutsätter således visshet om att den sökande inte skulle ha beviljats finskt medborgarskap om uppgiften hade varit tillgänglig. I bestämmelsen nämns som exempel på väsentliga uppgifter oriktig uppgift om identiteten. Också en annan väsentlig och oriktig uppgift, t.ex. om vistelse i Finland, kunde leda till att medborgarskapet förloras.

I 2 mom. ges möjlighet att fatta beslut om

förlust av medborgarskap också i fråga om barn, om barnet har förvärvat finskt medborgarskap på grund av en i 1 mom. avsedd person. Barnet har således fått medborgarskapet antingen tillsammans med sin vårdnadshavare på dennes ansökan eller anmälan eller på grund av en separat medborgarskapsansökan eller -anmälan som en förälder eller annan vårdnadshavare har gjort på barnets vägnar. Barnet kan dessutom ha förvärvat finskt medborgarskap vid födelsen eller på grund av födelsen på basis av föräldrarnas medborgarskap. Ett barn kan dock inte förlora medborgarskapet om den ena föräldern är finsk medborgare.

I 3 mom. föreskrivs om den prövning som görs före beslutet om förlust av medborgarskap. Beslutet skall fattas utifrån en helhetsbedömning av personens situation och vid bedömningen skall beaktas förutom hur klandervärd gärningen är de omständigheter som hängt samman med den samt den sökandes anknytning till Finland. När det gäller barn bör barnets ålder och anknytning till Finland beaktas vid bedömningen. Om barnet har haft andel i lämnandet av oriktiga uppgifter eller hemlighållandet av uppgifter, skall gärningens klandervärdhet och de omständigheter som hänför sig till gärningen beaktas också för barnets del. Enligt 4 § kan beslut inte fattas om det leder till statslöshet.

Enligt 4 mom. kan beslut om förlust av medborgarskap inte fattas, om minst fem år förflutit sedan beslutet om beviljande av medborgarskap fattades. Det avgörande är dagen då beslutet fattades, inte dagen då medborgarskapets rättsverkningar började, eftersom medborgarskap i anmälningsförfarandet beviljas retroaktivt från tidpunkten då anmälan anhängiggjordes. Om dock ärendet anhängiggjorts innan den utsatta tiden på fem år gått ut, kan ett beslut fattas ännu därefter. Om den sökande har fått ett villkorligt beslut om naturalisation, räknas tiden på fem år från det att det konstateras att villkoret uppfylls eller från att ett beslut givits i stället för detta.

Även om det hos den som förlorat medborgarskap kvarstår en ställning som tidigare finsk medborgare, har personen enligt propositionen inte rätt att återfå finskt medborgarskap efter anmälan med stöd av 28—29 §. Om anmälningsförfarandet inte hindras, skul-

le beslutet om förlust av medborgarskap inte ha den betydelse som avsetts.

Beslut om förlust av medborgarskap fattas av Utlänningsverket på grundval av den föreslagna behörighetsbestämmelsen i 3 §. Ändring i beslutet kan sökas hos förvaltningsdomstolen.

34 §. *Behållande eller förlust av medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder.* I paragrafen bestäms om förlust av finskt medborgarskap direkt med stöd av lag i fall då personen inte har anknytning till Finland samt om behållande av finskt medborgarskap i övriga fall. Syftet med bestämmelsen är att å ena sidan bryta medborgarskapsbandet mellan individen och staten endast i sådana fall då individen inte längre har någon anknytning alls till staten eller om anknytningen är mycket svag. Å andra sidan syftar bestämmelsen till att göra det så lätt som möjligt att behålla medborgarskap både med tanke på individen och myndigheten. Det är fråga om en ny bestämmelse när det gäller att definiera tillräcklig anknytning.

Enligt 8 b § i gällande medborgarskapslag föreskrivs om förlust eller behållande av medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder. Enligt 3 mom. förlorar ett barn under vissa förutsättningar sitt medborgarskap samtidigt som barnets förälder förlorar sitt medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder. Enligt den föreslagna bestämmelsen förlorar barnet inte sitt medborgarskap på dessa grunder.

Enligt artikel 7 punkt 1 underpunkt e i medborgarskapskonventionen kan en medlemsstat i sin nationella lagstiftning bestämma om förlust av medborgarskap på denna grund, om personen bor utanför medlemsstaten i fråga.

Enligt artikel 7 punkt 5 i FN:s konvention om begränsning av statslöshet kan en medlemsstat i sin nationella lagstiftning bestämma att bevarandet av medborgarskap i ett år efter att en utanför medlemsstaten född medborgare blivit myndig beror på om personen bor i denna medlemsstat eller har registrerats vid en myndighet i medlemsstaten.

Enligt 1 mom. förlorar en person som också har medborgarskap i någon främmande stat och som inte har ett tillräcklig anknytning till Finland sitt finska medborgarskap

när han eller hon fyller 22 år.

I 2 mom. definieras vad som avses med ett tillräcklig anknytning. Enligt 2 mom. 1 punkten förlorar en person som är född i Finland och har en hemkommun i Finland inte sitt finska medborgarskap när han eller hon fyller 22 år. Med att vara född i Finland avses den fysiska födelseorten och inte den folkbokföringsmässiga födelsehemkommunen. Enligt 2 punkten förlorar en person vars hemkommun har funnits i Finland i sammanlagt minst sju år inte heller sitt finska medborgarskap. Den fastställda tiden skall ha förflutit innan personen fyller 22 år. Med hemkommun i Finland likställs med stöd av artikel 3 i det nordiska avtalet om medborgarskap hemvist i en annan avtalsstat eller i andra avtalsstater. I 3 punkten bestäms om ytterligare möjligheter att förhindra förlust av medborgarskap. Enligt underpunkt a kan en person efter att ha fyllt 18, men inte 22 år skriftligen meddela en beskickning som fungerar som finsk förvaltningsmyndighet eller en magistrat att han eller hon vill behålla sitt finska medborgarskap. Meddelandet ges i allmänhet till den finska beskickningen eftersom det i de flesta fall är fråga om personer som är bosatta utomlands. I bestämmelsen har givandet av meddelande inte bundits till någon beskickning eller någon magistrat utgående från personen boningsort eller utgående från någon annan faktor. Vidare kan förlust av medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder enligt 2 mom. 3 punkten underpunkt b förhindras genom att personen har fått finskt pass efter att ha fyllt 18 år men inte 22 år eller enligt underpunkt c genom att personen fullgjort värnplikt eller civiltjänst i Finland. Behållandet av finskt medborgarskap kan lätt kontrolleras med hjälp av den tillräckliga anknytningen som definieras i 2 mom.

35 §. *Befrielse från finskt medborgarskap.* I paragrafen bestäms om möjligheten att på ansökan befrias från finskt medborgarskap. Enligt 8 § 1 punkten i gällande medborgarskapslag förlorar en finsk medborgare sitt medborgarskap direkt med stöd av lag om han eller hon på ansökan eller på ett därmed jämförbart sätt förvärvar utländskt medborgarskap. På grund av det föreslagna godkännandet av flerfaldigt medborgarskap beräknas antalet ansökningar om befrielse öka.

Om en finsk medborgare som bor utomlands ansöker om medborgarskap i den stat han bor, kan befrielse från det finska medborgarskapet ställas som ett villkor för att medborgarskap skall beviljas. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra befrielse från finskt medborgarskap på motiverade grunder. Enligt 4 § om förhindrande av statslöshet kan man inte befrias från ett medborgarskap om befriandet leder till statslöshet. Till sakinnehållet motsvarar bestämmelsen huvudsakligen 9 § i gällande medborgarskapslag.

Enligt mom. 1 är det möjligt att befrias från ett medborgarskap om den sökande förutom det finska medborgarskapet också har medborgarskap i någon främmande stat. Enligt bestämmelsen är det i princip möjligt att befrias från ett medborgarskap även om den sökande inte ännu är medborgare i en främmande stat.

Enligt 1 mom. är befrielse från medborgarskap inte alltid möjlig om den sökande bor i Finland. Enligt artikel 8 punkt 2 i medborgarskapskonventionen kan en sådan begränsning göras. Syftet med bestämmelsen är att förhindra att olika medborgargrupper försätts i ojämlig ställning i förhållande till varandra på basis av antalet medborgarskap. En person som är bosatt i Finland kan befrias från finskt medborgarskap endast om ansökan grundar sig på annat än undvikande av den skyldighet som finskt medborgarskap medför. En sådan skyldighet kan anses vara t.ex. fullgörande av värnplikt. I ansökan skall anges orsaken till varför befrielse söks. Bestämmelsen överensstämmer med principen om ett effektivt medborgarskap. Om en person har fler än ett medborgarskap, anses medborgarskapet i bopättningsstaten vara personens effektiva medborgarskap. Önskar personen befrias från något medborgarskap är det naturligt att han eller hon ansöker om befrielse från något annat medborgarskap än medborgarskapet i bopättningsstaten. För en finsk medborgare som är bosatt utomlands är det finska medborgarskapet vanligtvis inte personens effektiva medborgarskap om personen förutom det finska medborgarskapet även har ett annat medborgarskap. En sådan finsk medborgare kan med stöd av 45 § 3 mom. värnpliktslagen (452/1950) av särskilda skäl på ansökan befrias från beväringstjänst under fredstid.

I 2 mom. bestäms om sådana fall då den sökande inte har andra medborgarskap än det finska. För att förhindra statslöshet kan den sökande befrias från sitt finska medborgarskap endast genom ett beslut vars ikraftträdande förutsätter att den sökande inom den tid som nämns i beslutet får utländskt medborgarskap och lämnar en redogörelse för detta inom utsatt tid enligt beslutet. När redogörelse har fått ges den sökande ett intyg om att villkoret uppfylls.

Enligt den föreslagna 3 § beslutar Utlänningsverket om befrielse från finskt medborgarskap. Ändring i beslutet kan sökas hos förvaltningsdomstolen.

6 kap. **Bestämmande av medborgarskapsstatus och myndigheters meddelanden**

36 §. *Bestämmande av medborgarskapsstatus.* I paragrafen föreskrivs om möjligheten att begära att medborgarskapsstatus bestäms. Enligt den föreslagna bestämmelsen om behörighet i 3 § 1 mom. angår bestämmandet på Utlänningsverket. Bestämmande av medborgarskapsstatus behövs i de fall då tillräckligt noggranna uppgifter om grunderna för förvärv, behållande eller förlust av medborgarskap saknas. Syftet med bestämmelsen är att utreda medborgarskapsstatus i de situationer där medborgarskapsstatus inte är känd och förbättra enhetligheten av uppgiften om en persons medborgarskapsstatus i olika myndigheters personregister. Det är fråga om en ny bestämelse.

Enligt 1 mom. kan en myndighet eller en privatperson begära bestämmande av medborgarskapsstatus. Enligt bestämmelsen skall begäran basera sig på en sak som med tanke på myndigheten eller privatpersonen är betydande. Sådana är enligt bestämmelsen om finskt medborgarskap föreligger, en därtill hörande rättighet eller skyldighet, om en anteckning i en myndighets personregister är korrekt och en utlännings vistelse i Finland. Dessutom nämns i bestämmelsen någon annan därmed jämförbar orsak. Ovisshet om finskt medborgarskap eller om tidigare finskt medborgarskap kan hänföra sig till eventuell förlust eller behållande av finskt medborgarskap eller överföring av föräldrarnas medbor-

garskap till ett barn. En person som vistas i utlandet kan vända sig till en finsk beskickning för att få konsulära tjänster med åberopande av sitt finska medborgarskap även om han eller hon inte kan förete något bevis på ärendet. En person kan under vissa förutsättningar befrias från fullgörande av värnplikt som ansluter sig till finskt medborgarskap om personen i fråga förutom finskt medborgarskap har också medborgarskap i någon främmande stat. Ovisshet om medborgarskapsstatus kan bero på att personen i fråga har medborgarskap i flera stater. En myndighet kan sakna information om en i sin personregister införd persons medborgarskapsstatus. En utlännings vistelse i eller flyttning till Finland kan påverkas till exempel av hans eller hennes föräldrars finska medborgarskap. Någon annan därmed jämförbar orsak förutsätts ha motsvarande betydelse med tanke på myndigheternas arbete eller i fråga om en privatperson.

Enligt 2 mom. skall Utlänningsverket sträva efter att bestämma medborgarskapsstatus för en person som har hemkommun i Finland och vars medborgarskap är okänt. Syftet med bestämmelsen är att utreda medborgarskapsstatus och den rättsliga ställningen i anslutning till medborgarskapsstatus för den utländska befolkningen som vistas i Finland. Behovet att bestämma medborgarskapsstatus kommer i fråga t.ex. om en person som flyttar till Finland inte har något nationellt pass som utfärdats av en stat, utan något annat resedokument. Medborgarskapsstatus skall dock inte bestämmas om personens identitet till övriga delar är oklar. I ett sådant fall är det omöjligt att bestämma personens medborgarskapsstatus, eftersom tillräcklig kännedom om de personuppgifter som ligger till grund för bestämmandet saknas.

37 §. *Information om behållande av finskt medborgarskap.* I paragrafen föreskrivs om Utlänningsverkets uppgifter för att informera om risken för att det finska medborgarskapet förloras och om möjligheten att behålla medborgarskapet. Bestämmelsen hänför sig till behållande eller förlust av medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder som föreslås i 34 § 1—2 mom. Syftet med bestämmelsen är att det i god tid skall meddelas under vilka omständigheter en person förlorar sitt finska

medborgarskap direkt med stöd av lag vid uppnående av 22 års ålder. Bestämmelsen är nödvändig för att de personer som eventuellt riskerar att förlora sina medborgarskap skall kunna vidta åtgärder för att förhindra detta. Det är fråga om en ny bestämmelse.

Enligt 1 mom. samlas ur befolkningsdatasystemet varje år uppgifter om de finska medborgare som innevarande år fyller 18 år. Uppgifterna samlas av Befolkningsregistercentralen. Den eventuella förlusten av medborgarskapet när personen fyller 22 år gäller bara personer som förutom det finska medborgarskapet har medborgarskap i någon främmande stat. I befolkningsdatasystemet finns dock även sådana finska medborgare vars övriga medborgarskap inte är kända och som således inte har kunnat införas i befolkningsdatasystemet. På grund av detta borde de uppgifter som samlas in gälla hela åldersklassen. När uppgifter samlas intas dock enbart de personer med som i datasystemet har en adress där han eller hon är anträffbar. När uppgifter samlas intas dock inte heller sådana finska medborgare med som har haft hemkommun i Finland i sammanlagt minst sju år, eftersom en sådan person inte kan förlora sitt finska medborgarskap direkt med stöd av lag vid uppnående av 22 års ålder.

Enligt 2 mom. skall en anvisning skickas eller befordras på något annat sätt till de personer som valts ut när uppgifterna samlats in. I anvisningen klargörs hur finskt medborgarskap förloras direkt med stöd av lag vid uppnående av 22 års ålder och beskrivs åtgärder för att behålla detta. Anvisningen meddelas det år då personen fyller 18 år. Utlänningsverket svarar för att anvisningen meddelas.

38 §. *Magistratens uppgifter i samband med bestämmande av medborgarskap.* I paragrafen bestäms om den anteckning som magistraten gör i befolkningsdatasystemet angående behållande eller förlust av det finska medborgarskapet samt om att regelbundet samla uppgifter ur befolkningsdatasystemet gällande de personer som förlorat sitt finska medborgarskap. Bestämmelsen hänför sig till behållande eller förlust av medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder som föreslås i 34 § 1-2 mom. Syftet med bestämmelsen är att man skall försäkra sig om att de uppgifter som i befolkningsdatasystemet anger en per-

sons medborgarskap är uppdaterade. Magistratens uppgift beträffande bestämmande av medborgarskap inskränks till att gälla de personer för vilka det i befolkningsdatasystemet anges något annat medborgarskap förutom det finska medborgarskapet. Den behöriga magistraten bestäms enligt lagen om hemkommun (201/1994). Det är fråga om en ny bestämmelse.

Enligt 1 mom. gör magistraten en anteckning i befolkningsdatasystemet om att det finska medborgarskapet behålls. För att anteckningen skall kunna göras måste magistraten först utreda om medborgarskapet har bevarats i enlighet med 34 § 2 mom. Magistraten har tillgång till nödvändiga uppgifter för att göra en anteckning, eftersom andra myndigheter enligt den föreslagna 40 § skall meddela sådana avgöranden och omständigheter för anteckning i befolkningsdatasystemet som är av betydelse för behållande av medborgarskap. Efter att magistraten gjort en anteckning om behållandet, skall denna informera personen i fråga om anteckningen. Syftet med informeringen är att lämna personen information om att behållande av medborgarskap har antecknats i befolkningsdatasystemet och att myndigheterna i Finland således är medvetna om att medborgarskap behålls.

Enligt den princip som framförs i 2 mom. är det magistratens uppgift att göra en anteckning om förlust av medborgarskap i befolkningsdatasystemet i fråga om personer som förlorat sitt finska medborgarskap på grundval av otillräcklig anknytning när de fyllt 22 år. För att sköta uppgiften samlas uppgifter om de personer som i befolkningsdatasystemet antecknats som medborgare både i Finland och i någon främmande stat regelbundet ur befolkningsdatasystemet efter att dessa personer fyllt 22 år. Magistraten skall enligt 1 mom. före detta ha gjort en anteckning i befolkningsdatasystemet beträffande de personer som behållit sina medborgarskap.

39 §. *En parts skyldighet att lämna uppgifter.* I paragrafen bestäms om en parts skyldighet att lämna uppgifter i samband med bestämmande av medborgarskapsstatus. Bestämmelsen behövs eftersom bestämmandet av medborgarskapsstatus ofta kräver samar-

bete mellan parten och myndigheten. Det är fråga om en ny bestämmelse.

En part är skyldig att lämna myndigheten som behandlar ärendet de uppgifter som behövs för att bestämma medborgarskapsstatusen. Myndigheten i fråga är Utlänningsverket eller magistraten. I bestämmelsen avses med part den person vars medborgarskapsstatus bestäms. Gäller bestämmandet ett barn avses med part barnets vårdnadshavare. Parten skall dessutom vid behov bistå myndigheten med att få fram de uppgifter och handlingar som myndigheten behöver för att bestämma medborgarskapsstatus. Bestämmandet av medborgarskapsstatus förutsätter i allmänhet kontakt med myndigheterna i den stat, vars medborgare parten preliminärt anses vara t.ex. utgående från partens födelseort eller utgående från en förälders medborgarskap. Statens lagstiftning förutsätter ofta medgivande av parten för att några som helst uppgifter skall kunna överlämnas. I bestämmelsen avses med en parts skyldighet att bistå t.ex. givande av medgivande till att myndigheter införskaffar uppgifter och handlingar. Av en part kan dock inte krävas annat slags bistånd än sådant som rimligtvis kan förutsättas.

40 §. *Myndigheternas skyldighet att lämna uppgifter till varandra.* I paragrafen föreskrivs om Utlänningsverkets, magistratens, beskickningens, polisens, Huvudstabens och civiltjänstcentralens utbyte av uppgifter. Syftet med bestämmelsen är att säkra att befolkningsdatasystemet är uppdaterat när det gäller informationen om finskt medborgarskap. Det är fråga om en ny bestämmelse, med undantag av det som föreskrivs om Utlänningsverkets anmälningsskyldighet.

Enligt 1 mom. skall Utlänningsverket för att en anteckning skall kunna göras i befolkningsdatasystemet meddela när ämbetsverket har fattat ett beslut om finskt medborgarskap. Detta föreslås omfatta alla beslut som fattas om finskt medborgarskap.

I 2 mom. bestäms om magistratens skyldighet att till Utlänningsverket meddela om barn som fötts i Finland av utländska föräldrar. Det föreslås att anmälan skall göras om barnets föräldrar enligt befolkningsdatasystemet är statslösa eller föräldrarnas medborgarskap är okänt. Syftet med anmälan är att

bestämma barnets medborgarskapsstatus. Syftet med bestämmelsen är att låta Utlänningsverket avgöra huruvida barnet kan förvärva finskt medborgarskap utgående från att det fötts i Finland.

I 3 mom. föreskrivs om beskickningens, polisens, Huvudstabens och civiltjänstcentralens anmälningsskyldighet. Syftet med bestämmelsen är att man i befolkningsdatasystemet skall kunna föra in uppgifter om de personer som då de fyller 22 år skall få behålla sitt finska medborgarskap på basis av tillräcklig anknytning. Bestämmelsen hänför sig till 37—38 §, i vilka bestäms om meddelande för behållande av medborgarskap och om magistratens uppgifter i samband med bestämmande av finskt medborgarskap.

För att en anteckning om behållande av finskt medborgarskap skall göras i befolkningsdatasystemet skall beskickningen meddela när den får en sådan anmälan som avses i 34 § 2 mom. 3 a-punkten med vilken en finsk medborgare anmäler att han eller hon vill behålla sitt finska medborgarskap. Beskickningen och polisen skall göra motsvarande anmälan också när beskickningen eller polisen har utfärdat ett finskt pass till en person som fyllt 18 men inte 22 år. För att en anteckning om behållande av finskt medborgarskap skall göras i befolkningsdatasystemet skall Huvudstaben meddela när en finsk medborgare under 22 år har fullgjort värnplikten i Finland. Civiltjänstcentralen meddelar på motsvarande sätt om en person som fullgjort civiltjänsten.

Beskickningen skall meddela om en anmälan den fått och beskickningen eller polisen om ett beviljat pass innan den person som gjort anmälan eller fått ett pass fyller 22 år. Huvudstaben och civiltjänstcentralen skall på motsvarande sätt meddela om fullgjord värnplikt eller civiltjänst innan parten fyller 22 år.

Enligt 4 mom. skall en sådan anmälan som avses i 3 mom. endast göras i de fall registreringsmyndigheten inte i övrigt kan få motsvarande information direkt från en annan myndighets datasystem. I passregistret finns information om dem som erhållit finskt pass. Den automatiska överföringen av informationen om ifrågavarande personer från passregistret till registreringsmyndigheten gör att beskickningens och polisens särskilda an-

mälningsskyldighet kan slopas vad gäller de som erhållit pass. Anmälan är inte nödvändig om personen har haft sin hemkommun i Finland sammanlagt minst sju år, eftersom personen med direkt stöd av lagen i så fall inte kan förlora sitt finska medborgarskap då han eller hon fyller 22 år.

7 kap. **Ändringssökande**

41 §. *Sökande av ändring i Utlänningsverkets beslut.* I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring i Utlänningsverkets beslut. Enligt bestämmelsen skall förvaltningsprocesslagen (586/1996) iakttas i ändringssökande. Besvären skall riktas till behörig förvaltningsdomstol.

42 §. *Sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut.* I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut. Enligt bestämmelsen tillkommer besvärsrätten part och Utlänningsverket i ärenden som gäller verkets egna beslut. Utlänningsverket föreslås ha besvärsrätt om dess beslut har upphävts eller ändrats. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa en enhetlig beslutspraxis.

8 kap. **Särskilda bestämmelser**

43 §. *Medsökande i ansökan och anmälan.* I paragrafen föreskrivs om de principer som skall tillämpas på medsökande i fråga om naturalisation och beviljande av medborgarskap efter anmälan. Det är fråga om en ny bestämmelse.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om den huvudregel som tillämpas på medsökande. Enligt regeln kan denna beviljas medborgarskap endast tillsammans med den sökande. Medsökandes ställning i ansökan och anmälan grundar sig på omyndighet och på det beroendeförhållande som den försörjda har till vårdnadshavaren. Enligt bestämmelsen kan medsökande befrias från finskt medborgarskap även om den sökande inte befrias från detta. Detta beror på att det inte är ändamålsenligt att förhindra att en i utlandet bosatt person befrias från medborgarskapet, om de villkor som ställts för befrielse annars uppfylls. Enligt bestämmelsen skall de förutsättningar som gäller sökande och som enligt

förslaget skall anges i 4 kap. inte tillämpas på medsökande i en anmälan. I fråga om anmälningar grundar sig rätten för en sökande att förvärva finskt medborgarskap på sådana omständigheter i anslutning till sökandens person, som oftast inte kan tillämpas å medsökande. På medsökande i ansökan tillämpas däremot huvudsakligen de bestämmelser som gäller sökande, om inte annat bestäms. Bestämmelser om undantag som görs med tanke på medsökande i ansökan skall enligt förslaget ingå i 23 §.

Om den sökande inte beviljas finskt medborgarskap på ansökan är det inte ändamålsenligt att naturalisera medsökande. Däremot kan den sökande förvärva finskt medborgarskap trots att det inte anses att medsökande kan naturaliseras. Det kan hända att den sökande uppfyller villkoren för naturalisation trots att medsökande inte uppfyller en del eller alla villkor. Medsökande kanske inte uppfyller villkoren i fråga om boendetid eller oförvitlighet trots att den sökande uppfyller dessa krav. Det är inte ovanligt att maken och barnen eller en del av familjen till den som ansöker om finskt medborgarskap har flyttat till Finland först flera år senare än den sökande. Därför kan villkoret om boendetid uppfyllas på olika tider för den sökande och medsökande – det kan t.o.m. röra sig om flera års skillnad. Det kan hända att i synnerhet en medsökande som närmar sig myndighetsåldern inte är så väl aklimatiserad i samhället jämfört med den sökande, ifall den medsökande har flyttat till Finland vid en senare tidpunkt än den sökande. Avgörandet på ansökan kan i så fall visa sig positivt för den sökande men negativt för den medsökande. Den sökande som förvärvat finskt medborgarskap kan i detta fall i enlighet med 24 § senare i en egen ansökan ansöka om finskt medborgarskap för den som varit medsökande. När medborgarskap beviljas efter anmälan, beror medsökandes rätt att förvärva finskt medborgarskap på att han eller hon uppfyller villkoren för förvärv av medborgarskap.

I 2 mom. föreskrivs om de specialvillkor som ställs på medsökande i en medborgarskapsanmälan i de fall då den sökande förutsätts bo i Finland. Det krävs att en medsökande under 15 år bor i Finland. Motsva-

rande krav ställs på medsökande, som också fyllt 15 år, i en sådan anmälan som avses i 30 § 2 mom., eftersom det i detta fall inte krävs att sökande bott längre i Finland. En medsökande som fyllt 15 år kan i praktiken vara medsökande endast i en anmälan som gjorts med stöd av 26 § och 29—30 §. Det förutsätts att medsökande i en anmälan som gjorts med stöd av någon annan än 26 § bor och har bott i Finland utan avbrott åtminstone de senaste två åren. Det anses motiverat att förutsätta att medsökande som närmar sig myndighetsåldern har bott i Finland den bestämda tiden på två år, eftersom det i 29 § och 30 § 1 mom. krävs att sökande bott i Finland de senaste två åren före anmälan gjordes.

44 §. *Anhängiggörande av ansökan och anmälan.* I paragrafen föreskrivs om överlämning av ansökan och anmälan till myndigheterna, dvs. om anhängiggörandet av ärendet. Bestämmelsen gäller alla typer av ansökningar och anmälningar. Det är delvis fråga om en ny bestämmelse.

Enligt paragrafens 1 mom. skall ansökan och anmälan inlämnas till den lokala polisen som bestäms enligt sökandes hemkommun. Ansökan om befrielse samt anmälan om barn till en far som är finskt medborgare och adoptivbarn samt anmälan som avses i 29 § 2 mom. kan anhängiggöras även utomlands. Härvid överlämnas ansökan och anmälan till den beskickning som verkar på den ort där sökande bor. Beskickningen kan vara en diplomatisk beskickning, ett konsulat som förestås av en utsänd tjänsteman eller ett honorärkonsulat. Ett honorärkonsulat är inte en statlig förvaltningsmyndighet. Eftersom de övriga beskickningarna är så få till antalet föreslås att ärendet också kan anhängiggöras vid ett honorärkonsulat. Honorärkonsulatets uppgifter föreslås dock begränsas till emottagande av ansökan eller anmälan samt identitetskontroll.

För anhängiggörande av ansökan och anmälan krävs att de inlämnas personligen. Om den sökande är ett barn kan endast barnets vårdnadshavare anhängiggöra ansökan eller anmälan. Enligt bestämmelsen skall barnet samt medsökande vara närvarande då ansökan eller anmälan anhängiggörs. Ett ombud eller en medhjälpare till sökande kan inte på basis av en fullmakt anhängiggöra en ansö-

kan. Ombudet eller medhjälparen kan dock närvara då ansökan eller anmälan anhängiggörs. Ett personligt anhängiggörande är nödvändigt för att sökande och medsökande skall kunna identifieras, för att sökandes identitet skall kunna fastslås och för att eventuella nödvändiga uppgifter eller utredningar som behövs i samband med anhängiggörandet skall kunna överlämnas. Kravet på personligt anhängiggörande har också samband med utredningen om boendet i Finland, i de fall denna information är nödvändig. När det gäller personligt anhängiggörande motsvarar den föreslagna bestämmelsen de nu gällande bestämmelserna.

Enligt paragrafens 2 mom. skall myndigheten, dvs. polisen eller beskickningen, kontrollera sökandes identitet och identiteten hos den vårdnadshavare som på barnets vägnar anhängiggör en ansökan eller anmälan. Ett minderårigt barn har inte nödvändigtvis något eget resedokument eller annat identitetsbevis mot vilket barnets identitet kan kontrolleras. Om ett sådant dokument trots allt finns skall myndigheten även kontrollera barnets identitet.

Enligt paragrafens 3 mom. förutsätter anhängiggörandet av en ansökan eller anmälan också att Utlänningsverkets behandlingsavgift betalas. Syftet med bestämmelsen är att se till att avgiften betalas även från utlandet och att betalningen sker så fort behandlingen inleds. Att avgiften uppbärs baserar sig på lagen om grunderna för avgifter till staten. Enligt lagens 8 § beslutar varje ministerium vilka avgifter som uppbärs inom ministeriets förvaltningsområde. Sålunda utfärdas bestämmelser om Utlänningsverkets avgiftsbelagda prestationer genom förordning av inrikesministeriet.

45 §. *Bilagor till ansökan.* I paragrafen föreskrivs om de utredningar som sökande skall bifoga till ansökan. Sökande skall tillstålla myndigheten de utredningar som inte står till myndighetens förfogande på basis av de uppgifter den fått från personregister. Bestämmelsen motsvarar i tillämpliga delar nu gällande bestämmelser.

Enligt paragrafens 1 mom. skall sökande till sin ansökan om medborgarskap bifoga en redogörelse för att han eller hon uppfyller kravet på språkkunskaper. En redogörelse för

villkoret i fråga om språkkunskaper behöver dock inte företas om sökande är ett barn under 15 år eller om ett sådant barn är medsökande. När det dock gäller ett barn som fyllt 15 år och som är medsökande i ansökan behövs en redogörelse för barnets språkkunskaper i finska eller svenska. I bestämmelsen föreskrivs också om en situation där barnet fyller 15 år under behandlingens gång. Härvid skall en redogörelse för språkkunskaperna bifogas till ansökan.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om sökandes skyldighet att till ansökan bifoga en nödvändig utredning, om sökande i samband med att han eller hon ansöker om medborgarskap åberopar en undantagsbestämmelse om allmänna villkor för naturalisation. Sökande behöver inte till ansökan bifoga någon utredning över sådana eventuella grunder för undantag som myndigheterna redan fått vetskap om eller som myndigheterna å tjänstens vägnar måste försäkra sig om. Myndigheterna är bl.a. medvetna om den sökandes eventuella flyktningstatus. Myndigheterna är också i allmänhet medvetna om äktenskap, men inte nödvändigtvis om samboförhållanden.

46 §. *Inhämtande av tilläggsutredningar.* I paragrafen föreskrivs om möjligheten att inhämta sådana tilläggsutredningar som behövs för avgörandet av ansökan eller anmälan. Bestämmelsen är nödvändig för att villkoren för ansökan eller anmälan om medborgarskap skall kunna klargöras. Det är delvis fråga om en ny bestämmelse.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om möjligheten att inhämta en utredning som motsvarar ett straffregistermeddelande från den stat eller de stater där sökande eller en medsökande som fyllt 15 år har vistats i minst två år. Det föreslås att sökande själv kan inhämta utredningen. Myndigheterna kan alternativt inhämta utredningen om sökande samtycker till det. En myndighet kan endast be om en utredning eller ett tillstånd om inhämtandet av den utredning som motsvarar ett straffregistermeddelande är överkomligt. Syftet med bestämmelsen är att klargöra oförvitlighetsvillkoret när det gäller naturalisation. Det är fråga om en ny bestämmelse.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om möjligheten att i form av utlåtanden inhämta en utredning från skyddspolisen, centralkrimi-

nalpolisen, Huvudstaben och den behöriga socialmyndigheten. Med ansökan avses både ansökan om medborgarskap och ansökan om befrielse från medborgarskap. Enligt gällande bestämmelser kan skyddspolisen och socialmyndigheten ombes ge utlåtanden. Bestämmelsen behövs för att villkoren för naturalisation och befrielse från medborgarskap skall kunna klargöras.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om en myndighets möjlighet att intervjua den sökande för att få en behövlig tilläggsutredning. Om sökande är ett barn föreslås att den som lämnat in ansökan eller anmälan intervjuas å barnets vägnar. Den anhängiggörande myndigheten, den lokala polisen eller beskickningen träffar den sökande eller barnets vårdnadshavare i samband med att ansökan eller anmälan anhängiggörs. I bestämmelsen ges Utlänningsverket, skyddspolisen och centralkriminalpolisen möjlighet att intervjua sökande. Myndigheterna skall enligt bestämmelsen sträva efter att intervjua sökande eller barnets vårdnadshavare samtidigt. Om medborgarskapsärendet har anhängiggjorts vid en beskickning kan beskickningen på begäran av Utlänningsverket intervjua den sökande eller barnets vårdnadshavare. Det är fråga om en ny bestämmelse. Syftet med bestämmelsen är att effektivisera behandlingen av medborgarskapsärendet.

I paragrafens 4 mom. ges den myndighet som avgör ärendet möjlighet att be sökande eller barnets vårdnadshavare om en övrig utredning för att förutsättningarna för medborgarskapsärendet skall kunna klargöras. Bestämmelsen är nödvändig, eftersom t.ex. befolkningsdatasystemets uppgifter om sökande eller sökandes familjeförhållanden kan vara bristfälliga. Bestämmelsen motsvarar den gällande lagstiftningen.

47 §. *Handlingar som skall ges Utlänningsverket.* I paragrafen föreskrivs om de kvalitetskrav som ställs på handlingar som ges till Utlänningsverket. Syftet med bestämmelsen är att säkra att myndighetens beslut fattas på basis av så tillförlitliga handlingar som möjligt. Enligt bestämmelsen är det dock möjligt att enligt myndighetens prövning tillämpa viss flexibilitet i fråga om kvalitetskraven på handlingarna. Härvid ägnas uppmärksamheten främst åt en enskild

handlingens tillförlitlighet, oberoende av allmänna tillförlitlighetsgarantier, och åt den grund som handlingen förväntas klargöra. Det är fråga om en ny bestämmelse.

Enligt paragrafens 1 mom. skall den handling som bifogas ansökan, anmälan och bestämmandet av medborgarskapsstatus ges i original. Utlänningsverket ges dock möjlighet att godkänna också en styrkt kopia av handlingen. En undantagsbestämmelse är nödvändig, eftersom en del kopior av handlingar är sådana att deras tillförlitlighet vid behov lätt kan kontrolleras.

Enligt paragrafens 2 mom. skall handlingen vara legaliserad, och om den inte är legaliserad skall det till handlingen bifogas ett intyg utfärdat av den behöriga myndigheten i det land som uppgjort handlingen. Som grund för bestämmelsen ligger konventionen om sloandet av kravet på legalisation av utländska allmänna handlingar (FördrS 46/1985) samt den lag (675/1985) och den förordning (676/1985) som har samband med den. Utlänningsverket kan dock av grundad anledning även godkänna handlingar utan att legalisera dem eller utan att ett intyg bifogas till handlingen.

I ett ärende som gäller ansökan, anmälan eller bestämmande av medborgarskapsstatus skall sökande på eget initiativ ombesörja att en utländsk bilaga översätts till finska eller svenska. Att sökande låter översätta bilagan innebär också att han eller hon står för eventuella kostnader. I ärenden som tagits på initiativ av en myndighet ser myndigheten till att handlingen översätts. Utlänningsverket kan dock av grundad anledning även godkänna oöversatta handlingar.

48 §. *Rätt att få uppgifter ur register.* I paragrafen föreskrivs om Utlänningsverkets rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna ur andra myndigheters personregister erhålla de uppgifter ämbetsverket behöver. Utlänningsverket har rätt att avgiftsfritt ta del av de uppgifter det behöver. Syftet med bestämmelsen är att förbättra partens rättsskydd genom att man följer en god praxis i fråga om informationshantering och på så vis säkrar en i medborgarskapsärenden effektiv behandling och effektivt beslutsfattande vid Utlänningsverket. Den myndighet som överläter uppgifterna och Utlänningsverket kom-

mer sinsemellan överens om det sätt på vilket uppgifterna skall överlämnas.

Enligt 26 § 1 mom. befolkningsdatalagen (507/1993) utlämnas till statliga myndigheter ur befolkningsdatasystemet de uppgifter som dessa behöver för skötseln av sina åligganden. Enligt 19 § § mom. 5 punkten lagen om polisens personregister (509/1995) får polisen ur polisens personregister, med undantag för Schengens nationella informationssystem, till Utlänningsverket lämna ut behövliga uppgifter bland annat för behandling av ärenden som gäller finskt medborgarskap. Motsvarande bestämmelse (19 § 1 mom. 8 punkten) föreslås i regeringens proposition med förslag till lag om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet samt till vissa lagar som har samband med den (RP 93/2002). I 8 § lagen om utlänningsregistret (1270/1997) föreskrivs bland annat om Utlänningsverkets rätt att få uppgifter för utlänningsregistret.

Vad gäller 1 mom. 2 punkten samt gränsbevakningsregistret 1 punkten motsvarar bestämmelsen gällande praxis. Det som är nytt i bestämmelsen är det som i 1 punkten nämns om Utlänningsverkets rätt att erhålla uppgifter ur gränsbevakningsväsendets straffdataregister och det som i 3 punkten nämns om skatteförvaltningens datasystem.

Utlänningsverkets behov av uppgifter grundar sig på inhämtande av uppgifter om anhängiga medborgarskapsärenden eller på kontroll av att uppgifter som tidigare lämnats in fortfarande är aktuella. Utlänningsverkets rätt att smidigt kunna använda uppgifter som registrerats av andra myndigheter är till den sökandes fördel, eftersom man inte är tvungen att be sökande om motsvarande utredningar. Ämbetsverket kan å sin sida lita på att uppgifterna är korrekta och aktuella. I kontrollen av att uppgifterna är aktuella är syftet med Utlänningsverkets självständiga rätt att inhämta uppgifter att effektivisera behandlingen genom att inte så ofta be andra myndigheter, framför allt polisen, att kontrollera uppgifterna.

Enligt paragrafens 1 mom. 1—3 punkterna har Utlänningsverket rätt att ta del av uppgifter ur gränsbevakningsväsendets personregister, det bötesregister som upprätthålls av Rättsregistercentralen och skatteförvaltning-

ens datasystem. Det föreslås att Utlänningsverket skall ha rätt att ur ovan nämnda personregister bara få sådana uppgifter som behövs för att ämbetsverket skall kunna utträta de uppgifter som det föreskrivs i lag. På så vis har inte Utlänningsverket rätt att ta del av information ur delregister, vilkas innehåll ämbetsverket inte behöver för att utträta sina uppgifter.

Uppgifterna används som grund i beslutsfattandet. Uppgifter ur gränsbevakningsväsendets personregister, bötesregistret och skatteförvaltningens datasystem behövs framför allt i klargörandet av oförvitlighetsvillkoret och villkoret för betalande av avgifter när det gäller naturalisation.

En sådan hänvisning till straffregisterlagen (770/1993) som ges i paragrafens 2 mom. har närmast en informativ betydelse. Rätten till erhållande av uppgifter ur straffregistret regleras ingående i straffregisterlagen. Enligt lagens 4 a § 1 mom. 1 punkten lämnas ur straffregistret uppgifter om personer ut till finska myndigheter bl.a. i ärenden som gäller finskt medborgarskap.

Enligt paragrafens 3 mom. kan uppgifterna ur de personregister som avses i 1 mom. erhållas med hjälp av teknisk anslutning, i maskinläsbar form eller också på annat sätt. Enligt 5 § 2 mom. straffregisterlagen kan överlåtandet av uppgifter ur straffregistret också ske i maskinläsbar form eller genom teknisk anslutning.

49 §. *Meddelande av kontaktuppgifter.* I paragrafen föreskrivs om en parts skyldighet att meddela den myndighet som behandlar medborgarskapsärendet sina kontaktuppgifter och ändringar i dem. Skyldigheten att lämna uppgifter gäller endast de fall där personen själv på eget initiativ anhängiggjort ärendet. Det är fråga om en ny bestämmelse, vars syfte är att effektivisera behandlingen av medborgarskapsärenden.

50 §. *Beslut och delgivning av beslutet.* I paragrafen föreskrivs om motivering av beslut samt om delgivning av beslut i Finland och utomlands. På delgivning av beslut tillämpas i övrigt bestämmelser om delgivning i förvaltningsärenden och bestämmelser om elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden. Det är fråga om en ny bestämmelse.

Enligt 1 mom. skall ett för den sökande po-

sitivt beslut inte motiveras. Motivering är inte nödvändig om ansökan eller anmälan godkänns så som den sökande önskar. Där emot skall beslut motiveras i de fall då ansökan eller anmälan godkänns endast delvis. Beslut skall också motiveras i de fall då ett beslut som gäller ett barn har fattats i strid mot barnets vilja eller en annan vårdnadshavares vilja än den som gjort ansökan eller anmälan. Ett delvis positivt beslut är till exempel ett beslut där ansökan eller anmälan godkänns för den sökandes del, men avslås för den medsökandes del. Enligt den föreslagna 5 § 3 mom. kan en ansökan eller anmälan som gäller ett barn godkännas trots att barnet eller vårdnadshavaren motsätter sig detta, om detta anses vara förenligt med barnets bästa.

I 2 mom. föreskrivs om delgivning av positiva beslut. Ett positivt beslut kan delges också genom att det sänds med posten till den adress som parten uppgivit. Mottagaren anses ha fått del av ett beslut som sänts per post i Finland senast sju dagar efter att brevet sändes. Om beslutet sänds utomlands anses det ha kommit parten till del senast 30 dagar efter att det sändes. Antagandet om att beslutet delgivits kan upphävas med bevis.

I 3 mom. föreskrivs om delgivning av andra än positiva beslut. Det handlar om beslut i vilka ändring kan sökas. I första hand sänds ett sådant beslut till sökanden eller en annan part med posten mot mottagningsbevis. Beslutet kan också överlämnas till sökanden eller en annan part eller en företrädare som denne bemyndigat. Om beslutet överläts på detta sätt skall ett skriftligt intyg uppgöras där delgivaren och mottagaren samt tidpunkten för delgivningen framgår.

I 3 mom. föreskrivs också om situationer där en delgivning i utlandet inte kan verkställas. Då delges beslutet i Finland genom offentlig delgivning på det sätt som föreskrivs i lagen om delgivning i förvaltningsärenden.

51 §. *Närmare bestämmelser.* I paragrafen ges befogenhet att genom förordning av statsrådet meddela närmare bestämmelser om myndigheternas uppgifter vid behandlingen av medborgarskapsärenden. Avsikten med regleringen av myndigheternas uppgifter är att effektivisera behandlingen av ärenden.

Genom förordning kan man bestämma om

myndigheternas uppgifter vid anhängiggörande och behandling av ett ärende som gäller medborgarskap. Detta avser framför allt utredningar som myndigheterna skaffar och utlåtanden som myndigheterna avger. Genom förordning kan dessutom föreskrivas om betalning av en behandlingsavgift i de fall då ärendet anhängiggörs vid ett honorärkonsulat. För en effektiv behandling av ärendet är det nödvändigt att avgiften inte betalas till honorärkonsulatet. När ärenden anhängiggörs vid honorärkonsulatet, skall avgiften betalas till Utlänningsverkets konto på förhand. Ytterligare kan man genom förordning föreskriva om en ändamålsenlig koordinering av myndigheternas åtgärder och om informationsförmedling i ärenden som gäller finskt medborgarskap. Syftet med bestämmelserna om myndigheternas samarbete är att ett ärende som gäller en individs medborgarskap i Finland behandlas som en helhet så ändamålsenligt och effektivt som möjligt i situationer där olika myndighetsåtgärder möts. I allt beslutsfattande om finskt medborgarskap som gäller en individ skall hänsyn tas till de övriga myndigheternas uppgifter, om beslutsfattandet eller behandlingen av ärendet är av betydelse med tanke på en annan myndighets beslutsfattande i ett ärende som hänför sig till medborgarskap eller behandlingen av ärendet.

9 kap. **Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**

52 §. *Ikraftträdande.* I paragrafen föreskrivs om tidpunkten för ikraftträdandet av lagen och om samtidigt upphävande av den tidigare lagen. I bestämmelsen regleras dessutom behörigheten att vidta de åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter innan lagen träder i kraft. De fakta som hänför sig till ärendet utvärderas i medborgarskapslagstiftningen alltid enligt den lagstiftning som då är i kraft. Om en sådan situation är det fråga till exempel i de fall då det skall avgöras om en person som fötts under den tid då den tidigare lagen var i kraft vid födelsen har förvärvat finskt medborgarskap. I förslaget ingår därför omfattande övergångsbestämmelser.

Bestämmelsen ger en grund för att ändra

praxis så att villkoret i de beslut som meddelats med stöd av 4 § 3 mom. i den tidigare lagen kan slopas och den sökande naturaliseras utan att han eller hon förutsätts avstå från sitt dåvarande medborgarskap.

53 §. *Allmänna övergångsbestämmelser.* I 1 mom. föreskrivs om huvudprincipen om att lagen tillämpas på ärenden som anhängiggjorts efter lagens ikraftträdande. Enligt bestämmelsen kan dock en annan lag eller förordning tillämpas, om detta har föreskrivits. Med detta avses den medborgarskapslagstiftning som tidigare gällde.

I 2 mom. föreskrivs om den tidigare lagens tillämpning på medborgarskapsansökan som anhängiggörs efter lagens ikraftträdande. På en medborgarskapsansökan tillämpas den tidigare lagens boendetidsvillkor, om den sökande när ansökan anhängiggörs uppfyller den tidigare lagens boendetidsvillkor och ansökan anhängiggörs inom ett år från lagens ikraftträdande. Med den tidigare lagens boendetidsvillkor avses lagen och dess vedertagna tillämpningspraxis. Det är möjligt att den sökande inte uppfyller boendetidsvillkoret enligt den nya lagen trots att han eller hon uppfyller den enligt den tidigare lagen. Avsikten med bestämmelsen är att säkerställa att boendetidsvillkoret enligt den nya lagen endast gäller dem som när den nya lagen träder i kraft inte ännu uppfyller boendetidsvillkoret i den tidigare lagen.

I 3 mom. föreskrivs om möjligheten att på medborgarskapsansökan tillämpa den nya lagens bestämmelser om förvärvat boendetid om detta gynnar den sökande.

54 §. *Ärenden som är anhängiga när lagen träder i kraft.* I paragrafen föreskrivs om lagens tillämpning på ärenden som när lagen träder i kraft är anhängiga. Att ärendet är anhängigt berör alla myndigheter: polisen, beskickningarna, Utlänningsverket, förvaltningsdomstolarna och högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt huvudregeln i 1 mom. tillämpas i fråga om villkoren för förvärv och behållande av medborgarskap den tidigare lagen på medborgarskapsansökningar, ansökningar om behållande av medborgarskap och medborgarskapsanmälningar som är anhängiga när lagen träder i kraft. Till de delar som gäller förfarandet och sökande av ändring

tillämpas den nya lagen. Den lag som tidigare gällde tillämpas också på ett ärende som gäller förlorande eller behållande av medborgarskap direkt med stöd av lagen i fråga om en person som fyllt 22 år eller dennes barn på grund av denna persons medborgarskapsstatus.

I 2—3 mom. föreskrivs om vilken lag som skall tillämpas på medborgarskapsansökningarna. Enligt 2 mom. tillämpas boendevillkoret enligt den tidigare lagen på medborgarskapsansökningarna. Med boendevillkor avses den tidigare lagen och dess vedertagna tillämpningspraxis. En förutsättning för tillämpningen av den tidigare lagen är dock att sökanden uppfyller boendevillkoret enligt den tidigare lagen när denna lag träder i kraft. Dessutom förutsätts att utkomstvillkoret enligt den tidigare lagen uppfylls. Bestämmelser om förvärvat boendetid kan dock tillämpas på ansökan om det är mera fördelaktigt för den sökande.

Enligt 3 mom. tillämpas på medborgarskapsansökan antingen villkoret om hederlig vandel enligt den tidigare lagen eller motsvarande bestämmelser i den nya lagen, beroende på vad som är mest fördelaktigt för den sökande. Med villkoret om hederlig vandel enligt den tidigare lagen avses den tidigare lagen och dess vedertagna tillämpningspraxis.

Enligt 4 mom. tillämpas på medborgarskapsansökan och ansökan om behållande av medborgarskap, vilka är anhängiga vid lagens ikraftträdande, i fråga om den utredning om kunskaper i finska eller svenska som förutsätts bestämmelserna i medborgarskapsförordningen som gällde före lagens ikraftträdande.

55 §. *Villkorligt beslut om naturalisation.* I paragrafen föreskrivs om förvärvande av finskt medborgarskap i situationer då finskt medborgarskap enligt den tidigare lagen skulle ha beviljats på det villkor att den sökande befrias från utländskt medborgarskap inom den tid som anges i beslutet, vid äventyr att beslutet förfaller.

Enligt 1 mom. kan den tidigare lagen tillämpas på ett sådant beslut. Enligt 11 § 1 mom. i den tidigare lagen får den som fått ett ovillkorligt beslut förvärva finskt medborgarskap, om Utlänningsverket konstaterar att

villkoret har uppfyllts. Bestämmelsen behövs i situationer då den som fått villkorligt beslut skulle ha befriats från utländskt medborgarskap. Bestämmelsen kan tillämpas också på situationer där den som fått villkorligt beslut vill uppfylla ett villkor.

Enligt 2 mom. kan Utlänningsverket på skriftlig begäran av den sökande fatta ett beslut om att villkoret stryks. En sådan begäran kan i övrigt formuleras fritt. En förutsättning för att villkoret skall strykas är att den tid som fastställts i beslutet inte har gått ut. Enligt bestämmelsen är det dock tillräckligt att begäran om strykande av villkor har gjorts inom den tid som anges i beslutet. Villkoret enligt beslutet kan även gälla en medsökande. Enligt bestämmelsen kan Utlänningsverket på begäran av den sökande besluta om strykande av villkor också för en medsökandes del. Om den medsökande har andra vårdnadshavare behövs dock deras samtycke, liksom även samtycke av en medsökande som fyllt 12 år. I bestämmelsen hänvisas till den bestämmelse som gäller hörande av barn och vårdnadshavare och som i tillämpliga delar skall iakttas. Om den medsökande efter att beslutet meddelats har fyllt 18 år eller ingått äktenskap, skall han eller hon begära att villkoret stryks för hans eller hennes del.

I 3 mom. föreskrivs om den tidpunkt då finskt medborgarskap förvärvas. Om 11 § 1 mom. i den tidigare lagen tillämpas på ett villkorligt beslut blir en utlänning finsk medborgare den dag då Utlänningsverket konstaterar att villkoret har uppfyllts. Om Utlänningsverket stryker villkoret anses finskt medborgarskap ha förvärvats den dag då ett beslut om att villkoret stryks fattas.

56 §. *Tillämpning av bestämmelserna om förlust i den medborgarskapslagstiftning som tidigare var i kraft.* Enligt paragrafen är en tillämpning av den tidigare lagstiftningen inte möjlig efter att lagen trätt i kraft, om en person till följd av tillämpningen av bestämmelsen skulle bli statslös. Bestämmelsen gäller inte enbart den tidigare medborgarskapslagen och medborgarskapsförordningen, utan hela den medborgarskapslagstiftning som tidigare gällt.

57 §. *Behållande av medborgarskap enligt den tidigare lagen.* Enligt 1 mom. tillämpas 34 § inte på den som efter ikraftträdandet av

lagen fyller 22 år, om medborgarskapet konstaterats behålls med stöd av den tidigare lagens 8 b § 1 mom. Utlänningsverket har i tiden avgjort konstaterandet. När myndigheten fattat avgörandet har till dess förfogande stått en utredning om villkoren för behållande av medborgarskap enligt den tidigare lagen och avgörandet har regelbundet fattats i förväg med de rättsverkningar som hänför sig till den dag då personen fyller 22 år. Enligt bestämmelsen tillämpas inte 34 § på en sådan person som fyller 22 år efter att lagen trätt i kraft och som har gjort en sådan ansökan om behållande av medborgarskap som avses i 8 b § 2 mom. i den tidigare lagen och fått ett positivt beslut.

Utlänningsverket kan med stöd av 8 b § 1 mom. i den tidigare lagen ha konstaterat att en person förlorar eller har förlorat sitt finska medborgarskap, men samtidigt konstaterat att hans eller hennes barn med stöd av 8 b § 3 mom. behåller eller har behållit finskt medborgarskap. Enligt bestämmelsen tillämpas 34 § inte heller på en person som med stöd av 8 b § 3 mom. i den tidigare lagen konstaterats behålla finskt medborgarskap.

På grund av att lagen inte har retroaktiv verkan tillämpas den tidigare lagens bestämmelser på en person som fyllt 22 år den 1 september 1984 eller därefter, men före den nya lagens ikraftträdande.

58 §. *Anmälan när fadern är finsk medborgare.* Paragrafen möjliggör förvärv av finskt medborgarskap inom utsatt tid genom anmälningsförfarande för en person vars fader var finsk medborgare när barnet föddes. En person som fötts före lagens ikraftträdande har inte förvärvat finskt medborgarskap om han eller hon fötts utom äktenskap och om han eller hon inte har förvärvat finskt medborgarskap på basis av den tidigare lagens bestämmelser.

Enligt paragrafen kan anmälan göras av en person som före lagens ikraftträdande fötts utom äktenskap om fadern vid hans eller hennes födelse var finsk medborgare. Anmälan kan också göras om fadern när personen föddes var död, men var finsk medborgare vid sin död. En förutsättning för att anmälan kan godkännas är att faderskapet har fastställts. Bestämmelsen kan tillämpas på personer i alla ålder. Anmälan kan göras inom

fem år från lagens ikraftträdande.

59 §. *Medborgarskapsanmälan för adoptivbarn som inte fyllt 12 år.* I paragrafen föreskrivs om den medborgarskapsanmälan som skall göras för en finsk medborgares adoptivbarn. Bestämmelsen gäller barn under 12 år, för vilka adoptionsbeslutet har fattats före lagens ikraftträdande. Anmälan skall göras inom fem år efter att lagen trätt i kraft, eftersom anmälan skall kunna göras för alla barn som omfattas av bestämmelsen genast när lagen trätt i kraft.

Godkännandet av anmälan förutsätter att åtminstone den ena adoptivföräldern är finsk medborgare. Dessutom skall adoptionen vara giltig i Finland.

60 §. *Medborgarskapsanmälan inom utsatt tid.* I paragrafen ges en person möjlighet att återförvärva finskt medborgarskap om han eller hon har förlorat det när han eller hon på ansökan eller på ett därmed jämförbart sätt förvärvat utländskt medborgarskap. Bestämmelsen tillämpas också på ett barn som på det sätt som beskrivits ovan förlorat sitt finska medborgarskap. Barnet kan vara sökande i en medborgarskapsansökan som vårdnadshavaren har gjort på barnets vägnar. Enligt bestämmelsen kan dessutom en utlänning som inte själv har varit finsk medborgare under vissa förutsättningar förvärva finskt medborgarskap, om hans eller hennes förälder är eller har varit finsk medborgare. Grunden för bestämmelsen är till denna del att medborgarskap kan förvärvas enligt arvsprincipen.

I 1 mom. föreskrivs om de fall där en tidigare finsk medborgare återförvärvat finskt medborgarskap. I dessa fall har personen på basis av den tidigare lagstiftningen förlorat finskt medborgarskap då han eller hon på anmälan eller på därmed jämförbart sätt förvärvat utländskt medborgarskap på ansökan, efter anmälan eller efter att uttryckligen ha gett sitt samtycke till det eller genom att på något annat sätt ha blivit medborgare i en främmande stat när han eller hon bott utanför Finland eller flyttat bort från Finland.

Enligt 2 mom. grundar sig rätten till finskt medborgarskap på att föräldern vid lagens ikraftträdande är finsk medborgare eller att föräldern med stöd av 1 mom. kan återförvärva finskt medborgarskap. Enligt samma princip har också en person vars förälder dött

när lagen trätt i kraft rätt att på ansökan förvärva finskt medborgarskap. Enligt bestämmelsen förutsätts inte att en utlänning som är berättigad till ansökan själv tidigare varit finsk medborgare. Enligt 2 mom. bör en förälder som är berättigad till ansökan ha förvärvat finskt medborgarskap på annat sätt än genom naturalisation, eftersom genomförandet av arvsprincipen förutsätter att föräldern varit finsk medborgare när en i 2 mom. avsedd person fötts eller att han eller hon är berättigad till finskt medborgarskap enligt 1 mom.

I 3 mom. föreskrivs om en begränsande avvikelse från 2 mom. Undantaget från förvärvandet av medborgarskap enligt 2 mom. gäller utlänningar som tidigare varit finska medborgare. Enligt bestämmelsen har en person som tidigare varit finsk medborgare och som på egen ansökan befriats från finskt medborgarskap inte rätt till finskt medborgarskap på denna grund. Dessutom skall bestämmelsen inte tillämpas på den som med stöd av denna lag förlorat sitt medborgarskap.

I 4 mom. föreskrivs om den bestämda tid inom vilken ansökan skall göras. Enligt bestämmelsen har en person som förlorat sitt finska medborgarskap med stöd av 1 mom. 1—4 punkten och en utlänning som avses i 2 mom. rätt att återförvärva finskt medborgarskap efter ansökan som gjorts inom fem år från lagens ikraftträdande.

61 §. *Anhängiggörande av medborgarskapsansökan.* I paragrafen föreskrivs om anhängiggörande av en medborgarskapsansökan som avses i övergångsbestämmelserna. Sådana medborgarskapsansökaner är de ansökaner som avses i 58—60 §. I paragrafen hänvisas till 44 § i lagförslaget som reglerar anhängiggörande av ansökan och ansökanen och som också skall tillämpas på medborgarskapsansökanen enligt övergångsbestämmelsen. Enligt bestämmelsen kan ansökan också anhängiggöras vid en finsk beskickning i utlandet.

62 §. *Behållande av medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder.* I paragrafen föreskrivs om avvikelse från 58 och 60 §. Enligt den behöver en 18—21 årig sökande, som på ansökan enligt 58 eller 60 § förvärvar finskt medborgarskap, inte särskilt påvisa

tillräcklig anknytning till Finland för att behålla medborgarskapet efter att sökanden har fyllt 22 år trots att 34 § 1 mom. kan tillämpas på personen. Den medborgarskapsansökan som görs för förvärvandet av finskt medborgarskap jämställs med de omständigheter och viljeyttringar som anges i 34 § 2 mom. Beslutet på medborgarskapsansökanen är till sin karaktär retroaktivt. Medborgarskap förvärvas på ansökan från den dag ansökan registrerades och inte från den dag beslutet fattades. I bestämmelsen riktar sig dock åldersgränsen för tydlighetens skull till dagen då beslutet fattas, eftersom rättsverkningar kan fogas till individens finska medborgarskap och även härledas ur medborgarskapet först från den dag avgörandet fattas för medborgarskapsansökanen, även om det förvärvade medborgarskapet anses sträcka sig retroaktivt till registreringsdagen, dvs. till tiden före dagen då beslutet fattades.

Avvikelse enligt bestämmelsen gäller endast sökanden som är myndiga. Däremot tillämpas bestämmelserna i 34 § på medsökande och barn som är sökande, på barn som är sökande dock endast om barnet är under 18 år när ansökan avgörs.

2. Närmare bestämmelser

Enligt propositionen kompletteras medborgarskapslagen med en förordning av statsrådet.

Genom förordning av statsrådet meddelas närmare bestämmelser om myndigheternas förfarande i ärenden som gäller förvärv, behållande och förlust av medborgarskap samt bestämmande av medborgarskapsstatus.

3. Ikraftträdande

I vissa avseenden innebär lagen en avsevärd förändring i jämförelse med den nuvarande lagen. Verkställigheten av lagen kräver således omfattande informationsspridning och utbildning av myndigheternas personal. Även datasystem och blanketter skall stämmas överens med den nya lagen. Det föreslås därför att lagen skall träda i kraft sommaren 2003.

4. Lagstiftningsordning

Lagen behöver inte stiftas i den ordning som anges i grund-lagen.

Enligt 5 § grundlagen skall om finskt medborgarskap bestämmas genom lag. Enligt propositionen bestäms grunderna för förvärv och förlust av medborgarskap på ett täckande sätt genom lag.

Enligt 5 § 1 mom. grundlagen fås finskt medborgarskap vid födelsen och genom föräldrarnas medborgarskap eller på anmälan eller ansökan. Enligt propositionen kan finskt medborgarskap förvärvas på basis av finskt medborgarskap hos fö-äldern eller adoptiv-föräldern (9 § 1 mom. 1—3 punkten och 10 §), födelse i Finland (9 § 1 mom. 4 punkten och 2 mom.), föräldrarnas äktenskap (11 §), anmälan (26—30 § samt 58—60 §) och ansökan (13 §, 18—24 §). Födelse i Finland innebär att medborgarskapet fås på basis av födelsen. Föräldrarnas äktenskap hör däremot till medborgarskap som fås på basis av föräldrarnas medborgarskap. Ett hittebarns medborgarskap baserar sig på antagandet om såväl föräldrarnas finska medborgarskap som födsel i Finland. Medborgarskapet för ett barn som fötts i Finland av föräldrar med okänt medborgarskap baserar sig på antagandet att barnet inte har fått eller är berättigat att få föräldrarnas medborgarskap vid födelsen eller på grund av födelse.

Naturalisation är både historiskt och kvantitativt sett det vanligaste sättet för en utlänning att förvärva medborgarskap i en främmande stat. Naturalisation kan således anses vara grundtypen för beviljande av medborgarskap, där en viss grupp har reserverats möjligheten att få medborgarskap på ett sätt som i allmänhet är lättare än ansökan, dvs. anmälan. Den principiella skillnaden mellan medborgarskapsanmälan och medborgarskapsansökan är att den som har rätt till anmälan anses ha absolut rätt till finskt medborgarskap, om villkoren för förvärvande av medborgarskap efter anmälan uppfylls. Den som gör en ansökan har däremot inte samma absoluta rätt till medborgarskap, trots att han eller hon uppfyller de villkor som i lagen ställs för godkännandet av ansökan. Den myndighet som fattar beslut har således inte prövningsrätt vid avgörandet av anmälan.

När en ansökan avgörs ingår prövningsrätt i beslutsfattandet. Enligt grundlagen avgör lagstiftaren villkoren för beviljandet av medborgarskap som sker på basis av anmälan eller ansökan. Grunderna för beviljande av medborgarskap får dock inte stå i konflikt med de grundläggande fri- och rättigheterna eller på annat sätt vara godtyckliga.

Sökandet av medborgarskap genom anmälan eller ansökan bygger alltid på frivillighet hos den sökande eller barnets vårdnadshavare. En utlänning kan, om han önskar, leva i Finland utan finskt medborgarskap, om han uppfyller de villkor som enligt utlänningslagstiftningen ställs på en utlänningsvistelse i Finland. På grund av detta kan villkoren för beviljande av medborgarskap i lagstiftningen inte direkt jämföras med t.ex. villkoren för beviljande av uppehållstillstånd för utlänningar, eftersom uppehållstillstånd med vissa undantag utgör ett absolut villkor för utlänningarnas lagliga vistelse i Finland.

Vid bedömningen av villkoren för beviljande av medborgarskap måste man beakta den principiella och praktiska betydelsen av medborgarskapet. Den principiella betydelsen framgår framför allt som syftet med beviljandet av medborgarskap, vilket är att utsträcka det fullvärdiga medlemskapet i samhället till individen med alla rättigheter och skyldigheter. Den praktiska betydelsen av beviljande av medborgarskap framgår i sin tur i de rättigheter och skyldigheter som i lagstiftningen följer av finskt medborgarskap. Till dessa hör t.ex. inte de grundläggande fri- och rättigheterna enligt grundlagen, vilka sammanhänger med boende i Finland och inte till finskt medborgarskap. De rättigheter och skyldigheter som följer av finskt medborgarskap är enligt 14 § 1 mom. grundlagen t.ex. rösträtt i statliga val och folkomröstningar, enligt 27 § 1 mom. valbarhet i riksdagsval, enligt 54 § 1 mom. val av republikens president och enligt 60 § 1 mom. medlemskap i statsrådet. Till vissa fastställda offentliga tjänster eller uppdrag kan enligt 125 § grundlagen utnämnas endast finska medborgare. Till dessa hör t.ex. tjänst som polisman. Enligt 127 § grundlagen har varje finsk medborgare skyldighet att försvara landet. Enligt 9 § 3 mom. grundlagen får finska

medborgare inte hindras från att resa in i landet, landsförvisas eller mot sin vilja utlämnas eller föras till ett annat land. Rättigheterna och skyldigheterna i anslutning till finskt medborgarskap förutsätter hos utlänningar en relativt hög nivå av kännedom om det finska samhället och kunskaper i finska eller svenska, för att individen på det sätt som avses i lagen skall kunna använda de rättigheter och svara på de skyldigheter som följer av finskt medborgarskap.

Enligt 5 § 2 mom. grundlagen kan en person befrias från sitt finska medborgarskap endast på i lag bestämda grunder. Befrielsen från medborgarskap förutsätter också att personen inte blir statslös. Befrielse är ett överbegrepp till begreppet förlust av medborgarskap, som används i grundlagen. Detta överbegrepp omfattar olika sätt på vilka medborgarskap förloras, som i den gällande medborgarskapslagen är förlust av medborgarskap med direkt stöd av lagen antingen på grund av medborgarskap i en annan stat (8 §) eller på grund av otillräcklig anknytning till Finland som 22-åring (8 b § 1 och 3 mom.) eller på ansökan om befrielse från medborgarskap (9 §). Enligt propositionen kan medborgarskap förloras på grund av upphävande av faderskap (32 §), på grund av lämnande av oriktiga uppgifter (33 §), på grund av otillräcklig anknytning till Finland (34 § 1 mom.) och befrielse från medborgarskap på ansökan (35 §). En av de centrala principerna i propositionen är att undvika statslöshet. Enligt den kan finskt medborgarskap inte förloras om det leder till statslöshet.

I den gällande medborgarskapslagen föreskrivs om förlust av finskt medborgarskap med stöd av lagen när en person fyller 22 år (8 § b 1 mom.). Om dock de villkor som anges i lagrummet inte uppfylls, behåller personen sitt finska medborgarskap. Förlust av medborgarskap kan hindras genom att personen i enlighet med 8 b § 2 mom. ansöker om behållande av medborgarskap och får ett positivt beslut. Det föreslås att i propositionen föreskrivs om behållande eller förlust av finskt medborgarskap vid 22 års ålder (34 §). Det är dock inte fråga om förvärv av medborgarskap, utan olika sätt att behålla det medborgarskap som redan finns eller alternativt förlora medborgarskapet, om man vill

avstå från det.

Propositionen följer villkoret om jämlikhet i 6 § grundlagen. Beviljande av medborgarskap direkt med stöd av lagen eller på anmälan eller ansökan ger personer olika ställning. Det finns dock godtagbara grunder för olika ställning. Det finska medborgarskap som förvärvas direkt med stöd av lagen baserar sig på att medborgarskapet överförs från en generation till en annan. Föräldrar som är finska medborgare har samma ställning i jämförelse med varandra, oberoende av på vilket sätt och när föräldern själv har fått finskt medborgarskap. Beviljandet av medborgarskap på anmälan, till skillnad från ansökan, baserar sig på antingen att föräldern är finsk medborgare eller att den som har rätt till anmälan länge har levt i det finska samhället eller i ett nordiskt samhälle som kan jämföras med det.

Propositionen förbättrar jämställdheten mellan finländska män och kvinnor då det blir lättare för en finsk mans och en utländsk kvinnas barn som fötts utanför äktenskapet att få faderns medborgarskap (9 och 26 §). Förbättrandet av jämlikheten mellan könen ökar också barnens juridiska jämställdhet. Genom att adoptivbarnens ställning närmas de biologiska barnens ställning förbättras också barnens juridiska jämlikhet vid förvärvandet av medborgarskap (10 §).

Enligt propositionen skall beviljande av medborgarskap på anmälan reserveras för personer som anses ha rätt att få finskt medborgarskap antingen på basis av föräldrarnas finska medborgarskap (26—27 §), tidigare finskt medborgarskap (29 §), långvarigt boende i Finland (28 §) eller ett internationellt avtal (30 §). Finskt medborgarskap beviljas efter anmälan en utlänning för vilken det enligt propositionen är motiverat att bevilja finskt medborgarskap på ett lättare sätt. En sådan person är antingen ett barn eller en som levt länge i Finland eller i ett mycket liknande samhälle och som på så sätt har tillägnat sig de allmänt accepterade värderingar som anknyter till lagligheten. Avsikten med de medborgarskapsanmälningar som skall göras inom en viss bestämd tid, vilka överensstämmer med övergångsbestämmelserna, är att trygga rättssäkerheten vid övergången till den nya lagstiftningen (58—59 §) och ge

möjlighet att dra nytta av den nya lagen som i större utsträckning än tidigare accepterar flerfaldigt medborgarskap (60 §). I övergångsbestämmelserna föreskrivs om återförvärvande av finskt medborgarskap på anmälan (60 § 1 mom.). Möjligheten att göra anmälan har utsträckts till att gälla också sådana myndiga utläningar som enligt arvsprincipen skulle ha förvärvat finskt medborgarskap genom sin förälder, om inte den tidigare lagen hade förhållit sig negativt till mångfaldigt medborgarskap särskilt hos vuxna (60 § 2 mom.). De som är berättigade till anmälan har begränsats så att anmälan inte är möjlig om det egna medborgarskapet eller föräldrarnas medborgarskap har förvärvats genom naturalisation (30 § 1 mom., 60 § 2 mom.). Begränsningarna baserar sig på den gamla principen i avtalspraxis i Norden (30 § 1 mom.) och att finskt medborgarskap ges åter till de tidigare finska medborgare som mot sin vilja förlorat finskt medborgarskap samt till deras avkomma.

Vid naturalisation är grundvillkoren samma för alla sökanden (13—17 §). Avvikelse från grundvillkoren kan göras med samma villkor för alla (18—19 §). Dessutom är avvikelse från grundvillkoren möjlig på individuella grunder (20—24 §). De individuella grunderna baserar sig antingen på att personen har en status som mera nödställd än andra

(barn, flykting, ofrivilligt statslös) eller på en redan existerande färdighet eller en färdighet som utvecklas snabbare än normalt att aktivt fungera i samhället (tidigare finsk medborgare, medborgare i ett nordiskt land, make till en finsk medborgare). Dessutom är avvikelse möjlig enligt 18 § enligt principen om vad som anses vara rimligt med tanke på individen.

Propositionen följer rättssäkerhetskraven i 21 § grundlagen. Vid förfarandet angående förvärv, behållande och förlust av medborgarskap beaktas både jämlikheten och möjligheten till avvikelse från de allmänna bestämmelserna av godtagbara personliga skäl. Propositionen effektiverar behandlingen av medborgarskapsärenden. Faktorer som förbättrar effektiviteten är framför allt att medborgarskap allt oftare kan beviljas med direkt stöd av lagen, möjligheten till anmälan blir större, villkoren för naturalisation och behållande av medborgarskap regleras noggrannare samt att rätten att få uppgifter ur register föreligger.

Ändring skall kunna sökas i beslut som fattas med stöd av propositionen (41—42 §).

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Medborgarskapslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde och syfte

I denna lag föreskrivs om förutsättningarna för att förvärva, behålla eller förlora finskt medborgarskap samt om förfarandet vid behandlingen av ett sådant ärende.

Syftet med denna lag är att reglera förvärv och förlust av finskt medborgarskap med beaktande av både den enskildes och statens fördel, förebygga och begränsa statslöshet samt tillgodose och främja principer för god förvaltning och rättssäkerhet vid behandlingen av ärenden som hänför sig till medborgarskap och vid beslutsfattandet.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *medborgarskap* ett rättsligt förhållande mellan individen och staten som anger individens ställning i staten och med hjälp av vilket de viktigaste rättigheterna och skyldigheterna i förhållandet mellan individen och staten bestäms,

2) *utlänning* en person som inte är finsk medborgare,

3) *ofrivilligt statslös* en person som inte har någon stats medborgarskap och som är statslös utan sin egen eller sin vårdnadshavares vilja,

4) *frivilligt statslös* en person som inte har någon stats medborgarskap och som har blivit statslös av egen eller sin vårdnadshavares vilja,

5) *person med okänt medborgarskap* en person beträffande vilken uppgift om medborgarskap eller statslöshet saknas,

6) *medborgarskapsstatus* nuvarande och tidigare medborgarskap, statslöshet eller okänt medborgarskap,

7) *barn* en ogift person under 18 år,

8) *make* en äkta make, en person som lever under äktenskapsliknande förhållanden, en person som lever i ett registrerat partnerskap samt en person som lever i ett sådant partnerskap som avses i lagen om registrerat partnerskap (950/2001) utan att registrera sitt partnerskap,

9) *sökande* en person som har gjort ansökan om eller anmälan för förvärv av eller befrielse från finskt medborgarskap eller på vars vägnar vårdnadshavaren eller intressebevakaren har gjort ansökan om eller anmälan för förvärv av eller befrielse från finskt medborgarskap, och

10) *medsökande* ett barn som den sökande har vårdnaden om och för vilket den samma

ansökan eller anmälan önskas finskt medborgarskap eller befrielse från finskt medborgarskap.

3 §

Utlänningsverkets uppgifter

Utlänningsverket beslutar om förvärv, behållande och förlust av finskt medborgarskap samt om bestämmande av medborgarskapsstatus enligt denna lag.

Formulären för de blanketter som behövs för en ansökan eller anmälan som avses i denna lag fastställs av Utlänningsverket.

4 §

Förebyggande av statslöshet

Bestämmelserna om förlust av och befrielse från medborgarskap i denna lag får inte tillämpas, om en person till följd av tillämpningen av dessa bestämmelser skulle bli statslös.

5 §

Hörande av barn och vårdnadshavare

Ett barn som har fyllt 12 år skall höras om en ansökan eller anmälan som gäller honom eller henne. En annan vårdnadshavare än den som gjort ansökan eller anmälan skall också höras med anledning av ansökan eller anmälan, förutom om hans eller hennes vistelseort är okänd och den inte kan klarläggas.

Ett barn som har fyllt 15 år kan inte förvärva finskt medborgarskap på ansökan eller efter anmälan och inte befrias från detta, om han eller hon har meddelat att han eller hon motsätter sig beviljandet av medborgarskapet eller befrielsen från detta. Ett barn kan inte heller förvärva finskt medborgarskap på ansökan eller efter anmälan och barnet kan inte befrias från det om någon annan vårdnadshavare än den som gjort ansökan eller anmälan har meddelat att han eller hon motsätter sig att barnet beviljas medborgarskap eller befrias från detta.

Trots att barnet eller en annan vårdnadshavare än den som gjort en ansökan eller anmä-

lan motsätter sig detta, kan ansökan eller anmälan godkännas, om detta anses vara förenligt med barnets bästa. För utredning av barnets bästa kan ett utlåtande begäras hos det organ som avses i 6 § socialvårdslagen (710/1982).

6 §

Utredd identitet

En förutsättning för förvärv av finskt medborgarskap är att identiteten har utretts tillförlitligt.

Identiteten kan utredas med hjälp av dokument eller genom att sådana uppgifter lämnas om personens namn, födelsedatum, familjeförhållanden och andra personuppgifter som med tanke på avgörande av ärendet är nödvändiga och som i övrigt anses vara tillförlitliga. Vid utredning av identiteten kan de uppgifter beaktas som personen tidigare lämnat myndigheten om sin egen och sitt barns identitet.

Om en utlänning minst de senaste tio åren har använt den identitet som framgår av befolkningsdatasystemet, även om han eller hon tidigare har använt flera än en identitet, kan frågan om medborgarskap behandlas utan hinder av 1 mom.

7 §

Egentligt bo och hemvist

Vid bedömningen av en utlänningens boende i Finland avses med egentligt bo och hemvist i denna lag personens faktiska och huvudsakliga vistelseort där hans vistelse är av stadigvarande art enligt utlänningslagstiftningen.

8 §

Födelse i Finland

I denna lag jämställs med födelse i Finland födelse på ett finskt fartyg eller luftfartyg på en främmande stats område eller på internationellt område.

2 kap.

Finskt medborgarskap på grundval av födelse

9 §

Finskt medborgarskap vid barnets födelse

Ett barn förvärvnar finskt medborgarskap vid födelsen, om

- 1) modern är finsk medborgare,
- 2) fadern är finsk medborgare, och
 - a) är gift med barnets moder, eller
 - b) barnet föds i Finland och mannens faderskap till barnet fastställs,
- 3) fadern är död, men var finsk medborgare vid sin död, och
 - a) var gift med barnets moder, eller
 - b) barnet föds i Finland och mannens faderskap till barnet fastställs, eller
- 4) barnet föds i Finland och inte vid födelsen får någon främmande stats medborgarskap, och barnet inte på grund av sin födelse ens i andra hand har rätt att förvärva någon främmande stats medborgarskap.

Ett barn som föds i Finland förvärvnar finskt medborgarskap på grundval av födelseplatsen, om barnets föräldrar har flyktingstatus i Finland eller om de annars har getts skydd mot sin medborgarstats myndigheter. Dessutom förutsätts att barnet inte förvärvnar någongendera förälders medborgarskap på annat sätt än genom att barnets födelse registreras hos myndigheten i förälderns medborgarstat eller på något annat sätt som förutsätter medverkan av denna stats myndighet. Om endast den ena föräldern har getts det skydd som avses ovan, förutsätts också att barnet inte vid födelsen förvärvnar och inte på grund av sin födelse ens i andra hand har rätt att förvärva den andra förälderns medborgarskap.

10 §

Adoptivbarn

Ett utländskt barn under 12 år som har adopterats förvärvnar finskt medborgarskap på grundval av adoptionen räknat från den tidpunkt då adoptionen blev giltig i Finland.

Dessutom förutsätts att åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare.

11 §

Finskt medborgarskap genom föräldrarnas äktenskap

Ett barn som inte förvärvnar finskt medborgarskap med stöd av 9 § eller som inte har förvärvat finskt medborgarskap efter anmälan, förvärvnar finskt medborgarskap genom äktenskap mellan sina föräldrar räknat från den dag äktenskapet ingicks, om mannen när barnet föddes var och därefter har varit finsk medborgare och mannens faderskap till barnet har fastställts före ingåendet av äktenskap.

Om faderskapet dock fastställs efter ingåendet av äktenskap och fadern fortfarande är finsk medborgare, förvärvnar barnet finskt medborgarskap räknat först från dagen för fastställandet av faderskapet. Om fadern har dött efter ingåendet av äktenskap, förvärvnar barnet finskt medborgarskap räknat från dagen för fastställandet av faderskapet, om fadern var finsk medborgare vid sin död.

12 §

Medborgarskap för hittebarn och barn till föräldrar med okänt medborgarskap

Ett hittebarn som påträffas i Finland anses som finsk medborgare så länge som barnet inte har konstaterats vara en främmande stats medborgare. Om barnet har konstaterats vara en främmande stats medborgare först efter att han eller hon har fyllt fem år, behåller barnet dock sitt finska medborgarskap.

Om ett i Finland fött barns föräldrars eller ett utom äktenskapet fött barns mors medborgarskap är okänt, anses barnet vara finsk medborgare så länge som han eller hon inte har konstaterats vara en främmande stats medborgare. Om barnet har konstaterats vara en främmande stats medborgare först efter att han eller hon har fyllt fem år, behåller barnet dock sitt finska medborgarskap.

3 kap.

Finskt medborgarskap på ansökan

13 §

Allmänna villkor för naturalisation

En utlänning kan på ansökan beviljas finskt medborgarskap, om han eller hon när ansökan avgörs

1) har fyllt 18 år eller före det ingått äktenskap,

2) hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland (*boendetid*),

a) de senaste sex åren utan avbrott (*oavbruten boendetid*), eller

b) sammanlagt åtta år efter det han eller hon fyllt 15 år, varav de senaste två åren utan avbrott (*förvärvad boendetid*),

3) inte har gjort sig skyldig till en straffbar gärning (*oförvitlighetsvillkor*),

4) inte väsentligt försummat sin underhållsskyldighet eller sina offentlighetsrättsliga betalningsförpliktelser,

5) tillförlitligt kan redogöra för hur han eller hon får sin utkomst, och

6) har nöjaktig förmåga att i tal och skrift använda finska eller svenska eller i stället för muntliga språkkunskaper motsvarande kunskaper i finskt teckenspråk (*språkkunskapsvillkor*).

Avvikelse från de allmänna villkoren för naturalisation kan göras endast på de grunder som anges nedan.

En person naturaliseras inte, trots att han eller hon uppfyller villkoren för naturalisation, om det finns motiverad anledning att misstänka att naturalisation äventyrar statens säkerhet eller allmän ordning eller om den huvudsakliga avsikten med förvärv av medborgarskap är att utnyttja den förmån som hänförs till finskt medborgarskap utan avsikt att bosätta sig i Finland.

14 §

Boendetid

På grund av den sökandes ålder eller hälso-

tillstånd eller av någon annan jämförbar orsak kan också den tid eller en del av den tid som sökanden vistats i landet utan tillstånd godkännas som en del av boendetiden, om detta skall anses skäligt för den sökande.

15 §

Boendetidens början

Boendetiden börjar

1) från dagen för flyttningen eller återkomsten till Finland, om den sökande har eller tidigare har beviljats tillstånd eller rätt att flytta till Finland i stadigvarande syfte,

2) från dagen för beviljande av ett första uppehållstillstånd av stadigvarande art, om den sökande inte vid ankomsten till Finland har tillstånd som berättigar till inflyttning,

3) från dagen för ansökan om asyl eller uppehållstillstånd, om utlänningen på basis av framställd ansökan beviljats asyl i Finland eller uppehållstillstånd på grund av behov av skydd, eller

4) för en nordiskt medborgare från dagen för flyttning till Finland eller dagen för registrering av flyttningsanmälan, beroende på vilken av dessa som gjorts senare.

Om den sökandes identitet inte har utretts, börjar den godtagbara boendetiden först efter att den sökande företett en utredning om sin identitet. En tidigare vistelse eller en del av den kan godkännas som en del av boendetiden, om den sökande har visat initiativ till att identiteten utreds, lika väl som den tid som tillbringats här som minderårig eller en del av den, om identiteten inte har utretts av någon orsak som beror på vårdnadshavaren eller av någon annan orsak som inte beror på den sökande.

16 §

Avbrott i oavbruten boendetid

En oavbruten boendetid avbryts av andra än korta frånvarotider. Den oavbrutna boendetiden avbryts också, om frånvarotider förekommer så regelbundet och om de är så många att den sökande kan anses ha vistats

eller vistas största delen utanför Finland. Den oavbrutna boendetiden kan dock anses ha förblivit oavbruten, om frånvaron beror på en vägande personlig orsak.

Korta frånvarotider räknas med i den oavbrutna boendetiden. Sådana är

- 1) frånvarotider på mindre än en månad,
- 2) högst sex frånvarotider på minst en månad, men under två månader,
- 3) en frånvaro på minst två, men under sex månader, och
- 4) en frånvaro på högst sex månader.

Tillfälliga frånvarotider på över sex månader men mindre än ett år räknas inte med i den oavbrutna boendetiden, men de avbryter inte den oavbrutna boendetiden.

17 §

Bevis på språkkunskaper

Att språkkunskapsvillkoret uppfylls kan visas genom avläggande av en allmän språkexamen på färdighetsnivå tre eller statens språkexamen med nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift eller genom att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs med finska eller svenska som modersmål. Språkkunskaper kan också visas genom annan skolutbildning eller på något annat sätt, om den som utfärdar examensintyg över statens språkexamen har bedömt att språkkunskapsnivån uppfyller språkkunskapsvillkoret.

18 §

Undantag från boendetiden och språkkunskapsvillkoret

En utlänning kan utan hinder av 13 § 1 mom. 2 och 6 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

1) han eller hon på grundval av laglig och långvarig vistelse i Finland eller av någon annan härmed jämförbar orsak har fast anknytning till Finland,

2) hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och de senaste två åren har funnits i Finland utan avbrott och om

a) det är oskäligt svårt att sköta ett stadigvarande arbete i huvudsyssla i Finland utan finskt medborgarskap,

b) det med beaktande av levnadsförhållandena för en 65-årig eller äldre sökande finns synnerligen vägande skäl för naturalisation,

c) en sökande utan att själv vara orsak till det i minst tio år felaktigt har betraktats som finsk medborgare till följd av en finsk myndighets misstag som har lett till en betydelsefull påföljd som sammanhänger med en finsk medborgares rättigheter eller skyldigheter, eller

d) det annars föreligger ett vägande, särskilt skäl som kan jämföras med de skäl som anges i underpunkterna a—c.

En utlänning kan beviljas finskt medborgarskap utan hinder av 13 § 1 mom. 6 punkten, om han eller hon på grund av sitt hälsotillstånd eller hörsel-, syn- eller talskada inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret.

19 §

Undantag från oförvitlighetsvillkoret

En utlänning kan utan hinder av 13 § 1 mom. 3 punkten beviljas finskt medborgarskap, om det utifrån en helhetsbedömning av den sökandes situation anses att det föreligger vägande skäl att avvika från oförvitlighetsvillkoret särskilt med hänsyn till den tid som förflutit sedan brottet eller brotten begicks, hur strängt straffet var och gärningens art. Hänsyn tas också till om sökanden upprepade gånger har gjort sig skyldig till straffbara gärningar. På basis av bedömningen kan en väntetid bestämmas under vilken den sökande inte naturaliseras, om inte det finns vägande anledning till detta. Väntetiden kan vara ett eller högst sju år räknat från det att ett ovillkorligt fängelsestraff avtjänats. I fråga om villkorliga fängelsestraff, samhällstjänst, ungdomsstraff och bötesstraff kan väntetiden vara ett år eller högst tre år räknat från dagen för begäendet av brottet. Inrikesministeriet kan meddela anvisningar om hur väntetiden noggrannare bestäms.

Vid bedömningen kan också beaktas en dom som meddelats i utlandet, dock förutsatt att det utdömda straffet inte strider mot straffsystemet i Finland.

20 §

Undantag i fråga om flyktingar och ofrivilligt statslösa

En utlänning kan utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

1) han eller hon i Finland har flyktingstatus, uppehållstillstånd på grund av behov av skydd eller om han eller hon är ofrivilligt statslös, och

2) hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland

a) de senaste fyra åren utan avbrott, eller
b) sammanlagt sex år sedan personen fyllt 15 år, varav de senaste två åren utan avbrott.

Medborgarskapsansökan av en person som avses i 1 mom. skall behandlas i brådskande ordning.

21 §

Undantag i fråga om tidigare finsk medborgare och nordisk medborgare

En tidigare finsk medborgare samt en medborgare i Danmark, Island, Norge och Sverige kan utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland de senaste två åren utan avbrott.

22 §

Undantag i fråga om en finsk medborgares make

En finsk medborgares make kan utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

1) makarna bor och har bott tillsammans i minst tre år, och

2) den sökandes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland,

a) de senaste fyra åren utan avbrott, eller
b) sammanlagt sex år efter det han eller hon fyllt 15 år, varav de senaste två åren utan avbrott.

23 §

Undantag i fråga om medsökande

En medsökande som inte har fyllt 15 år kan beviljas finskt medborgarskap utan hinder av 13 § 1 mom. 2 och 6 punkten, om den sökandes egentliga bo och hemvist när ansökan avgörs finns i Finland.

En medsökande som har fyllt 15 år kan beviljas finskt medborgarskap utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten om hans eller hennes egentliga bo och hemvist när ansökan avgörs finns och har funnits i Finland de senaste fyra åren utan avbrott eller sammanlagt sex år efter det han eller hon fyllt sju år, varav de senaste två åren utan avbrott.

24 §

Naturalisation av barn

Ett barn kan på ansökan av vårdnadshavaren beviljas finskt medborgarskap, om den som gör ansökan är finsk medborgare och om barnet bor hos den som gör ansökan.

Ett barn som avses i 1 mom. kan utan hinder av 13 § 1 mom. 2 och 6 punkten beviljas finskt medborgarskap, om barnet när ansökan avgörs är under 15 år och hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns i Finland.

Om barnet när ansökan avgörs har fyllt 15 år kan han eller hon utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap förutsatt att barnets egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland de senaste fyra åren utan avbrott, eller sammanlagt sex år efter det att barnet fyllt sju år, varav de senaste två åren utan avbrott.

Om ett barn som avses i 3 mom. är tidigare finsk medborgare eller nordisk medborgare, är dock förutsättningen för att ansökan godkänns en boendetid på två år.

25 §

Ansökan som är anhängig när den sökande blir myndig

Om en medsökande fyller 18 år eller ingår

äktenskap innan ansökan har avgjorts, skall den medsökande som befriats från vårdnaden komplettera ansökan för sin del.

Om en person fyller 18 år eller ingår äktenskap innan den ansökan som vårdnadshavaren gjort på hans eller hennes vägnar har avgjorts, skall den som har blivit myndig bekräfta ansökan genom sin underskrift. Om ansökan inte bekräftas avslås den.

Utlänningsverket skall förelägga de personer som avses i 1 och 2 mom. en skäligheten under vilken ansökan skall kompletteras eller bekräftas. På en sökande som har kompletterat medborgarskapsansökan eller bekräftat en ansökan tillämpas villkoren enligt 23 § 2 mom. och 24 § 3 mom., om de har uppfyllts innan sökanden befriats från vårdnaden.

4 kap.

Finskt medborgarskap efter anmälan

26 §

Utlänning vars far är finsk medborgare

En utlänning som inte förvärvar finskt medborgarskap med stöd av 9 §, förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om fadern när han eller hon föddes var finsk medborgare och han eller hon föddes

1) i Finland och faderskapet har fastställts först efter att han eller hon fyllt 18 år eller före det ingått äktenskap, eller

2) utanför Finland och faderskapet har fastställts.

27 §

Adoptivbarn som fyllt tolv år

Om ett utländskt barn har fyllt tolv år före adoptionen, förvärvar han eller hon finskt medborgarskap efter anmälan, om åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare och adoptionen är giltig i Finland.

28 §

Ung person

En person som har fyllt 18 men inte 23 år,

förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland sammanlagt minst tio år, varav minst två år utan avbrott före det anmälan gjordes, och om han eller hon inte har dömts till fängelsestraff.

Om en i 1 mom. avsedd sökande är född i Finland, är villkoret för att anmälan godkänns dock sex års boende. Om den i 1 mom. avsedd sökandes egentliga bo och hemvist har funnits i Danmark, Island, Norge eller Sverige före anmälan, jämställs boende med boende i Finland, men dock endast i den mån boendetiden infallit före 16 års ålder och tidigare än fem år före anmälan.

En person som har förlorat finskt medborgarskap på grund av lämnande av oriktiga uppgifter kan inte förvärva finskt medborgarskap med stöd av 1 mom.

När försvarstillstånd har införts, kan inte en medborgare i en fientlig stat och inte heller en tidigare medborgare i en sådan förvärva finskt medborgarskap med stöd av 1 mom.

29 §

Tidigare finsk medborgare

En tidigare finsk medborgare förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland sammanlagt minst tio år, varav minst två år utan avbrott före anmälan, och han eller hon har fyllt 18 år.

En tidigare finsk medborgare förvärvar efter anmälan finskt medborgarskap, om han eller hon har förlorat sitt medborgarskap på grundval av otillräcklig anknytning till Finland. Dessutom förutsätts att sökanden inte har fått information om förfarandet för att behålla medborgarskapet.

En person som har förlorat finskt medborgarskap på grund av lämnande av oriktiga uppgifter kan inte förvärva finskt medborgarskap med stöd av 1 mom.

30 §

Nordisk medborgare

En 18 år fylld medborgare i Danmark, Is-

land, Norge eller Sverige förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om han eller hon har förvärvat medborgarskap i Danmark, Island, Norge eller Sverige på något annat sätt än genom naturalisation, om hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland de senaste sex åren och om han eller hon under denna tid inte har dömts till frihetsstraff.

En person som har förlorat finskt medborgarskap och som därefter utan avbrott varit medborgare i Danmark, Island, Norge eller Sverige förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns i Finland.

31 §

Tidpunkten för förvärv av medborgarskap

Medborgarskap som bygger på anmälan anses ha förvärvats den dag då anmälan har anhängiggjorts hos den behöriga myndigheten, om villkoren för förvärv av medborgarskap uppfylldes på dagen då ärendet anhängiggjordes. I annat fall anses medborgarskapet ha förvärvats den dag då de för förvärv av medborgarskap föreskrivna villkoren uppfylls.

5 kap.

Förlust och behållande av finskt medborgarskap

32 §

Inverkan av upphävande av faderskap

Om en äkta mans faderskap har upphävts eller talan om upphävande av faderskapet har väckts innan barnet fyllt fem år eller om fastställt faderskap har upphävts eller talan om upphävande av faderskapet har väckts inom fem år från fastställandet av faderskapet, kan det beslutas att barnet förlorar sitt finska medborgarskap som det förvärvat på grundval av faderns medborgarskap.

Det beslut som avses i 1 mom. fattas utifrån en helhetsbedömning av barnets situation. Vid bedömningen skall i synnerhet be-

aktas barnets ålder och anknytning till Finland.

33 §

Förlust av medborgarskap på grund av lämnande av oriktiga uppgifter

Om en person har lämnat en väsentligen oriktig eller vilseledande uppgift om sin person eller någon annan väsentligen oriktig eller vilseledande uppgift eller hemlighållit en väsentlig omständighet som skulle ha lett till att finskt medborgarskap förvägras, kan det beslutas att personen förlorar sitt finska medborgarskap som han eller hon förvärvat på ansökan eller efter anmälan.

Om ett barn har förvärvat finskt medborgarskap tillsammans med en person som avses i 1 mom. eller om en i 1 mom. avsedd persons medborgarskap har varit en förutsättning för att barnet förvärvar finskt medborgarskap, kan ett beslut om förlust av finskt medborgarskap också fattas för barnets del. Barnet kan dock inte förlora sitt finska medborgarskap, om barnets förälder är finsk medborgare.

Ett i 1 och 2 mom. avsett beslut fattas utifrån en helhetsbedömning av personens situation. Vid bedömningen beaktas förutom hur klandervärd gärningen är de omständigheter som hängt samman med den samt den persons anknytning till Finland som gjort ansökan eller anmälan. För barnets del skall dessutom beaktas barnets ålder och anknytning till Finland.

Ett beslut om förlust av medborgarskap kan inte fattas i fall som avses i 1 och 2 mom., om minst fem år har förflutit sedan medborgarskapsansökan eller medborgarskapsanmälan avgjordes. Om ett ärende som gäller förlust av medborgarskap dock har blivit anhängigt innan fem år har förflutit sedan beslut om medborgarskap fattades, kan beslutet fattas ännu därefter. Om beslut om medborgarskapsansökan har meddelats på det villkoret att den sökande före förvärvet av finskt medborgarskap befrias från sitt dåvarande medborgarskap, anses beslutet ha fattats först efter att det konstaterats att villkoret uppfyllts eller ett nytt beslut utan villkor har meddelats.

34 §

Behållande eller förlust av medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder

En finsk medborgare som också har medborgarskap i någon främmande stat behåller sitt finska medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder endast om han eller hon har tillräcklig anknytning till Finland.

En tillräcklig anknytning anses föreligga, om

1) personen är född i Finland och har i lagen om hemkommun (201/1994) avsedd hemkommun i Finland när han eller hon fyller 22 år,

2) personen har haft hemkommun i Finland eller egentligt bo och hemvist i Danmark, Island, Norge eller Sverige sammanlagt minst sju år innan han eller hon fyllde 22 år, eller

3) personen efter att ha fyllt 18 men inte 22 år

a) skriftligen har meddelat en finsk diplomatisk beskickning eller ett finskt konsulat som förestås av en utsänd tjänsteman eller magistraten att han eller hon vill behålla sitt finska medborgarskap,

b) har fått finskt pass, eller

c) i Finland fullgjort värnplikt eller civiltjänst.

35 §

Befrielse från finskt medborgarskap

En finsk medborgare som också är medborgare i en främmande stat eller som vill bli medborgare i en främmande stat, kan på ansökan befrias från finskt medborgarskap. I ansökan skall uppges orsaken till att den sökande vill bli befriad från finskt medborgarskap. Ansökan godkänns inte, om den sökande har hemkommun i Finland och om syftet med befrielsen är att undvika en skyldighet som följer av finskt medborgarskap.

Om den sökande inte ännu när ansökan av görs är medborgare i en främmande stat, kan han eller hon befrias från sitt finska medborgarskap endast genom ett beslut vars ikraftträdande förutsätter att den sökande inom den tid som nämns i beslutet lämnar en utredning

om förvärvet av medborgarskap i den främmande staten. När utredningen om förvärvet av medborgarskap i den främmande staten har lagts fram, utfärdas ett intyg om att villkoret uppfyllts.

6 kap.

Bestämmande av medborgarskapsstatus och myndigheters meddelanden

36 §

Bestämmande av medborgarskapsstatus

En myndighet eller en part kan begära att medborgarskapsstatus bestäms när frågan är av betydelse med hänsyn till om finskt medborgarskap eller en därtill hörande rättighet eller skyldighet föreligger, en anteckning i en myndighets personregister är korrekt eller med hänsyn till en utlännings vistelse i Finland eller någon annan därmed jämförbar orsak.

Om personens medborgarskap är okänt och han eller hon har hemkommun i Finland, skall man sträva till att bestämma personens medborgarskapsstatus. Medborgarskapsstatus bestäms dock inte, om identiteten till övriga delar inte utretts.

37 §

Information om behållande av finskt medborgarskap

Ur befolkningsdatasystemet tas årligen ut uppgift om de personer som antecknats som finska medborgare och som ifrågavarande år fyller 18 år och för vilka i befolkningsdatasystemet antecknats en adress där personen är anträffbar. Uppgift om personer som har haft hemkommun i Finland sammanlagt minst sju år tas dock inte ut.

Personer om vilka uppgift tagits ut ur befolkningsdatasystemet meddelas en anvisning om hur de skall förfara för att behålla finskt medborgarskap när de fyller 22 år. Utlänningsverket svarar för att en anvisning meddelas. Anvisningen meddelas det år då personen fyller 18 år.

38 §

Magistratens uppgifter i samband med bestämmande av medborgarskap

När en person behåller sitt finska medborgarskap i 22 års ålder på grundval av tillräcklig anknytning, antecknar magistraten i befolkningsdatasystemet att det finska medborgarskapet behålls och informerar personen i fråga om anteckningen.

Ur befolkningsdatasystemet tas regelbundet ut uppgift om de personer som fyllt 22 år och som antecknats som finska medborgare och medborgare i någon främmande stat och som inte har behållit sitt finska medborgarskap, eftersom de inte har haft tillräcklig anknytning till Finland när de fyllt 22 år. Om en person har förlorat finskt medborgarskap på grund av otillräcklig anknytning när han eller hon fyllt 22 år, gör magistraten en anteckning om ärendet i befolkningsdatasystemet.

39 §

En parts skyldighet att lämna uppgifter

För bestämmande av medborgarskapsstatus skall en part ge in alla uppgifter som han eller hon känner till och som hänför sig till förvärv eller förlust av medborgarskap samt bistå vid anskaffningen av de uppgifter och handlingar som behövs.

40 §

Myndigheternas skyldighet att lämna uppgifter till varandra

Utlänningsverket meddelar beslut som fattats om finskt medborgarskap för anteckning i befolkningsdatasystemet.

Magistraten underrättar Utlänningsverket om barn som fötts i Finland, ifall barnets föräldrar i befolkningsdatasystemet har antecknats som statslösa eller ifall föräldrarnas medborgarskap är okänt.

Sedan en beskickning fått ett meddelande om en persons vilja att behålla sitt finska medborgarskap eller sedan polisen eller beskickningen beviljat en person som fyllt 18 men inte 22 år finskt pass, underrättar polisen

eller beskickningen vid behov befolkningsdatasystemet om saken. Anteckning om att medborgarskapet behålls skall i fråga om denna person, som behåller sitt finska medborgarskap enligt 34 § 2 mom., göras i systemet innan han eller hon fyller 22 år. Vid behov lämnar Huvudstaben och civiltjänstcentralen motsvarande underrättelse när en finsk medborgare som inte har fyllt 22 år har fullgjort värnplikt eller civiltjänst i Finland.

En underrättelse som avses i 3 mom. är dock inte nödvändig om personen har haft hemkommun i Finland sammanlagt minst sju år.

7 kap.

Ändringssökande

41 §

Sökande av ändring i Utlänningsverkets beslut

Beslut som Utlänningsverket fattat med stöd av denna lag får överklagas hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

42 §

Sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut

Beslut som förvaltningsdomstolen har fattat med stöd av denna lag får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. En part och Utlänningsverket har besvärsmätt. Utlänningsverket har rätt att överklaga ett sådant beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket Utlänningsverkets beslut har upphävts eller ändrats.

8 kap.

Särskilda bestämmelser

43 §

Medsökande i ansökan och anmälan

Medsökande kan beviljas finskt medbor-

garskap på ansökan eller efter anmälan endast tillsammans med en sökande. På medsökande i en anmälan tillämpas inte förutsättningarna enligt 4 kap. som gäller sökande.

Av medsökande i en anmälan som avses i 30 § 2 mom. förutsätts att han eller hon har sitt egentliga bo och hemvist i Finland. Om beviljande av medborgarskap efter anmälan förutsätter att den sökande har och har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland åtminstone de senaste två åren, förutsätts av en medsökande som har fyllt 15 år att han eller hon har och har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste två åren utan avbrott och av en medsökande som inte har fyllt 15 år att han eller hon har sitt egentliga bo och hemvist i Finland.

44 §

Anhängiggörande av ansökan och anmälan

En i denna lag avsedd ansökan och anmälan skall personligen lämnas in till polisinspektionen i det härad inom vars verksamhetsområde den sökande har sin hemkommun. Ansökan om befrielse från finskt medborgarskap, anmälan om barn till en far som är finsk medborgare eller adoptivbarn samt anmälan som avses i 29 § 2 mom. kan också lämnas in vid Finlands diplomatiska beskickning, konsulat eller honorärkonsulat. Vårdnadshavaren lämnar in en ansökan eller anmälan för ett barn som är sökande. Medsökande och barn som är sökande skall vara närvarande när ansökan eller anmälan lämnas in.

Polisen kontrollerar identiteten i fråga om den sökande eller en vårdnadshavare som på barnets vägnar lämnar in en ansökan eller anmälan. Om en medsökande eller ett barn som är sökande har ett eget resedokument eller identitetsbevis, kontrollerar polisen också barnets identitet. Om anmälan anhängiggörs utanför Finland, kontrollerar beskickningen identiteten.

Ett villkor för att ansökan och anmälan blir anhängiga är att Utlänningsverkets behandlingsavgift betalas. Avgiften bestäms enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Närmare bestämmelser om avgiften utfärdas genom förordning av inrikes-

ministeriet.

45 §

Bilagor till ansökan

Den sökande skall till medborgarskapsansökan foga en i 17 § avsedd utredning om sina kunskaper i finska eller svenska. Utredningen om språkkunskaper behövs dock inte om den sökande är ett barn som inte har fyllt 15 år. Om en medsökande som fyllt 15 år omfattas av ansökan, skall den sökande till ansökan också foga en utredning om den medsökandes kunskaper i finska eller svenska. Om barnet fyller 15 år efter att ansökan anhängiggjorts, men innan den har avgjorts, skall en utredning om språkkunskaper för detta barn fogas till ansökan efter att barnet fyllt 15 år.

En sökande som till stöd för sin ansökan vill åberopa någon undantagsbestämmelse i denna lag skall till ansökan foga den utredning som han eller hon grundar sitt krav på.

46 §

Inhämtande av tilläggsutredningar

Den sökande kan åläggas att till sin medborgarskapsansökan foga en av myndigheten given utredning som motsvarar straffregistermeddelande från de stater där den sökande eller den medsökande som fyllt 15 år har vistats minst två år, om en sådan utredning skäligt står att få. Den sökande kan förpliktas att ge sitt samtycke till inhämtande av en sådan utredning.

Beträffande ansökan kan utlåtande begäras hos skyddspolisen, centralkriminalpolisen, Huvudstaben och den behöriga socialmyndigheten.

Utlänningsverket, skyddspolisen och centralkriminalpolisen kan kalla den sökande att lämna uppgifter som behövs med anledning av ansökan eller anmälan. Myndigheterna skall i mån av möjlighet intervjua samtidigt den sökande. Om ansökan eller anmälan har anhängiggjorts i utlandet, kan Finlands diplomatiska beskickning eller konsulat som förestås av en utsänd tjänsteman på Utlänningsverkets begäran kalla den sökande att lämna uppgifter som behövs med anledning

av ärendet.

Den sökande kan också förpliktas att lämna annan tilläggsutredning, om detta är nödvändigt för att utreda villkoren för godkännande av ansökan eller anmälan.

47 §

Handlingar som skall ges Utlänningsverket

En handling som hör samman med en ansökan, en anmälan eller bestämmande av medborgarskapsstatus enligt denna lag och som skall ges in till myndigheten, skall vara originalhandling. Utlänningsverket kan godkänna också en bestyrkt kopia av handlingen, om kopian kan anses vara tillförlitlig.

Om handlingen har utfärdats av en utländsk myndighet, skall den vara legaliserad eller till den fogas ett intyg av en behörig myndighet i staten i fråga, om inte legalisering eller fogande av ett ovan avsett intyg till handlingen är uppenbart onödigt. Den sökande eller någon annan part skall i ett anhängigt ärende på eget initiativ sörja för att en handling översätts laggilt till finska eller svenska. Utlänningsverket kan godkänna också andra än legaliserade handlingar eller handlingar utan ovan avsett intyg samt handlingar utan översättning, om detta med hänsyn till den inlämnade handlingen och ärendets art kan anses vara motiverat.

48 §

Rätt att få uppgifter ur registret

Utlänningsverket har för utförande av de uppgifter som föreskrivs för det i lag rätt att utöver vad som annars har bestämts utan hinder av sekretessbestämmelserna utan avgift få uppgifter som behövs för utredning av förutsättningarna för förvärv, behållande och förlust av samt befrielse från finskt medborgarskap samt för bestämmande av medborgarskapsstatus på det sätt som avtalas med den registeransvariga enligt följande:

1) uppgifter ur gränsbevakningsväsendets gränsbevakningsregister och straffdataregister,

2) uppgifter ur bötesregistret, och

3) uppgifter om skattskyldigas inkomster och förmögenhet samt andra beskattningsuppgifter ur skatteförvaltningens datasystem.

Bestämmelser om rätten att få uppgifter ur straffregistret finns i straffregisterlagen (770/1993).

De uppgifter som avses i 1 mom. kan lämnas med hjälp av teknisk anslutning eller i maskinläsbar form.

49 §

Meddelande av kontaktuppgifter

En person är skyldig att meddela sina kontaktuppgifter och ändringar i dem till den myndighet som behandlar ett i denna lag avsett ärende som personen på eget initiativ anhängiggjort.

50 §

Beslut och delgivning av beslutet

Ett för den sökande positivt beslut som fattas med stöd av denna lag motiveras inte. Om ett beslut är endast delvis positivt eller om ett positivt beslut som gäller ett barn har fattats i strid mot den andra vårdnadshavarens eller barnets vilja, motiveras beslutet.

Ett för den sökande positivt beslut kan delges också genom att det sänds med posten på den adress som parten uppgivit. Mottagaren anses ha fått del av beslutet i Finland senast sju och utomlands senast 30 dagar efter det brevet sändes, om inte något annat visas.

Delgivningen av ett annat beslut än ett sådant som är positivt för den sökande sker per post mot mottagningsbevis. Beslutet kan också på basis av bemyndigande av den sökande, dennes vårdnadshavare eller en annan part i ett medborgarskapsärende eller dennes vårdnadshavare överlämnas till en mottagare av delgivningar eller dennes företrädare. Över delgivningen skall då uppsättas ett skriftligt intyg varav framgår vem som verkställt delgivningen och vem som är mottagare samt tidpunkten för delgivningen. Om en delgivning i utlandet inte kan verkställas, delges handlingen i Finland genom offentlig delgivning på det sätt som föreskrivs i lagen om delgivning i förvaltningsärenden

(232/1966).

51 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om myndigheternas uppgifter vid anhängiggörande och behandling av ett ärende som gäller ansökan, anmälan och bestämmande av medborgarskapsstatus, om betalning av behandlingsavgiften när ansökan eller anmälan lämnas in till honorärkonsulatet samt om myndigheternas samarbete för att samordna åtgärderna på ett ändamålsenligt sätt och för att förmedla information i ärenden som gäller finskt medborgarskap.

9 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

52 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 200 .

Genom denna lag upphävs medborgarskapslagen av den 28 juni 1968 (401/1968) jämte ändringar (*den tidigare lagen*).

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

53 §

Allmänna övergångsbestämmelser

Denna lag tillämpas på ärenden som blir anhängiga efter lagens ikraftträdande med de undantag som anges nedan.

På den sökande och den medsökande i en medborgarskapsansökan som anhängiggjorts efter lagens ikraftträdande tillämpas i stället för boendetiden enligt 13 § 1 mom. 2 punkten den tidigare lagens boendetidsvillkor, om den sökande när medborgarskapsansökan anhängiggörs uppfyller den tidigare lagens boendetidsvillkor och om medborgarskapsansökan anhängiggörs inom ett år från lagens ikraftträdande.

På en medborgarskapsansökan som avses i 2

mom. tillämpas dock bestämmelserna i denna lag om förvärvad boendetid om de leder till ett förmånligare slutresultat för den sökande.

54 §

Ärenden som är anhängiga när lagen träder i kraft

När denna lag träder i kraft tillämpas den tidigare lagen i fråga om villkoren för förvärv och behållande av medborgarskap på anhängiga medborgarskapsanmälningar och ansökningar om behållande av medborgarskap samt på ärenden vilka gäller den tidigare lagens bestämmelser om förlust eller behållande av medborgarskap och vilka regleras i den tidigare lagens 8 b § 1 och 3 mom.

På medborgarskapsansökningar som är anhängiga vid denna lags ikraftträdande tillämpas boendetidsvillkoret enligt den tidigare lagen, om den sökandes egentliga bo och hemvist vid denna lags ikraftträdande finns och har funnits i Finland minst en tid som anges i den tidigare lagens boendetidsvillkor och om den tidigare lagens utkomstvillkor uppfylls. Bestämmelserna om förvärvad boendetid i denna lag tillämpas dock på ansökan, om de leder till ett förmånligare slutresultat för den sökande.

På medborgarskapsansökningar som är anhängiga när denna lag träder i kraft tillämpas villkoret om hederlig vandel enligt den tidigare lagen eller bestämmelserna i 13 § 1 mom. 3—5 punkten och 19 §, beroende på vilket som leder till ett förmånligare slutresultat för den sökande.

På medborgarskapsansökningar och ansökningar om behållande av medborgarskap som är anhängiga när denna lag träder i kraft tillämpas vad gäller utredningen om kunskaper i finska eller svenska 1 § 2 mom. och 5 § 2 mom. medborgarskapsförordningen (699/1985).

55 §

Villkorligt beslut om naturalisation

På ett beslut som meddelats med stöd av 4 § 3 mom. i den tidigare lagen kan 11 § 1 mom. i den tidigare lagen tillämpas under

den tid som anges i beslutet.

Utlänningsverket kan på skriftlig begäran av sökande som nämns i ett beslut som avses i 1 mom. besluta att villkoret stryks om begäran har gjorts inom en i beslutet bestämd tid. Om villkoret också gäller en medsökande, förutsätter strykandet av villkoret för dennes del utom den sökandes skriftliga begäran också samtycke av den medsökandes vårdnadshavare och av en medsökande som har fyllt 12 år. Vid avgörande av ärendet gäller dessutom i tillämpliga delar vad som i denna lag bestäms om hörande av barn och vårdnadshavare. Om den medsökande efter det att beslutet meddelades har fyllt 18 år eller ingått äktenskap, skall han eller hon begära att villkoret stryks för hans eller hennes del.

En utlänning blir med stöd av 1 mom. finsk medborgare den dag då Utlänningsverket genom sitt beslut konstaterar att villkoret har uppfyllts. Om Utlänningsverket enligt 2 mom. beslutar att villkoret skall strykas i beslutet, anses finskt medborgarskap ha förvärvats den dag då beslut har fattats om att villkoret stryks.

56 §

Tillämpning av bestämmelserna om förlust i den medborgarskapslagstiftning som tidigare var i kraft

Tidigare gällande bestämmelser i Finlands medborgarskapslagstiftning om förlust av medborgarskap får inte tillämpas, om en person till följd av tillämpningen av dessa bestämmelser skulle bli statslös.

57 §

Behållande av medborgarskap enligt den tidigare lagen

Denna lags 34 § tillämpas inte på den som efter ikraftträdandet av lagen fyller 22 år och som konstaterats behålla sitt finska medborgarskap med stöd 8 b § 1 eller 3 mom. i den tidigare lagen. Bestämmelserna i 34 § tillämpas inte heller på en person som efter ikraftträdandet fyller 22 år och på vars ansökan som avses i 8 b § 2 mom. i den tidigare lagen

har meddelats ett beslut om att medborgarskapet behålls.

58 §

Anmälan när fadern är finsk medborgare

En utlänning som är född utom äktenskap före denna lags ikraftträdande förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om fadern, när han eller hon föddes, var finsk medborgare och faderskapet har fastställts. Anmälan kan också göras om fadern var död när barnet föddes, men var finsk medborgare vid sin död och faderskapet har fastställts. Anmälan skall göras inom fem år från denna lags ikraftträdande.

59 §

Medborgarskapsanmälan för adoptivbarn som inte fyllt 12 år

Ett adoptivbarn som inte fyllt 12 år förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om beslut om adoptionen har fattats före denna lags ikraftträdande. Dessutom förutsätts att åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare och adoptionen är giltig i Finland. Anmälan skall göras inom fem år från denna lags ikraftträdande.

60 §

Medborgarskapsanmälan inom utsatt tid

En tidigare finsk medborgare förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om han eller hon före denna lags ikraftträdande har förlorat sitt finska medborgarskap på grundval av

- 1) 1 § 1 mom. lagen om förlust av finskt medborgarskap (181/1927),
- 2) 10 § lagen om förvärvande och förlust av finskt medborgarskap (325/1941),
- 3) 8 § medborgarskapslagen (401/1968), eller
- 4) 8 § lagen om ändring av medborgarskapslagen (584/1984).

En utlänning som har fyllt 18 år förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan om hans eller hennes

1) förälder har förvärvat finskt medborgarskap på något annat sätt än genom naturalisation, och

2) föräldern vid denna lags ikraftträdande var finsk medborgare eller om föräldern har dött före lagens ikraftträdande, men var finsk medborgare vid sin död, eller

3) föräldern skulle ha rätt att förvärva finskt medborgarskap med stöd av 1 mom. eller om villkoren enligt 1 mom. för att återfå finskt medborgarskap skulle uppfyllas för den döda förälderns vidkommande.

Finskt medborgarskap förvärvar dock inte en i 2 mom. avsedd person, om han eller hon är tidigare finsk medborgare som på ansökan har befriats från finskt medborgarskap.

Den anmälan som avses i 1 och 2 mom. skall göras inom fem år från denna lags ikraftträdande.

61 §

Anhängiggörande av medborgarskapsanmälan

Förutom vad som föreskrivs i 44 § kan den anmälan som avses i 58—60 § lämnas också in till Finlands diplomatiska beskickning, konsulat eller honorärkonsulat.

62 §

Behållande av medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder

När finskt medborgarskap beviljas med stöd av 58 och 60 §, anses sökanden ha tillräcklig anknytning till Finland enligt 34 § 2 mom. på basis av den medborgarskapsanmälan han eller hon gjort, om sökanden när beslutet fattas har fyllt 18 men inte 22 år.

Helsingfors den 1 november 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Inrikesminister *Ville Itälä*